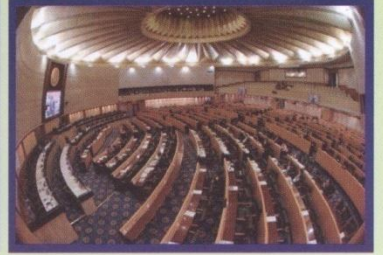

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการ

และองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บรรจกระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๐/๒๕๖๑

วันพุธที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๑

อ.พ.๑๒/๒๕๖๑

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(กำหนดหลักการคุ้มครองตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการคุ้มครองตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) เสนอโดย
คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓
ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดความคุ้มครองข้าราชการตุลาการในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี (เพิ่มมาตรา ๖/๑)

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำที่อ้างถึงกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ เป็น “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ” (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๓ วรรคสี่
มาตรา ๓๕ วรรคสอง (๔) และมาตรา ๓๙ (๕))

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมการได้มาซึ่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และมาตรา ๓๗ และยกเลิกมาตรา ๓๘)

๑.๒ เหตุผล

โดยที่มาตรา ๑๘๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้
ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี สมควรกำหนดความคุ้มครอง
ผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งได้กระทำโดยสุจริต ประกอบกับมาตรา ๑๙๖
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักการใหม่ในเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการ
ตุลาการศาลยุติธรรมและการได้มาซึ่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ
ของกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักการใหม่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการคุ้มครองตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

๑.๓ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) มีเนื้อหารวมจำนวน ๑๓ มาตรา ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

- กำหนดบทบัญญัติเพื่อให้ความคุ้มครองข้าราชการตุลาการจากการปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีโดยสุจริต เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๑๘๘ วรรคสอง^๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ร่างมาตรา ๓ เพิ่มมาตรา ๖/๑)

- แก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำที่อ้างถึงกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็น “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ” (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๓ วรรคสี่ ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๕ วรรคสอง (๔) และร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๙ (๕))

- แก้ไขหลักเกณฑ์การคัดเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓)^๒ เสียใหม่ โดยกำหนดให้ข้าราชการตุลาการเป็นผู้เลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมไม่เกินสองคน จากเดิมที่กำหนดให้วุฒิสภาเป็นผู้เลือกตลอดจนแก้ไขเพิ่มเติมกระบวนการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง (๓) ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๖ วรรคสอง ร่างมาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๗ และร่างมาตรา ๙ ยกเลิกมาตรา ๓๘)

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๘ วรรคสอง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๘๘ วรรคสอง ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง”

^๒ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๖ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๓๖ ให้มีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมคณะหนึ่งเรียกโดยย่อว่า “ก.ต.” ประกอบด้วย

(๑) ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสิบสองคน ซึ่งข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล เว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา เป็นผู้เลือกจากข้าราชการตุลาการในชั้นศาลของตนเอง ดังนี้

(ก) ศาลฎีกา ให้เลือกจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งในศาลฎีกาในตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนหกคน

(ข) ศาลอุทธรณ์ ให้เลือกจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคในตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค จำนวนสี่คน

(ค) ศาลชั้นต้น ให้เลือกจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งในศาลชั้นต้นในตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าศาล จำนวนสองคน

(๓) กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคน ซึ่งวุฒิสภาเลือกจากบุคคลที่ไม่เป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๙”

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

(กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

- กำหนดให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒)^๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะครบวาระ (ร่างมาตรา ๑๑)

- กำหนดให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้จะเข้ารับหน้าที่

ให้ประธานศาลฎีกาดำเนินการให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๑๒)

- กำหนดให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๓)

๑.๔ บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการคุ้มครองตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๘ บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ โดยผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักการใหม่ในเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและการได้มาซึ่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติให้สอดคล้องกับหลักการใหม่ดังกล่าว ดังนั้นจึงสามารถสรุปข้อดีของร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ ดังนี้

๑. ผู้พิพากษามีหลักประกันความเป็นอิสระและความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มมากขึ้น อันส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

^๑ อ่างแล้ว ตามเชิงอรรถที่ ๒

๒. การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีในศาลยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากการแทรกแซงการใช้อำนาจจากบุคคลหรือองค์กรใดที่ไม่เหมาะสม

๓. ผู้พิพากษาสามารถแสวงหาความจริงได้โดยไม่ต้องหวาดกลัว ปกป้องการพิจารณาคดี ให้บริสุทธิ์ยุติธรรม

๔. ทำให้ศาลยุติธรรมมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติเหมาะสม สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

การได้รับความคุ้มครองจากการใช้อำนาจตุลาการนั้นย่อมมีขอบเขตจำกัด ผู้พิพากษา จะได้รับความคุ้มครองก็ต่อเมื่อได้กระทำภายในกรอบอำนาจหน้าที่ทางตุลาการของตนเท่านั้น หากการใช้อำนาจดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจโดยทุจริตหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นการกระทำ นอกกรอบอำนาจหน้าที่ หรือเป็นการกระทำความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การเรียกรับสินบน ผู้พิพากษาย่อมต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนโดยอาจถูกดำเนินคดีอาญาได้ จึงต้องเป็นการพิจารณาคดีด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม เป็นกลาง และถือได้ว่าความบริสุทธิ์ยุติธรรม และความเป็นกลางในการใช้กฎหมายเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของศาล

๑.๕ สำนักงานศาลยุติธรรมได้ทำการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ จากการตรวจสอบเอกสารและหลักฐานที่เสนอมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... แล้ว เห็นว่าได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๗๗ แล้ว (ดังปรากฏอยู่ในส่วนข้อมูลประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติฯ หัวข้อการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน้า - ๑ - ถึง -๘ -

^๔ สราวุธ เบญจกุล, ความอิสระของศาลยุติธรรม, (ผู้จัดการออนไลน์), ๒๔ มกราคม ๒๕๕๕

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการคุ้มกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการวงงานด้านนิติบัญญัติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้น สำหรับเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เมษายน ๒๕๖๑

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายันท ผาสุข	เลขาธิการวุฒิสภา
นายทศพร แยมวงษ์	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นายสุชาติ พันทองคำ	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๒
นางสาวนภพร ชวรงค์	นิติกรชำนาญการพิเศษ
นางสาววรรณิกา พัสระ	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
นางสิริกัญย์ สองแสง	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวรัตติกานต์ น้อยนวม	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางกาญจนา ผลาชีวะ	เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลชำนาญงาน

กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๙๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้จากเว็บไซต์สภานิติบัญญัติแห่งชาติ www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ที่ศูนย์บริการข้อมูลด้านกฎหมายฯ วุฒิสภา อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๑ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๕

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ..... ก

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมาและสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบ
คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ๑

ส่วนที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓
กับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่ผ่านการตรวจพิจารณาจากสำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกา ๗

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบ
คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

- การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ..... - ๑ -
- หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ..... - ๙ -
- ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... - ๒๓ -
- โครงสร้างคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ..... - ๒๔ -
- ความอิสระของศาลยุติธรรม ..... - ๓๐ -
- หลักความค้ำกันฝ่ายตุลาการ ..... - ๓๒ -
- ความรับผิดชอบของรัฐอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจตุลาการในระบบคอมมอนลอว์ ..... - ๔๑ -
- คดีที่มีการฟ้องผู้พิพากษาในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง ..... - ๗๖ -

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ..... (๑)
- หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๘๘๔๗
ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ..... (๔๓)
- ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ..... (๔๕)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (๕๑)
- การวิเคราะห์ผลกระทบจากกฎหมายร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบ
คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ..... (๕๓)
- สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบ
คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ..... (๕๕)

ส่วนที่ ๑

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุง

องค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาและสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการคุ้มครองตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการคุ้มครองตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการคุ้มครองตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการคุ้มครองตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดความคุ้มครองข้าราชการตุลาการในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี (เพิ่มมาตรา ๖/๑)

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำที่อ้างถึงกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็น “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ” (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๓ วรรคสี่ มาตรา ๓๕ วรรคสอง (๔) และมาตรา ๓๙ (๕))

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมการได้มาซึ่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และมาตรา ๓๗ และยกเลิกมาตรา ๓๘)

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
 (กำหนดหลักการคุ้มครองตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)
 (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

๑.๒ เหตุผล

โดยที่มาตรา ๑๘๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้ ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี สมควรกำหนดความคุ้มครอง ผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งได้กระทำโดยสุจริต ประกอบกับมาตรา ๑๙๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักการใหม่ในเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการ ตุลาการศาลยุติธรรมและการได้มาซึ่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ ของกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักการใหม่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม

๔. วันใช้บังคับกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

๕. บทรักษาการตามพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๓ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๖. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

- กำหนดบทบัญญัติเพื่อให้ความคุ้มครองข้าราชการตุลาการจากการปฏิบัติหน้าที่ ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีโดยสุจริต เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๑๘๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ร่างมาตรา ๓ เพิ่มมาตรา ๖/๑)

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓

“มาตรา ๖/๑ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งข้าราชการตุลาการได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

- แก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำที่อ้างถึงกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็น “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ” (ร่างมาตรา ๔

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๓ วรรคสี่ ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๕ วรรคสอง (๔) และร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๙ (๕)

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสี่ของมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในกรณีที่ข้าราชการตุลาการผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง ตุลาการศาลทหาร หรือเพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อประธานศาลฎีกาหรือ ก.ต. แล้วแต่กรณี และให้การลาออกมีผลนับแต่วันที่ผู้นั้นขอลาออก”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความใน (๔) ของวรรคสอง ของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๔) เมื่อปรากฏว่าข้าราชการตุลาการนั้นขาดสัญชาติไทย ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๖ (๑๐) หรือไปดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง ตุลาการศาลทหาร หรือตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความใน (๕) ของมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๕) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง ตุลาการศาลทหาร ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือกรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง หรือศาลอื่นหรือคณะกรรมการอัยการ”

- แก้ไขหลักเกณฑ์การคัดเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา ๓๖ (๓) เสียใหม่ โดยกำหนดให้ข้าราชการตุลาการเป็นผู้เลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมไม่เกินสองคน จากเดิมที่กำหนดให้วุฒิสภาเป็นผู้เลือกตลอดจนแก้ไขเพิ่มเติมกระบวนการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง (๓) ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๖ วรรคสอง ร่างมาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๗ และร่างมาตรา ๙ ยกเลิกมาตรา ๓๘)

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของวรรคหนึ่ง ของมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๓) กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคน ซึ่งข้าราชการตุลาการทุกชั้นศาลเว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา เป็นผู้เลือกจากบุคคลซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๙”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในวรรคสอง ของมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง (๒) สำหรับข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง หรือผู้ซึ่งได้รับคำสั่งให้ไปช่วยราชการในศาลอื่นตามมาตรา ๒๑ ให้มีสิทธิเลือกและได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในชั้นศาลซึ่งข้าราชการตุลาการผู้นั้นมีเงินเดือนอยู่ในชั้นศาลนั้นในขณะที่จัดให้มีการเลือก ส่วนผู้พิพากษาอาวุโสให้มีสิทธิเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในชั้นศาลที่ตนปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่มีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๗ ให้ประธานศาลฎีกามีคำสั่งให้เลขาธิการ ก.ต. เป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือก ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

ข้อบังคับตามวรรคหนึ่งเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) หรือกระบวนการในการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของ ก.ต. เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของ ก.ต. ให้เป็นที่สิ้นสุด”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓

- กำหนดให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะครบวาระ (ร่างมาตรา ๑๑)

มาตรา ๑๑ ให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะครบวาระ

- กำหนดให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

(กำหนดหลักการคํมกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้จะเข้ารับหน้าที่ และกำหนดให้ประธานศาลฎีกา ดำเนินการให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๑๒)

มาตรา ๑๒ ให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการตุลาการ ศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้จะเข้ารับหน้าที่

ให้ประธานศาลฎีกาดำเนินการให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ส่วนที่ ๒

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

พ.ศ. ๒๕๔๓

กับ

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ

ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ที่ผ่านการตรวจพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตารางเปรียบเทียบ
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ กับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ร่างพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	หมายเหตุ
<p>พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>..... ....</p> <p>โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม</p> <p>..... .....</p> <p>มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p>	

พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ร่างพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	หมายเหตุ
<p>มาตรา ๓๓ ข้าราชการตุลาการผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการให้ยื่นหนังสือขอลาออก และเมื่อประธานศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ลาออกแล้ว ให้ข้าราชการตุลาการผู้ยื่นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันอนุญาต ในกรณีนี้ ประธานศาลฎีกามีอำนาจที่จะยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกไว้เป็นเวลาไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันขอลาออกได้ หากเห็นว่ากรณีเป็นการจำเป็นประโยชน์แก่ทางราชการ แต่ต้องแจ้งการยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอลาออกทราบ และเมื่อครบกำหนดเวลาที่ยับยั้งแล้วให้การลาออกมีผลตั้งแต่วันถัดจากวันครบกำหนดเวลาที่ยับยั้ง</p> <p>ฯลา</p> <p>ฯลา</p> <p>ในกรณีที่ข้าราชการตุลาการผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเพื่อดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อ</p>	<p>มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓</p> <p>“มาตรา ๖/๑ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งข้าราชการตุลาการได้กระทำโดยสุจริต ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครอง”</p> <p>มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสี่ของมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และให้ใช้ความต่อไปแทน</p> <p>“ในกรณีที่ข้าราชการตุลาการผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง ตุลาการศาลทหาร หรือเพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อประธานศาลฎีกาหรือ ก.ต. แล้วแต่กรณี และให้การลาออกมีผลนับแต่วันที่ผู้ยื่นขอลาออก”</p>	<p>กำหนดความคุ้มครองกันผู้พิพากษาจากจากการปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเพื่อไม่ต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดี หากได้กระทำโดยสุจริต</p> <p>แก้ไขถ้อยคำโดยใช้คำว่า “องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ” แทนการกล่าวถึงกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อความกระชับและไม่ต้องแก้ไขกฎหมายหากในภายหน้ามีการเปลี่ยนแปลงชื่อตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ</p>

พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ร่างพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	หมายเหตุ
<p>ประธานศาลฎีกาหรือ ก.ต. แล้วแต่กรณี และให้การลาออกมีผลนับแต่วันนี้ผู้นั้นขอลาออก</p> <p>มาตรา ๓๕ เมื่อประธานศาลฎีกาเห็นสมควรให้ข้าราชการตุลาการผู้ได้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุขาดแทน เหตุทุพพลภาพ หรือเหตุรับราชการนานตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ให้กระทำได้ด้วยความเห็นชอบของ ก.ต.</p> <p>การสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุขาดแทนนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๔ แล้ว ให้กระทำได้เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) เมื่อข้าราชการตุลาการนั้นถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและดำเนินการสอบสวนตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๒ ของหมวด ๕ และไม่ได้ความเป็นสัจจะว่ากระทำความผิดที่จะต้องถูกสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก แต่เห็นว่าผู้นั้นมีมลทินหรือมีวัชระของหากให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ</p> <p>“ลา” “ลา”</p> <p>(๔) เมื่อปรากฏว่าข้าราชการตุลาการนั้นขาดสัญชาติไทยขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๖ (๑๐) หรือไปดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาล กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p>	<p>มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความใน (๔) ของวรรคสอง ของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“(๔) เมื่อปรากฏว่าข้าราชการตุลาการนั้นขาดสัญชาติไทยขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๖ (๑๐) หรือไปดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง ตุลาการศาลทหารหรือในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ”</p>	<p>แก้ไขถ้อยคำโดยใช้คำว่า “องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ” แทนการกล่าวถึง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการป้องกันและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อความกระชับ และไม่ต้องแก้ไขกฎหมายหากในภายหน้ามีการเปลี่ยนแปลงชื่อตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ</p>

พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ร่างพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	หมายเหตุ
<p>มาตรา ๓๖ ให้มีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “ก.ต.” ประกอบด้วย</p> <p>(๑) ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ</p> <p>“๑๑”</p> <p>(๓) กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคน ซึ่งวุฒิสภาเลือกจากบุคคลที่ไม่เป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๕</p> <p>“๑๒”</p>	<p>มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของวรรคหนึ่ง ของมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน</p> <p>“(๓) กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคน ซึ่งข้าราชการตุลาการทุกชั้นศาล เว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา เป็นผู้เลือกจากบุคคลซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๕”</p>	<p>แก้ไขเพิ่มเติมวิธีการให้ได้มาซึ่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) เพื่อให้สอดคล้องกับ มาตรา ๑๕๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งบัญญัติให้การบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษา ศาลยุติธรรมต้องมีความเป็นอิสระและดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการบรรดาก็ได้รับเลือกจากราชการตุลาการไม่เกินสองคน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>
<p>มาตรา ๓๖ ให้มีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “ก.ต.” ประกอบด้วย</p> <p>“๑๑”</p> <p>สำหรับข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น ตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง หรือผู้ซึ่งได้รับคำสั่งให้ไปช่วยราชการในศาลอื่นตามมาตรา ๒๑ ให้มีสิทธิเลือกและได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการผู้ที่มีเงินเดือนอยู่ในชั้นศาลนั้นในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น</p> <p>กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในชั้นศาลที่ตนปฏิบัติหน้าที่แต่ไม่มีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม</p>	<p>มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปเป็นแทน</p> <p>“ในการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง (๒) สำหรับข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง หรือผู้ซึ่งได้รับคำสั่งให้ไปช่วยราชการในศาลอื่นตามมาตรา ๒๑ ให้มีสิทธิเลือกและได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในชั้นศาลซึ่งข้าราชการตุลาการผู้ที่มีเงินเดือนอยู่ในชั้นศาลนั้นในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นให้มีสิทธิเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในชั้นศาลที่ตนปฏิบัติหน้าที่แต่ไม่มีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม”</p>	<p>กำหนดให้ชัดเจนว่าความในวรรคสองของมาตรา ๓๖ ใช้เฉพาะกับการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา (๒) ของวรรคหนึ่งและสอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓๖ (๓)</p>

พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ร่างพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ...) พ.ศ.	หมายเหตุ
<p>มาตรา ๓๗ ให้ประธานศาลฎีกามีคำสั่งให้เลขานุการ ก.ต. เป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ภายในหกสิบวันก่อนวันครบกำหนดตามวาระ</p> <p>(๒) ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ตั้งตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมว่างลงก่อนครบกำหนดตามวาระ เว้นแต่วาระการอยู่ในตำแหน่งที่ว่างลงนั้นจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่สั่งให้ดำเนินการเลือกชอุมก็ได้ หรือ</p> <p>(๓) ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ประธานศาลฎีกาได้รับหนังสือแจ้งพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหรือให้พ้นจากตำแหน่งของข้าราชการตุลาการซึ่งให้ตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมว่างลงตามมาตรา ๔๑ (๔) เว้นแต่วาระการอยู่ในตำแหน่งที่ว่างลงนั้นจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่สั่งให้ดำเนินการเลือกชอุมก็ได้</p> <p>การเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในกรณีนี้ให้เลขานุการ ก.ต. จัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลผู้มีสิทธิได้รับเลือก โดยแยกประเภทตาม (ก) (ข) และ (ค) ส่งไปประกาศยังศาลฎีกาศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค และศาลชั้นต้น และให้แจ้งกำหนดวันเวลา และสถานที่ที่จะทำการเลือกไปด้วย</p> <p>ให้มีคณะกรรมการดำเนินการดำเนินการเลือกประกอบด้วย เลขธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้พิพากษาศาลฎีกา ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์และผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ชั้นศาลละสองคน ซึ่งประธานศาลฎีกา</p>	<p>มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน</p> <p>“มาตรา ๓๗ ให้ประธานศาลฎีกามีคำสั่งให้เลขานุการ ก.ต. เป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกให้ปฏิบัติตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม</p> <p>ข้อบังคับตามวรรคหนึ่งเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้</p> <p>ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) หรือกระบวนการในการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของ ก.ต. เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของ ก.ต. ให้เป็นที่สิ้นสุด”</p>	<p>แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) โดยกำหนดให้รายละเอียดวิธีการและหลักเกณฑ์การเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิทั้งตามมาตรา ๓๖ (๒) และมาตรา ๓๖ (๓) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกที่กำหนดในข้อบังคับประธานศาลฎีกา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมเพื่อความสะดวกในการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ที่ปรากฏในรายละเอียดขององค์การ ค่าเงินการ ระยะเวลาการ จัดให้มีการเลือก การประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือก เป็นต้น</p>

<p>พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p>	<p>หมายเหตุ</p>
<p>เป็นผู้คัดเลือก เป็นกรรมการ มีหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคสอง การตรวจนับคะแนนและประกาศผลการเลือก ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการช่วยดำเนินการได้ ให้ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) เข้ารับหน้าที่เมื่อประธานศาลฎีกาได้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เลขานุการ ก.ต. ดำเนินการประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) ในราชกิจจานุเบกษา</p> <p>มาตรา ๓๘ เมื่อจะต้องมีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ให้ประธานศาลฎีกาแจ้งให้ประธานวุฒิสภาทราบภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ (๑) ภายในสัปดาห์ก่อนวันครบกำหนดตามวาระ หรือ (๒) ภายในสัปดาห์นับแต่วันที่ตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมว่างลงก่อนครบกำหนดตามวาระ</p> <p>การเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ให้วุฒิสภาดังคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาเสนอรายชื่อบุคคลที่เห็นสมควรซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มียกเว้นต้องห้ามตามมาตรา ๓๙ จำนวนสองเท่าของจำนวนที่ต้องเลือกเสนอชื่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาเลือกต่อไป</p> <p>ให้ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) เข้ารับหน้าที่เมื่อประธานศาลฎีกาได้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	<p>มาตรา ๙ ให้ยกเลิกมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓</p>	<p>ยกเลิกมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ เนื่องจากได้นำไปรวมไว้ในมาตรา ๓๗ แล้ว โดยกำหนดระยะเวลาการจัดให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิและการประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) ให้เป็นรายละเอียดที่สามารถนำไปกำหนดไว้ในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามมาตรา ๓๗ ได้</p>

พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ร่างพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	หมายเหตุ
<p>ให้เลขานุการ ก.ต. ดำเนินการประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือก เป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ในราชกิจจานุเบกษา</p> <p>มาตรา ๓๕ กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๖ (๑) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๙) ' ๑๑</p> <p>๑๒</p> <p>(๕) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง ศาลของ กรมการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือกรรมการในคณะกรรมการ ตุลาการศาลปกครอง หรือศาลอื่น</p> <p>๑๓</p>	<p>มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความใน (๕) ของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“(๕) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง ตุลาการ ศาลทหาร ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือกรรมการ ในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง หรือศาลอื่น หรือคณะกรรมการ อัยการ”</p>	<p>แก้ไขถ้อยคำโดยใช้คำว่า “องค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ” แทนการกล่าวถึง กรรมการการ เลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการ แผ่นดิน ของรัฐสภา กรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ เพื่อความกระชับ และไม่ต้อง แก้ไขกฎหมายหากในภายหน้ามีการเปลี่ยนแปลง ชื่อตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ</p>
	<p>มาตรา ๑๑ ให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา ๓๖ (๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติ นี้ใช้บังคับ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะครบวาระ</p> <p>มาตรา ๑๒ ให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา ๓๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้</p>	<p>กำหนดบทเฉพาะกาลสำหรับกรรมการ ตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) เพื่อให้ในระยะเริ่มแรก กรรมการตุลาการ ศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) ที่ได้รับการเลือกได้ปฏิบัติหน้าที่จนครบวาระ ไม่ถูกบังคับให้ต้องพ้นจากหน้าที่โดย ร่างพระราชบัญญัตินี้</p> <p>กำหนดบทเฉพาะกาลสำหรับกรรมการ ตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) เพื่อให้ในระยะเริ่มแรก กรรมการตุลาการศาล</p>

<p>พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p>	<p>หมายเหตุ</p>
<p>พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓</p>	<p>ใช้บังคับ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ จะเข้ารับหน้าที่ ให้ประธานศาลฎีกาดำเนินการให้มีการเลือกกรรมการตุลาการ ศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ตามวิธีการที่กำหนดไว้ ในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้แล้วเสร็จ ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p> <p>มาตรา ๑๓ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ</p> <p>..... นายกรัฐมนตรี</p>	<p>ยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) ที่ได้ รับการเลือกได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ไม่ถูกบังคับ ให้ต้องพ้นจากหน้าที่โดยร่างพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีการเลือกตามหลักเกณฑ์ใหม่ที่กำหนด ไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้</p>

ส่วนที่ ๓

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุง

องค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*

๑. สรุปความจำเป็นในการตรากฎหมาย

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๘ บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์โดยผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๙๖ บัญญัติให้การบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต้องมีความเป็นอิสระและดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธานและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการไม่เกินสองคน อันทำให้องค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและการได้มาซึ่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิเปลี่ยนแปลงไป และยังมีกรปรับเปลี่ยนชื่อองค์กรอิสระจาก “ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา” เป็น “ผู้ตรวจการแผ่นดิน” ประกอบกับพระธรรมนูญศาลยุติธรรมได้แก้ไขคำว่า “ศาลอุทธรณ์” เป็น “ศาลชั้นอุทธรณ์” ดังนั้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม^๑ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สรุปการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ วรรคสอง สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นได้ ดังนี้^๒

๒.๑ วิธีในการรับฟังความคิดเห็น

๑) สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผ่านทางเว็บไซต์ www.lawsurvey.coj.go.th, เว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม www.coj.go.th และเว็บไซต์สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม www.jla.coj.go.th

๒) จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วยสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย สำนักงานกิจการศาลยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสภาพนายความ

*เรียบเรียงโดย นางสาวกรรณิศา พัสระ วิทยากรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

^๑ หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)

^๒ สรุปผลการรับฟังความเห็นร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๒.๒ จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น

สำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น จำนวน ๓ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ผ่านทางเว็บไซต์ www.lawsurvey.coj.go.th, เว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม www.coj.go.th และเว็บไซต์สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม www.jla.coj.go.th ระหว่างวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๐ รวมระยะเวลาการรับฟังความคิดเห็น ๓๐ วัน ในส่วนของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

ครั้งที่ ๒ ผ่านทางเว็บไซต์ www.lawsurvey.coj.go.th, เว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม www.coj.go.th และเว็บไซต์สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม www.jla.coj.go.th ระหว่างวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ รวมระยะเวลาการรับฟังความคิดเห็น ๑๕ วัน ในส่วนของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการความคุ้มกันผู้พิพากษาจากการปฏิบัติหน้าที่)

ครั้งที่ ๓ จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการคุ้มกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) จากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย สำนักงานกิจการยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสหภาพนายความในวันพฤหัสบดีที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมศาลยุติธรรม (ห้องประชุมใหญ่) อาคารศาลอาญา ชั้น ๑๒ ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

๒.๓ พื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายในการรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

สำนักงานศาลยุติธรรมได้แจ้งการประกาศการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการคุ้มกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ไปยังหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อแจ้งให้ผู้พิพากษา ข้าราชการศาลยุติธรรม บุคลากรในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมและบุคคลทั่วไป เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ตามวันเวลาดังกล่าวข้างต้น

๒.๔ ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

๑. สำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๑๑๑ คน สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

(๑) เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... จำนวน ๒๑ คน จากจำนวนผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด ๑๑๑ คน (คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๙๒)

(๒) ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... จำนวน ๙๐ คน จากจำนวนผู้แสดงความเห็นทั้งหมด ๑๑๑ คน (คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๐๘) สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดประเด็นการรับฟังความคิดเห็น โดยสามารถสรุปประเด็นที่มีผู้แสดงความเห็นได้ ดังนี้

๑) การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓)

มีผู้แสดงความเห็นจำนวน ๑ คน จากจำนวนผู้แสดงความเห็นทั้งหมด ๑๑๑ คน (คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๐) ที่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการจับสลากในกรณีที่มีผู้มีสิทธิรับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) หลายคนได้คะแนนเท่ากันในการเลือกคราวใด จนเป็นเหตุให้ไม่สามารถเรียงลำดับผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิได้

๒) การกำหนดคุณสมบัติกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓)

มีผู้แสดงความเห็นจำนวน ๑ คน จากจำนวนผู้แสดงความเห็นทั้งหมด ๑๑๑ คน (คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๐) ที่เห็นควรเพิ่มว่า “อัยการศาลทหาร” ในมาตรา ๓๙ (๕) และตัดคำว่า “ความคิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท” ในมาตรา ๓๙ (๑๔) ออก

ผู้พิพากษาชั้นต้นจำนวน ๑,๕๗๔ คน เข้าชื่อแสดงความเห็นเป็นหนังสือเสนอ เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑) ที่มาของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๙๖ บัญญัติที่มาของกรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิให้มาจากกรรมการตุลาการในแต่ละชั้นศาล แต่ตามร่างมาตรา ๓๖ (๒) กลับบัญญัติให้เลือกจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งในชั้นศาล โดยมีได้เป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ทำให้ที่มาของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมมิได้เป็นไปตามเจตนารมณ์เดิมของรัฐธรรมนูญ

๒) สัดส่วนของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒)

การกำหนดสัดส่วนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) ในสัดส่วนของศาลฎีกา ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลชั้นต้น ในสัดส่วน ๖:๔:๒ จึงจะมีความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้พิพากษาในแต่ละชั้นศาล

๓) การใช้สิทธิเลือกตั้งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒)

ร่างมาตรา ๓๖ (๒) กำหนดให้ผู้พิพากษาในแต่ละชั้นศาลเป็นผู้เลือกตั้งกรรมการตุลาการนั้น เห็นว่า กรรมการตุลาการมีอำนาจให้คุณให้โทษแก่ผู้พิพากษาทุกชั้นศาล แต่ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นกลับไม่มีสิทธิเลือกกรรมการตุลาการในศาลชั้นอุทธรณ์และศาลฎีกาได้ อาจทำให้กรรมการตุลาการในศาลสูงที่มีสัดส่วน ก.ต. จำนวนมากที่ได้รับการเลือกตั้งไม่ให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของผู้พิพากษาศาลชั้นต้นซึ่งเป็นผู้พิพากษาส่วนใหญ่ของศาลยุติธรรมได้

๔) การใช้สิทธิของข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นหรือผู้ซึ่งได้รับคำสั่งให้ไปช่วยราชการในศาลอื่น

ร่างมาตรา ๓๖ วรรคสอง เห็นควรตัดความว่า “ให้มีสิทธิเลือกและได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมซึ่งข้าราชการตุลาการผู้นั้นมีเงินเดือนอยู่ในชั้นศาลนั้นในขณะที่จัดให้มีการเลือก” ออก และใช้ความต่อไปนี้แทน “ให้มีสิทธิเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมจากข้าราชการตุลาการในทุกชั้นศาลและมีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในชั้นศาลของตนเอง” และเพิ่มความเป็นวรรคท้ายว่า “ให้ ก.ต. ที่ได้รับการเลือกตั้งดำรงตำแหน่งไปจนครบวาระ เว้นแต่ขาดคุณสมบัติโดยประการอื่น” เพื่อแก้ไขปัญหามิต้องเลือกตั้งซ่อมทุกปี เนื่องจากได้รับเลือกมาจากตัวแทนแต่ละชั้นศาลโดยแท้จริงแล้ว

๒. สำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ผ่านทางเว็บไซต์ www.lawsurvey.coj.go.th, เว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม www.coj.go.th และเว็บไซต์ สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม www.jla.coj.go.th ระหว่างวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ รวมระยะเวลา ๑๕ วัน โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๗ คน สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

๑) เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดความคุ้มกันผู้พิพากษาจากการปฏิบัติหน้าที่) จำนวน ๖ คน จากจำนวนผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด ๗ คน (คิดเป็นร้อยละ ๘๖)

๒) ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดความคุ้มกันผู้พิพากษาจากการปฏิบัติหน้าที่) จำนวน ๑ คน จากจำนวนผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด ๗ คน (คิดเป็นร้อยละ ๑๔)

สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดประเด็นการรับฟังความคิดเห็น ได้แก่ ผู้พิพากษา ย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติ การพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กล่าวมาย่อมได้รับความคุ้มกัน ซึ่งผู้ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้เนื่องจากไม่มีหลักเกณฑ์รายละเอียดถึงวิธีการป้องกัน เยียวยา รวมถึงการช่วยเหลือผู้พิพากษาที่ถูกร้องเรียน ถูกคุกคาม ถูกดำเนินคดี อันเนื่องมาจากการพิจารณาคดีตามหน้าที่

๓. สำนักงานศาลยุติธรรมจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย สำนักงานกิจการยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสภาพนายความ โดยที่ประชุมเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการคุ้มกันและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

คำชี้แจงเหตุผลรายประเด็นและการนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

สำนักงานศาลยุติธรรมได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นที่ได้รับผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานศาลยุติธรรมและจากผู้พิพากษาศาลชั้นต้นเข้าชื่อแสดงความเห็นเป็นหนังสือเสนอเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมมาประกอบการพิจารณาแล้ว ขอชี้แจงเหตุผลเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ดังต่อไปนี้

๑) การกำหนดให้ผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติ การพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กล่าวมาย่อมได้รับความคุ้มกัน

คำชี้แจง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๘ บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์โดยผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง ดังนั้น หลักความเป็นอิสระของตุลาการเป็นที่ได้รับการยอมรับในทุกระบบกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาที่กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองทั้งทางแพ่ง อาญาและวินัย การที่จะให้ผู้พิพากษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยอิสระได้นั้นต้องสร้างหลักประกันให้กับผู้พิพากษา ทั้งความเป็นอิสระจากการสั่งการของผู้บังคับบัญชาและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสามารถพิจารณาพิพากษาคดีโดยไม่ต้องกังวลว่าตนจะถูกฟ้องร้อง ดำเนินคดีจากการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวของตน แต่ในขณะเดียวกันไม่ได้หมายความว่าผู้พิพากษาจะสามารถตัดสินใจไปอย่างไรก็ได้โดยไม่มี การตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เพราะผู้พิพากษาจะต้องพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย หากผู้พิพากษาปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตย่อมต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางวินัย

๒) การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา ๓๖ (๓)

คำชี้แจง

สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) กำหนดระยะเวลาดำเนินการเลือกและประกาศรับสมัคร ตลอดจนคณะกรรมการดำเนินการเลือกเป็นรายละเอียดปลีกย่อยซึ่งต้องกำหนดรายละเอียดอีกเป็นจำนวนมาก จึงเห็นสมควรให้กำหนดรายละเอียดดังกล่าวในระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม โดยให้ประกาศราชกิจจานุเบกษาด้วย

**๓) การกำหนดคุณสมบัติกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๕ (๓)
คำชี้แจง**

สำนักงานศาลยุติธรรมเห็นว่า คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) เป็นองค์กรบริหารงานบุคคลที่มีหน้าที่แต่งตั้งโยกย้ายและให้คุณให้โทษแก่ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมทุกระดับชั้น ตั้งแต่ตำแหน่งประธานศาลฎีกาลงมาจนถึงผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รวมทั้งเป็นองค์กรที่เป็นหลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี ดังนั้น บุคคลที่จะประสงค์สมัครรับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ต้องมีความรู้ความสามารถ ไม่เป็นผู้ประพฤติเสื่อมเสีย เช่นเดียวกับคณะกรรมการในองค์กรอิสระ สำนักงานศาลยุติธรรมจึงเพิ่มคุณสมบัติกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ให้สอดคล้องกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๑ ราว 0 ย จากจำนวนผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมดจำนวน ๑๑๑ ราย (คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๐) ที่เห็นควรเพิ่มความว่า “อัยการทหาร” ในมาตรา ๓๙ (๕) และตัดความว่า “ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท” ในมาตรา ๓๙ (๑๔) ออกนั้น สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าควรตัดความว่า “หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท” ในมาตรา ๓๙ (๑๔) ออก และไม่เพิ่มความว่า “อัยการทหาร” ในมาตรา ๓๙ (๕) เพื่อให้สอดคล้องกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

**๔) ประเด็นสัดส่วนของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ตามมาตรา ๓๖ (๒)
คำชี้แจง**

คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) เป็นองค์กรบริหารงานบุคคลที่มีหน้าที่แต่งตั้งโยกย้ายและให้คุณให้โทษแก่ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมทุกระดับชั้น ตั้งแต่ตำแหน่งประธานศาลฎีกาลงมาจนถึงผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รวมทั้งเป็นองค์กรที่เป็นหลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี การที่กำหนดให้สัดส่วนของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิศาลฎีกา จำนวน ๖ คน ศาลอุทธรณ์จำนวน ๔ คน และศาลชั้นต้นจำนวน ๒ คน เป็นการเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการบริหารงานบุคคลในหน่วยงานของรัฐและเอกชนทั่วไปที่ให้ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งโยกย้ายให้ความดีความชอบและลงโทษบุคลากร ทั้งนี้ การพิจารณาสัดส่วนที่มาของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิควรต้องคำนึงถึงผลประโยชน์โดยรวมของประชาชนเป็นหลัก กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละชั้นศาลไม่ใช่ตัวแทนผลประโยชน์ของผู้พิพากษาที่ใช้สิทธิลงคะแนนเลือกและไม่มีหน้าที่รักษผลประโยชน์ของผู้พิพากษาในชั้นศาลที่ตนสังกัด แต่ต้องดูแลให้ผู้พิพากษาประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัยและจริยธรรมอันดี เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน รวมทั้งการแต่งตั้งโยกย้ายและพิจารณาโทษทางวินัยของผู้พิพากษาทุกระดับชั้นอย่างเป็นธรรม จึงไม่อาจนำแนวคิด

เรื่องสัดส่วนผู้แทนกับจำนวนประชากรในเขตเลือกตั้งในระบบการเลือกตั้งทั่วไปเป็นเกณฑ์ในการกำหนด สัดส่วนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิอย่างเคร่งครัดได้

นอกจากนี้ การที่กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มาจากผู้พิพากษา ในศาลฎีกามีได้เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานบุคคลของศาลยุติธรรมแต่อย่างใด เนื่องจากในแต่ละชั้นศาล จะมีผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้บริหารศาลรับผิดชอบดูแลการปฏิบัติหน้าที่และรายงานความดีความชอบของ ผู้พิพากษาในแต่ละชั้นศาลเป็นไปตามลำดับชั้นอยู่แล้ว นอกจากนี้ ยังมีอนุคณะกรรมการตุลาการ ศาลยุติธรรมในทุกชั้นศาล ชั้นศาลละ ๗ คน เพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองข้อมูลอีกส่วนหนึ่งด้วย

๕) ประเด็นวิธีการเลือกคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามมาตรา ๓๖ (๒) ในแต่ละชั้นศาล คำชี้แจง

การกำหนดให้ผู้พิพากษาในแต่ละชั้นศาลเป็นผู้เลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิในชั้นศาลนั้น ๆ เนื่องจากผู้พิพากษาในชั้นศาลเดียวกันซึ่งมีอาวุโสใกล้เคียงกันย่อมทราบประวัติ ความเป็นมาของผู้พิพากษาในชั้นศาลเดียวกันได้ดีว่าผู้ใดมีความเหมาะสมที่จะเป็นกรรมการตุลาการ ศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้พิพากษา ดังนั้น การกำหนดให้เลือกจาก ผู้พิพากษาที่ดำรงตำแหน่งในชั้นศาลนั้น ๆ เหมาะสมแล้ว

๓. สรุปการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการตรากฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการตราร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีดังนี้^๓

ด้านสังคม

เชิงบวก : ทำให้ศาลยุติธรรมมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นองค์กร บริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาที่มีความเป็นอิสระและมีกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิที่มี คุณสมบัติเหมาะสม สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อันจะส่งเสริมให้ ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของประชาชนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายได้อย่าง รวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวก : คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและข้าราชการตุลาการทั่วประเทศ

เชิงลบ : ไม่มี

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงลบ : ไม่มี

ด้านอื่น ๆ

ไม่มี

^๓ สรุปผลการวิเคราะห์ผลกระทบการเสนอร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๔. การเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชน ได้มีการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ต่อประชาชนผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม www.jla.coj.go.th

๕. การนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

สำนักงานศาลยุติธรรมได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... แล้ว เห็นควรยืนยันตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๖. ความเห็นต่อการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากการตรวจสอบเอกสารและหลักฐานที่เสนอมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... แล้ว เห็นว่าได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗

หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....

กฎหมายใหม่

แก้ไข/ปรับปรุง

ยกเลิก

ส่วนราชการหรือหน่วยงานผู้เสนอ

สำนักงานศาลยุติธรรม

๑. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

๑.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจคืออะไร

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระธรรมนูญศาลยุติธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องใด

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๘ บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์โดยผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๙๖ บัญญัติให้การบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต้องมีความเป็นอิสระและดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธานและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการไม่เกินสองคน อันทำให้องค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและการได้มาซึ่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิเปลี่ยนแปลงไป และยังมีกรปรับเปลี่ยนชื่อองค์กรอิสระจาก “ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา” เป็น “ผู้ตรวจการแผ่นดิน” ประกอบกับพระธรรมนูญศาลยุติธรรมได้แก้ไขคำว่า “ศาลอุทธรณ์” เป็น “ศาลชั้นอุทธรณ์” ดังนั้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระธรรมนูญศาลยุติธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๑.๒ ความจำเป็นที่ต้องทำภารกิจ

มาตรา ๑๙๖ ประกอบมาตรา ๒๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้การบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต้องมีความเป็นอิสระ และดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการไม่เกินสองคน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้คณะรัฐมนตรีเสนอกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๑๙๖ ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

หากไม่มีภารกิจนั้นจะมีผลประการใด

จะทำให้องค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและเป็นกรณีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งมาตรา ๒๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้คณะรัฐมนตรีเสนอกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๑๕๖ ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และในระหว่างที่ยังไม่มีการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายให้เป็นไปตามมาตรา ๑๕๖ ให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่มีอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญทำหน้าที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมไปพลางก่อน

๑.๓ การดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มีกี่ทางเลือก มีทางเลือกอะไรบ้าง
ไม่มีทางเลือกอื่น

๑.๔ มาตรการที่บรรลุวัตถุประสงค์ของภารกิจคืออะไร

การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดความคุ้มครองผู้พิพากษาจากการปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี แก้ไขเพิ่มเติมการได้มาซึ่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ แก้ไขเพิ่มเติมการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) และแก้ไขเพิ่มเติมคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓)

๑.๕ ภารกิจนั้นจะแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นได้เพียงใด

ทำให้องค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเป็นการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๖ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจคืออะไร

ประธานศาลฎีกาดำเนินการให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา ๓๖ (๓) ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเพิ่มหลักประกันความเป็นอิสระให้แก่ผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี

ตัวชี้วัดความสัมฤทธิ์ของกฎหมายมีอย่างไร

องค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และผู้พิพากษามีหลักประกันความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเพิ่มมากขึ้น

๑.๗ การทำภารกิจสอดคล้องกับพันธกรณีและความผูกพันตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทยมีต่อรัฐต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศใด ในเรื่องใด

ไม่มี

๒. ผู้ทำภารกิจ

๒.๑ เมื่อคำนึงถึงประสิทธิภาพ ต้นทุน และความคล่องตัวแล้ว เหตุใดจึงไม่ควรให้เอกชนทำภารกิจนี้
ภารกิจนี้ไม่สามารถให้เอกชนทำได้ เนื่องจากเป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับ
ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ซึ่งต้องมีความเป็นอิสระและดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ภารกิจนี้ควรทำร่วมกับเอกชนหรือไม่ อย่างไร

ภารกิจนี้ไม่สามารถทำร่วมกับเอกชนได้ เนื่องจากเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตุลาการ
ศาลยุติธรรมโดยเฉพาะ

๒.๒ เมื่อคำนึงถึงประสิทธิภาพและประโยชน์ที่จะเกิดแก่การให้บริการประชาชน ควรทำภารกิจนี้
ร่วมกับหน่วยงานอื่นหรือไม่ เพราะเหตุใด

ภารกิจนี้ไม่สามารถทำร่วมกับหน่วยงานอื่นได้ เนื่องจากเป็นการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับ
ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ซึ่งต้องมีความเป็นอิสระ และดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๒.๓ ภารกิจดังกล่าวหากให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำ จะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากกว่าหรือไม่

ภารกิจนี้ไม่สามารถให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำได้ เนื่องจากเป็นการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับ
ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ต้องมีความเป็นอิสระ และดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๓. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

๓.๑ การจัดทำภารกิจนั้นมีความสอดคล้องกับเรื่องใด อย่างไร

หน้าที่หลักของหน่วยงานของรัฐ (ตามภารกิจพื้นฐาน (Function)) ในเรื่อง การบริหารงาน
บุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรม

หน้าที่ของรัฐและแนวนโยบายแห่งรัฐ ในเรื่อง.....

ยุทธศาสตร์ชาติ ในเรื่อง.....

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในเรื่อง.....

แนวทางการปฏิรูปประเทศ ในเรื่อง.....

๓.๒ การทำภารกิจนั้นสามารถใช้มาตรการทางบริหารโดยไม่ต้องออกกฎหมายได้หรือไม่

ไม่สามารถใช้มาตรการทางบริหารได้ เนื่องจากมาตรา ๑๙๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
บัญญัติให้การบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต้องมีความเป็นอิสระและดำเนินการ
โดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธานและกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็น
ข้าราชการตุลาการ บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการไม่เกินสองคน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย
บัญญัติ

ถ้าใช้มาตรการทางบริหารจะมีอุปสรรคอย่างไร

มาตรการทางการบริหารไม่มีผลบังคับเป็นกฎหมาย

๓.๓ ในการทำภารกิจนั้น เหตุใดจึงจำเป็นต้องตรากฎหมายในขณะนี้

มาตรา ๑๙๖ ประกอบมาตรา ๒๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้การบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต้องมีความเป็นอิสระ และดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการไม่เกินสองคน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้คณะรัฐมนตรีเสนอกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๑๙๖ ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

๓.๔ การใช้บังคับกฎหมายและระยะเวลาในการใช้บังคับกฎหมาย

(ก) การใช้บังคับกฎหมาย

ต้องใช้บังคับพร้อมกันทุกท้องที่ทั่วประเทศ เนื่องจาก การบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรม มีผลใช้บังคับกับข้าราชการตุลาการทั่วประเทศ

หอยอใช้บังคับเป็นท้องที่ ๆ ไป เนื่องจาก.....

ใช้บังคับเป็นบางท้องที่ เนื่องจาก.....

(ข) ระยะเวลาในการใช้บังคับกฎหมาย

ใช้บังคับทันทีประกาศในราชกิจจานุเบกษา เนื่องจาก มาตรา ๒๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้คณะรัฐมนตรีเสนอกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๑๙๖ ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

มีการทอระยะเวลาในการบังคับใช้เป็นเวลาเท่าใด เพราะเหตุใด.....

ควรกำหนดระยะเวลาการสิ้นสุดไว้ด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด.....

๓.๕ เหตุใดจึงไม่สมควรตราเป็นกฎในลักษณะอื่น เช่น ข้อบัญญัติท้องถิ่น

เนื่องจากการแก้ไขกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันจึงไม่อาจตราเป็นกฎในลักษณะอื่นได้

๓.๖ ลักษณะการใช้บังคับ

ควบคุม (ข้ามไปข้อ ๓.๗)

กำกับ/ติดตาม (ข้ามไปข้อ ๓.๘)

ส่งเสริม

ระบบผสม

เหตุใดจึงต้องใช้ระบบดังกล่าว

เนื่องจากการดำเนินการตามร่างกฎหมายฉบับนี้มีกรอบระยะเวลาในการดำเนินการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

๓.๗ การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย

๓.๗.๑ เพราะเหตุใดจึงกำหนดให้ใช้ระบบการอนุมัติ การอนุญาต หรือใช้ระบบอื่นที่มีผลเป็นการควบคุม

๓.๗.๒ มีการกำหนดค่าธรรมเนียมการอนุญาตหรือไม่ ถ้ามี มีความจำเป็น อย่างไร.....

๓.๗.๓ มีหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจในการอนุญาตหรือไม่.....

อย่างไร.....

๓.๗.๔ มีขั้นตอนและระยะเวลาที่แน่นอนในการอนุญาตหรือไม่.....

๓.๗.๕ มีการเปิดโอกาสให้อุทธรณ์การปฏิเสธคำขอ การให้ยื่นคำขอใหม่ หรือไม่ อย่างไร

๓.๗.๖ มีการต่ออายุการอนุญาตหรือไม่.....

มีการตรวจสอบก่อนการต่อใบอนุญาตหรือไม่.....

๓.๘ การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย

๓.๘.๑ กฎหมายที่จะตราขึ้นมีการใช้ระบบคณะกรรมการ หรือไม่

มีการใช้ระบบคณะกรรมการ

มีความจำเป็นอย่างไร

เนื่องจากมาตรา ๑๙๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้การบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต้องมีความเป็นอิสระ และดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการไม่เกินสองคน

๓.๘.๒ คณะกรรมการที่กำหนดขึ้นมีอำนาจเข้าช้อนกับคณะกรรมการอื่นหรือไม่

ไม่มีอำนาจเข้าช้อน

หากมีความเข้าช้อน จะดำเนินการอย่างไรกับคณะกรรมการอื่นนั้น

ไม่มีอำนาจเข้าช้อน

๓.๘.๓ องค์ประกอบของคณะกรรมการมีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือนายกรัฐมนตรี

หรือหัวหน้าส่วนราชการหรือไม่

ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

เหตุใดจึงต้องกำหนดให้บุคคลดังกล่าวเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการ

เนื่องจากมาตรา ๑๙๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

๓.๙ มีกรอบหรือแนวทางการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่หรือไม่ อย่างไร

ผู้พิพากษาต้องพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง

๓.๑๐ ประเภทของโทษที่กำหนด

โทษทางอาญา

โทษทางปกครอง

ระบบผสม

ไม่มีการกำหนดโทษ

๓.๑๑ การกำหนดโทษทางอาญาจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายสัมฤทธิ์ผล เพราะเหตุใด

ไม่มีการกำหนดโทษ

๓.๑๒ ความผิดที่กำหนดให้เป็นโทษทางอาญาเป็นความผิดที่มีความร้ายแรงอย่างไร

ไม่มีการกำหนดโทษ

๔. ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น

๔.๑ การดำเนินการตามภารกิจในเรื่องนี้มีกฎหมายอื่นในเรื่องเดียวกันหรือทำนองเดียวกัน หรือไม่
ไม่มี

๔.๒ ในกรณีที่มีกฎหมายขึ้นใหม่ เหตุใดจึงไม่ยกเลิก แก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องเดียวกัน
หรือทำนองเดียวกันที่มีอยู่
ไม่มี

๕. ผลกระทบและความคุ้มค่า

๕.๑ ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้บังคับกฎหมาย

ผู้มีหน้าที่ตามร่างกฎหมายหรือที่จะได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมายนั้นโดยตรง ได้แก่
คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและข้าราชการตุลาการทั่วประเทศ

ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย

๕.๒ ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่บุคคลดังกล่าว

ด้านเศรษฐกิจ

- เชียงบวก

ไม่มี

ผู้ได้รับผลกระทบเชียงบวก

ไม่มี

- เชียงลบ

ไม่มี

ผู้ได้รับผลกระทบเชียงลบ

ไม่มี

ด้านสังคม

- เชียงบวก

ทำให้ศาลยุติธรรมมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคล
เกี่ยวกับผู้พิพากษาที่มีความเป็นอิสระและมีกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติ
เหมาะสม สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อันจะส่งเสริมให้ผู้พิพากษา
มีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของประชาชนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายได้อย่างรวดเร็ว
เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง

ผู้ได้รับผลกระทบเชียงบวก

ไม่มี

- เชียงลบ

ไม่มี

ผู้ได้รับผลกระทบเชียงลบ

ไม่มี

ด้านอื่น ๆ

- เชิงบวก .....

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวก.....

- เชิงลบ .....

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงลบ.....

๕.๓ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดบ้างที่ต้องถูกจำกัด

ไม่มี

การจำกัดนั้นเป็นการจำกัดเท่าที่จำเป็นหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี

๕.๔ ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

๕.๔.๑ ประชาชนจะมีการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นในเรื่องใด อย่างไร และเพียงใด หรือเป็นการ
อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด

ผู้พิพากษามีหลักประกันความเป็นอิสระและความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่
เพิ่มมากขึ้น อันส่งผลให้สามารถพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว
เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง

๕.๔.๒ เศรษฐกิจหรือสังคมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้เพียงใด

การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีในศาลยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นธรรม
และปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง อันจะทำให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน
ตามมา

๕.๔.๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพหรือนวัตกรรมในการปฏิบัติราชการอย่างไร

ทำให้ศาลยุติธรรมมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคล
เกี่ยวกับผู้พิพากษาที่มีความเป็นอิสระและมีกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติ
เหมาะสม สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๕.๔.๔ วิธีการและระยะเวลาประเมินผลสัมฤทธิ์ ตลอดจนประโยชน์ที่ประชาชนและสังคม
จะได้รับ ได้แก่

ไม่มี

๕.๕ ความยุ่งยากที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมาย

ไม่มี

๕.๖ ความคุ้มค่าของภารกิจเมื่อคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ ภาระหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นกับประชาชน
และการที่ประชาชนจะต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ

การดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ก่อภาระงบประมาณ ไม่ก่อภาระแก่ประชาชน และไม่มี
การจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนแต่อย่างใด

๖. ความพร้อมของรัฐ

๖.๑ ความพร้อมของรัฐ

(ก) กำลังคนที่คาดว่าจะต้องใช้

ไม่มีความต้องการกำลังคนเพิ่ม เนื่องจากเป็นการปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(ข) คุณวุฒิและประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ที่จำเป็นต้องมี

ไม่มี

(ค) งบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้ในระยะห้าปีแรก โดยแยกเป็นงบดำเนินการและงบลงทุน

การดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ก่อภาระงบประมาณ

๖.๒ ในกรณีที่เป็นร่างกฎหมายที่มีผลต่อการจัดตั้งหน่วยงานหรืออัตรากำลัง มีความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอัตรากำลังและงบประมาณหรือไม่ อย่างไร

ไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานหรืออัตรากำลัง

๖.๓ วิธีการที่จะให้ผู้อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของกฎหมายมีความเข้าใจและพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย

มีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น ประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม <http://www.jla.coj.go.th> และกองสารนิเทศและประชาสัมพันธ์ <http://www.iprd.coj.go.th> และเมื่อร่างพระราชบัญญัตินี้ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะมีหนังสือเวียนถึงส่วนราชการต่าง ๆ และประชาสัมพันธ์เพิ่มเติม

๗. หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้รักษาการตามกฎหมาย

๗.๑ มีหน่วยงานอื่นใดที่ปฏิบัติภารกิจซ้ำซ้อนหรือใกล้เคียงกันหรือไม่ มีข้อเสนอแนะในการดำเนินการกับหน่วยงานนั้นอย่างไร

ไม่มี เนื่องจากเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรม

๗.๒ มีความเกี่ยวข้องหรือผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงานอื่นหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี เนื่องจากเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรม

๗.๓ มีการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี เนื่องจากเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรม

๗.๔ ผู้รักษาการตามกฎหมาย ได้แก่

ประธานศาลฎีกา เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย เนื่องจาก

ร่างกฎหมายนี้เป็นการกำกับดูแลการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรม

จึงจำเป็นที่จะให้ประมุขของศาลยุติธรรมเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๘. วิธีการทำงานและตรวจสอบ

๘.๑ ระบบการทำงานที่กำหนดสอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือไม่

- เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- มีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๘.๒ การเปิดเผยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๘.๒.๑ ในกฎหมายมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องใดบ้าง แต่ละขั้นตอนใช้เวลาดำเนินการเท่าใด

ในร่างกฎหมายนี้มีได้มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง แต่มีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการจัดให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมไว้ เพื่อให้ผู้มีหน้าที่ดำเนินการมีกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน

๘.๒.๒ หากมีการใช้ดุลพินิจ การใช้ดุลพินิจสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรมอย่างไร

ไม่มี

๘.๒.๓ ในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ใช้หลักกระจายอำนาจ หรือมอบอำนาจเพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพอย่างไร

ไม่มี

๘.๓ มีระบบการตรวจสอบและคานอำนาจอย่างไรบ้าง

๘.๓.๑ มีระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงานภายในหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี

๘.๓.๒ มีกระบวนการร้องเรียนจากบุคคลภายนอกหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี

๙ การจัดทำกฎหมายลำดับรอง

๙.๑ ได้จัดทำแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลา ตลอดจนกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองนั้น หรือไม่

กฎหมายลำดับรองและกรอบสาระสำคัญ	กรอบระยะเวลา
ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ พ.ศ. .... (ออกตามความในร่างมาตรา ๓๘) สรุปลงสาระสำคัญดังนี้ ๑. ให้ประธานศาลฎีกามีคำสั่งให้เลขาธิการ ก.ต. เป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม	ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

กฎหมายลำดับรองและกรอบสาระสำคัญ	กรอบระยะเวลา
<p>ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ภายในหกสิบวันก่อนวันครบกำหนดตามวาระ หรือ</p> <p>(๒) ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมว่างลงก่อนครบกำหนดตามวาระ</p> <p>๒. เลขานุการ ก.ต. ดำเนินการเปิดรับสมัครบุคคลที่ไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๔ เพื่อให้ข้าราชการตุลาการทุกชั้นศาล เว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาพิจารณาเลือก</p> <p>๓. คณะกรรมการดำเนินการเลือกตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครและประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับเลือก ในกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัคร ให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการตุลาการเป็นที่สุด</p> <p>๔. การเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ ให้เลขานุการ ก.ต. จัดส่งบัญชีรายชื่อบุคคลผู้มีสิทธิรับเลือกไปประกาศยังศาลฎีกา ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลชั้นต้น และให้แจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการเลือกไปด้วย</p> <p>๕. กรณีมีผู้มีสิทธิรับเลือกไม่เกินกว่าจำนวนที่ต้องเลือก ผู้มีสิทธิรับเลือกจะได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิต่อเมื่อได้รับคะแนนเลือกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนข้าราชการตุลาการที่ใช้สิทธิลงคะแนนเลือก ในขณะที่จัดให้มีการเลือก หากไม่มีบุคคลใดได้รับเลือกหรือมีจำนวนผู้ได้รับเลือกน้อยกว่าจำนวนที่ต้องเลือก เลขานุการ ก.ต. ดำเนินการจัดให้มีการเลือกใหม่หรือจัดให้มีการเลือกเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี จนกว่าจะครบจำนวน</p> <p>๖. กรณีมีผู้สมัครรับเลือกเกินกว่าจำนวนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิที่ต้องเลือก แต่ไม่เกินสองเท่าของจำนวนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิที่ต้องเลือก ผู้มีสิทธิได้รับเลือกที่ได้คะแนนเลือกมากที่สุดตามลำดับลงมาตามจำนวนที่ต้องเลือกเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	

กฎหมายลำดับรองและกรอบสาระสำคัญ	กรอบระยะเวลา
<p>๗. กรณีที่มีจำนวนผู้มีสิทธิรับเลือกเกินกว่าสองเท่าของจำนวนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิที่ต้องเลือก คณะกรรมการดำเนินการเลือกจัดให้มีการเลือก ดังนี้</p> <p>(๑) จัดให้มีการเลือกรอบแรกให้ได้จำนวนสองเท่าของจำนวนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิที่ต้องเลือก เว้นแต่ในกรณีที่มีผู้มีสิทธิรับเลือกผู้ใดได้รับคะแนนเลือกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนข้าราชการตุลาการที่ใช้สิทธิลงคะแนนเลือก ให้ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิโดยไม่ต้องจัดให้มีการเลือกรอบที่สอง หากมีผู้มีสิทธิรับเลือกที่ได้รับคะแนนเลือกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนข้าราชการตุลาการที่ใช้สิทธิลงคะแนนเลือกเกินกว่าจำนวนที่ต้องเลือก ให้ผู้ได้รับคะแนนเลือกมากที่สุดตามลำดับลงมาตามจำนวนที่ต้องเลือกเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ</p> <p>(๒) จัดให้มีการเลือกรอบที่สอง โดยเลือกจากผู้ที่ได้รับคะแนนเลือกมากที่สุดตามลำดับลงมาในการเลือกรอบแรก จำนวนสองเท่าของจำนวนที่ต้องเลือก ให้ผู้ได้รับคะแนนเลือกมากที่สุดตามลำดับลงมาตามจำนวนที่ต้องเลือกเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ</p> <p>๘. กรณีที่มีผู้มีสิทธิรับเลือกเป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิหลายคนได้คะแนนเท่ากันในการเลือกคราวใด จนเป็นเหตุให้ไม่สามารถเรียงลำดับผู้ได้รับเลือกได้ ให้เลขาธิการ ก.ต. ทำการจับสลากเพื่อให้ได้ผู้รับเลือกครบตามจำนวนที่จะพึงมีได้</p> <p>๙. ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) เข้ารับหน้าที่เมื่อประธานศาลฎีกาได้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ</p> <p>๑๐. เลขาธิการ ก.ต. ดำเนินการประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ในราชกิจจานุเบกษา</p>	

๙.๒ มีกรอบในการตราอนุบัญญัติเพื่อป้องกันการขยายอำนาจหน้าที่ของรัฐหรือเพิ่มภาระแก่ประชาชนเกินสมควรอย่างไร
ไม่มี

๑๐. การรับฟังความคิดเห็น

มีการรับฟังความคิดเห็น

ไม่มีการรับฟังความคิดเห็น

๑๐.๑ ผู้ที่เกี่ยวข้องหรืออาจได้รับผลกระทบที่รับฟังความคิดเห็น

คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักความคุ้มกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ดังนี้

๑. คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมได้มีการประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐ โดยที่ประชุมพิจารณากรณีที่มีผู้สมัครเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) เป็นจำนวนมากให้มีกลไกกลั่นกรองในระบบสรรหาแบบ Primary Vote โดยให้มีการลงคะแนนเสียงโดยผู้พิพากษาทุกชั้นศาล เว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา จำนวน ๒ รอบ การลงคะแนนรอบแรกคัดให้เหลือจำนวน ๒ เท่าของจำนวนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ที่ต้องเลือกจากนั้นส่งรายชื่อผู้ที่ได้รับเลือกในรอบแรกให้ข้าราชการตุลาการทุกชั้นศาล พิจารณาเลือกในรอบที่สอง เว้นแต่ในกรณีมีผู้ได้รับคะแนนเลือกในรอบแรกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนข้าราชการตุลาการที่ใช้สิทธิลงคะแนนเลือกในขณะจัดให้มีการเลือก ให้ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ

๒. คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ที่ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะของที่ประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ในการประชุมครั้งที่ ๑๓/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๐ แล้วมีมติมอบหมายให้คณะอนุกรรมการเรื่องเสนอคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (คณะที่ ๓) ฝ่ายกฎหมาย พิจารณากลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

๓. คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการคุ้มกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ที่ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะของที่ประชุมคณะอนุกรรมการเรื่องเสนอคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (คณะที่ ๓) ฝ่ายกฎหมาย ซึ่งได้ผนวกร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) และร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดความคุ้มกันผู้พิพากษาจากการปฏิบัติหน้าที่) เป็นร่างเดียวกัน ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ แล้วมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการคุ้มกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) และมอบหมายให้สำนักงานศาลยุติธรรมดำเนินการเสนอร่างกฎหมายไปยังคณะรัฐมนตรีต่อไป

ภาคประชาชน/องค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การตรากฎหมายของศาลยุติธรรมสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗ วรรคสอง ในส่วนของการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง สำนักงานศาลยุติธรรมได้ดำเนินการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ดังนี้

๑. ผ่านทางเว็บไซต์ <http://lawsurvey.coj.go.th> หรือเว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> หัวข้อ ร่างกฎหมายที่รับฟังการแสดงความคิดเห็น หรือเว็บไซต์สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม <http://www.jla.coj.go.th> หัวข้อ รับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมาย โดยมีกำหนดระยะเวลา ๓๐ วันตั้งแต่วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๐ และได้แจ้งประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ไปยังหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อแจ้งให้ผู้พิพากษา ข้าราชการศาลยุติธรรม บุคลากรในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมและบุคคลทั่วไปเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นดังกล่าว

๒. ผ่านทางเว็บไซต์ <http://lawsurvey.coj.go.th> เว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> หัวข้อ ร่างกฎหมายที่รับฟังการแสดงความคิดเห็น และเว็บไซต์สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม <http://www.jla.coj.go.th> หัวข้อ รับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมาย โดยมีกำหนดระยะเวลา ๑๕ วันตั้งแต่วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ และได้แจ้งประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดความค้ำกันผู้พิพากษาจากการปฏิบัติหน้าที่) ไปยังหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อแจ้งให้ผู้พิพากษา ข้าราชการศาลยุติธรรม บุคลากรในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมและบุคคลทั่วไปเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นดังกล่าว

๓. จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) จากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย สำนักงานกิจการยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสภานายความในวันพฤหัสบดีที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมศาลยุติธรรม (ห้องประชุมใหญ่) อาคารศาลอาญา ชั้น ๑๒ ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

๑๐.๒ มีการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นต่อประชาชนหรือไม่ อย่างไร

สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) และได้ดำเนินการเผยแพร่ผลการรับฟังความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ <http://lawsurvey.coj.go.th> หรือเว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> หัวข้อ ร่างกฎหมายที่รับฟังการแสดงความคิดเห็น หรือเว็บไซต์

สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม <http://www.jla.coj.go.th> หัวข้อ รับฟังความคิดเห็น
ร่างกฎหมาย

๑๐.๓ จัดทำสรุปผลการรับฟังความเห็นและเสนอมาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

จัดทำ

ไม่มีการจัดทำ

ในกรณีจัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น มีสาระสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้หรือไม่

วิธีการในการรับฟังความคิดเห็น

จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นแต่ละเรื่อง

พื้นที่ในการรับฟังความคิดเห็น

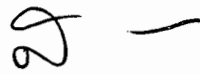
ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น

ข้อคัดค้านหรือความเห็นของหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น

คำชี้แจงเหตุผลรายประเด็นและการนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการ

พิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย ปราบกฏตามสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นแนบท้าย

ขอรับรองว่าการเสนอร่างพระราชบัญญัติได้ดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย
การเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรีฯ และระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเสนอเรื่อง
ต่อคณะรัฐมนตรีฯ แล้ว

(นายสรารุท เบญจกุล)

เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

วันที่ ๑๕ ก.พ. ๒๕๕๑

สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม

ส่วนพัฒนากฎหมาย

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๑๓ ๘๓๗๓ (สุ่มยศฯ)

โทรสาร ๐ ๒๕๑๒ ๘๔๗๑

ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๘ บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์โดยผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๙๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักการใหม่ในเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและการได้มาซึ่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติให้สอดคล้องกับหลักการใหม่ดังกล่าว ดังนั้น จึงสามารถสรุปข้อดีของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ ดังนี้

๑. ผู้พิพากษามีหลักประกันความเป็นอิสระและความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มมากขึ้น อันส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีในศาลยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากการแทรกแซงการใช้อำนาจจากบุคคลหรือองค์กรใด ที่ไม่เหมาะสม

๓. ผู้พิพากษาสามารถแสวงหาความจริงได้โดยไม่ต้องหวาดกลัว ปกป้องการพิจารณาคดีให้บริสุทธิ์ยุติธรรม

๔. ทำให้ศาลยุติธรรมมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติเหมาะสม สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อสังเกต

การได้รับความคุ้มครองจากการใช้อำนาจตุลาการนั้นย่อมมีขอบเขตจำกัด ผู้พิพากษาจะได้รับความคุ้มครองก็ต่อเมื่อได้กระทำภายในกรอบอำนาจหน้าที่ทางตุลาการของตนเท่านั้น หากการใช้อำนาจดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจโดยทุจริตหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นการกระทำนอกกรอบอำนาจหน้าที่ หรือเป็นการกระทำความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การเรียกรับสินบน ผู้พิพากษาย่อมต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนโดยอาจถูกดำเนินคดีอาญาได้ จึงต้องเป็นการพิจารณาคดีด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม เป็นกลาง และถือได้ว่าความบริสุทธิ์ยุติธรรมและความเป็นกลางในการใช้กฎหมายเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของศาล

* สราวุธ เบญจกุล, ความอิสระของศาลยุติธรรม, (ผู้จัดการออนไลน์), ๒๔ มกราคม ๒๕๕๕

โครงสร้างคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม*

บทความเรื่องโครงสร้างคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม เป็นการเขียนขึ้นเพื่อเปรียบเทียบโครงสร้าง ก.ต. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กับโครงสร้าง ก.ต. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้วิเคราะห์ว่ามีจุดดี จุดด้อย แตกต่างกันอย่างใดในเรื่อง "ที่มา" ของ ก.ต. โดยเฉพาะในแง่สัดส่วนของจำนวน ก.ต. ในแต่ละชั้นศาล และการเลือก ก.ต. โดยผู้พิพากษาในแต่ละชั้นศาล

คณะกรรมการตุลาการ (The Judiciary Commission) เรียกโดยย่อว่า "ก.ต." เป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมจัดตั้งขึ้นโดย พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ พ.ศ. ๒๕๓๗ คณะกรรมการตุลาการหรือคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (หลังจากที่มีการแยกศาลออกจากกระทรวงยุติธรรมแล้ว) จึงเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นหลักประกันความอิสระให้แก่ผู้พิพากษาจากภายนอกองค์กรไม่ให้ถูกครอบงำหรือแทรกแซงจากอิทธิพลของฝ่ายบริหารและการเมือง

ในอีกด้านหนึ่งก็ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการตุลาการทุกชั้นตอนเริ่มตั้งแต่การคัดเลือก บรรจุ แต่งตั้ง ไปจนถึงการให้คุณให้โทษและการถอดถอนผู้พิพากษา ตลอดจนในการแต่งตั้งประธานศาลฎีกา ซึ่งเป็นประมุขของตุลาการศาลยุติธรรมอันเป็นตำแหน่งสูงสุด ซึ่งท่านศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร เคยกล่าวไว้ว่า "คณะกรรมการตุลาการเป็นผู้ลิขิตชะตาชีวิตของผู้พิพากษาแต่ละนายโดยแท้"

ก่อนอื่นต้องย้อนไปถึงโครงสร้าง ก.ต. ในอดีต ก่อนรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบด้วยตุลาการระดับสูง ได้แก่ ประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลฎีกา ซึ่งมีอาวุโสสูงสุด และปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็น ก.ต. โดยตำแหน่ง ก.ต. ผู้ทรงคุณวุฒิเลือกจากข้าราชการตุลาการ ๔ คน และเลือกจากข้าราชการตุลาการผู้รับบำนาญอีก ๔ คน ซึ่งต่อมาในระหว่างเดือนกันยายน ๒๕๓๔ ถึงเดือนตุลาคม ๒๕๓๕ ได้เกิดวิกฤตตุลาการขึ้นและมีการวิพากษ์วิจารณ์โครงสร้าง ก.ต. เดิมอย่างกว้างขวาง มีผู้พิพากษาจำนวนไม่น้อยเห็นว่า วิกฤตตุลาการดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องมาจากบทบาทการบริหารงานบุคคลของกรรมการตุลาการบางส่วนที่มีได้เป็นไปตามระบบแบบแผนดังที่เคยกระทำมา วิกฤตการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความแตกแยกและมีผลกระทบอย่างใหญ่หลวง ต่อหลักความเป็นอิสระของศาลยุติธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าสืบเนื่องมาจากโครงสร้าง ก.ต. ไม่เหมาะสมต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไปจากเดิม ส่งผลให้มีกระแสปฏิรูปโครงสร้าง ก.ต. ใหม่ในช่วงเวลาต่อมา

จากสภาพปัญหาโครงสร้าง ก.ต. ดังกล่าว เมื่อศาลยุติธรรมแยกจากกระทรวงยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ จึงมีแนวความคิดเกี่ยวกับการสรรหา ก.ต. โดยกำหนดองค์ประกอบใหม่ให้คุณสมบัติของข้าราชการตุลาการที่อาจได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ

* สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๑, จาก http://korkaitube.blogspot.com/2015/07/blog-post_21.html

ในแต่ละชั้นศาล ให้มีประสบการณ์อยู่ในชั้นศาลนั้นตามสมควร เพื่อให้มีลักษณะของความเป็นผู้แทนในแต่ละชั้นศาลนั้นอย่างแท้จริง สำหรับกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิให้มาจากการสรรหาของวุฒิสภา เพื่อเป็นตัวแทนฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ ดังนั้น จึงมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ก.ต.ว. ในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ด้วย โดยกำหนดคุณสมบัติของข้าราชการตุลาการที่อาจได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ จากเดิมซึ่งเป็นการแต่งตั้งจำนวนหนึ่งในสามและจากการเลือกอีกสองในสามหรือในอัตราส่วน ๔ ต่อ ๘ คน มาเป็นการเลือกจากผู้พิพากษาในแต่ละชั้นศาลเป็นส่วนใหญ่ เป็นการเพิ่มการมีส่วนร่วม โดยให้มีตัวแทนจากคณะผู้พิพากษาในศาลแต่ละชั้นเป็นกรรมการ ไม่ใช่เฉพาะผู้พิพากษาระดับสูงของศาลยุติธรรมเท่านั้น เพื่อว่าในการพิจารณาแต่งตั้งโยกย้าย กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิจะได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับผู้พิพากษาแต่ละคนในแต่ละชั้นศาล แสดงว่ามีตัวแทนของผู้พิพากษาในระดับล่างเข้าไปเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิด้วย เป็นการลดช่องว่างและสร้างความเป็นธรรมในการบริหารงานบุคคลในองค์กรมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส (Transparency) ในตัวองค์กร จึงกำหนดให้บุคคลภายนอกเข้ามาเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิอีกส่วนหนึ่งด้วย นับเป็นนวัตกรรมใหม่อันเป็นการสร้างจุดเชื่อมโยงระหว่างองค์กรตุลาการกับประชาชนเพื่อให้มีความสมดุลอย่างเหมาะสม หลังจากบังคับใช้พระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ทำให้โครงสร้าง ก.ต. ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๖ มีจำนวน ๑๕ คน มาจากการแต่งตั้ง ๑ คน ซึ่งได้แก่ตำแหน่งประธานศาลฎีกา มาจากการเลือกของผู้พิพากษาในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ศาลละ ๔ คน และมาจากการสรรหาของวุฒิสภาเป็นผู้คัดเลือก ๒ คน รวมเป็น ๑๕ คน ต่อมาหลังจากที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๒๒๑ กำหนดให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ประกอบด้วย

(๑) ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๒ คน ซึ่งข้าราชการตุลาการ เว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยพิพากษาเป็นผู้เลือกจากข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล ดังนี้

ก. ศาลฎีกา เลือกจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งในศาลฎีกาในตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา จำนวน ๖ คน

ข. ศาลอุทธรณ์ เลือกจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคในตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค จำนวน ๔ คน

ค. ศาลชั้นต้น เลือกจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งในศาลชั้นต้นในตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าศาล จำนวน ๒ คน

(๓) กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ ๒ คน ซึ่งวุฒิสภาเลือกจากบุคคลที่ไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย

จะเห็นได้ว่าในส่วนของศาลชั้นต้นนั้น เมื่อพิจารณาจำนวน ก.ต. ศาลชั้นต้นกับผู้พิพากษา ศาลชั้นต้นทั่วประเทศแล้ว คำถามที่ตามมาคือ ที่มาของโครงสร้าง ก.ต. เหมาะสมดีแล้วหรือไม่ โดยเฉพาะสัดส่วนของ ก.ต. ที่เปลี่ยนแปลงในศาลชั้นต้นที่ลดลงจาก ๔ คน เหลือเพียง ๒ คนนั้น ส่งผลอย่างไรหรือไม่ในการบริหารงานบุคคล รวมทั้งการเลือก ก.ต. เฉพาะแต่ในชั้นศาลของตนดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จะเหมาะสมหรือไม่อย่างไรกับสภาวการณ์โดยทั่ว ๆ ไปขององค์กรในยุคปัจจุบัน

ประเด็นแรก หากมองในภาพรวมแล้ว ก.ต. ทุกชั้นศาลต้องมีภาระหน้าที่กับผู้พิพากษาทุกคน ทุกชั้นศาลโดยไม่ได้แบ่งแยกว่า ก.ต. ชั้นศาลใดก็มีหน้าที่เฉพาะชั้นศาลนั้น ๆ เท่านั้น แต่ก็คงไม่อาจจะปฏิเสธได้ว่าความรู้สึก ความเข้าใจของผู้ที่ได้รับเลือกมาจากชั้นศาลใดก็จะมุ่งเน้นให้ความสำคัญไปที่ชั้นศาลที่เลือกตนมา ดังนั้น เมื่อพิจารณาจำนวนผู้พิพากษาศาลชั้นต้นทั่วประเทศ ซึ่งมีจำนวนกว่า ๓,๕๐๐ คน กับจำนวน ก.ต. ๒ คน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับศาลสูงคือศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์ ซึ่งมีจำนวนรวมกันประมาณ ๖๐๐ คน กับจำนวน ก.ต. รวมกัน ๑๐ คนแล้ว จะเห็นว่า ศาลชั้นต้นได้รับการดูแลจาก ก.ต. ประจำศาลของตนเฉลี่ยแล้วคือจำนวนผู้พิพากษา ๑,๗๕๐ คน ต่อ ก.ต.หนึ่งคน หากเทียบกับศาลสูงแล้วจะมีเกณฑ์เฉลี่ยประมาณ ๖๐ คนต่อ ก.ต. หนึ่งคน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่แตกต่างกันมาก อาจทำให้ ก.ต. ประจำศาลชั้นต้นต้องรับภาระในการดูแลผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศไม่ทั่วถึง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเมื่อเทียบตามสัดส่วนของประชากรผู้พิพากษาในแต่ละชั้นศาลแล้ว ศาลชั้นต้นจะต้องมี ก.ต. มากกว่าศาลสูงแต่ประการใด เนื่องจากวัฒนธรรมองค์กรของศาลได้ยึดหลักอาวุโสอยู่แล้ว และดังที่กล่าวมาแล้วว่า ก.ต. ทุกคนย่อมไม่อาจปฏิเสธภาระหน้าที่ที่มีต่อผู้พิพากษาในแต่ละชั้นศาลได้ แม้จะมีใช้ชั้นศาลเดียวกันกับตนก็ตาม

อีกประการหนึ่งคือ ในแง่ของการถ่วงดุลซึ่งกันและกันของ ก.ต. ในแต่ละชั้นศาล โดยเฉพาะในการลงมติในที่ประชุม ก.ต. อย่างน้อยก็เพื่อป้องกันมิให้มีการครหาว่า ก.ต. บางส่วนถูกกลืนโดย ก.ต. จำนวนมาก ดังนั้น จำนวน ก.ต. ในแต่ละชั้นศาลจึงควรมีลักษณะสมดุลจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรเพิ่มจำนวน ก.ต. ในศาลชั้นต้นอีกอย่างน้อยก็เท่ากับที่รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ เคยกำหนดไว้ ส่วนปัญหาที่ว่า จะกลายเป็นระบบ "เด็กปกครองผู้ใหญ่" หรือไม่นั้นก็อาจจะอธิบายได้ว่า ก.ต. เป็นองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคล ผสมระหว่างรูปแบบคณะกรรมการ (Commission) กับรูปแบบผู้อำนวยการ (Directorate General) และเป็นองค์กรอิสระทั้งจากอำนาจอิทธิพลภายในและภายนอก อีกทั้งเป็นองค์กรเปิดที่สามารถตรวจสอบได้ ประเด็นนี้ก็อาจจะทำให้คลายความกังวลไปได้ในเรื่องว่าจะเป็นการบั่นทอนระบบอาวุโสหรือไม่ ซึ่งอาจจะต้องมีการศึกษาวิจัยต่อไป

ส่วนในประเด็นที่ผู้พิพากษาทุกคนควรมีสิทธิเลือก ก.ต. ได้ทุกชั้นศาลหรือไม่ ประเด็นนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การให้ทุกคนมีสิทธิในการมีส่วนร่วม (participation) นั้นเป็นสิ่งที่ดี เพื่อว่าคนในองค์กรจะได้มีความผูกพัน (involvement) เพราะ ก.ต. เป็นองค์กรกลางที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลพิพากษาทุกคน ดังนั้นผู้พิพากษาทุกคนจึงต้องเลือก ก.ต. ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยที่เรียกว่า Full Participation ซึ่งน้อยองค์กรนักที่จะมี และอีกเหตุผลหนึ่ง คือ ผู้พิพากษาทุกคนควรมีสิทธิเลือกผู้ที่จะมาตรวจสอบตน เพื่อจะได้มีส่วนในการคัดกรองคุณสมบัติของผู้ที่จะมาตรวจสอบตน

ดังนั้น ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นจึงควรมีสิทธิเลือก ก.ต. ในชั้นศาลฎีกาหรือชั้นศาลอุทธรณ์ด้วย และหากพิจารณาว่าผู้พิพากษาจากศาลสูง ซึ่งหมายถึงศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์ นั้น มีจำนวน ก.ต. รวมกันเท่ากับ ๑๐ คน เมื่อรวมกับประธานศาลฎีกา ซึ่งเป็น ก.ต. โดยตำแหน่งอีก ๑ คน ก็จะเป็น ๑๑ คน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่มากกว่าสองในสามของ ก.ต. ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ก.ต. จากชั้นศาลดังกล่าวจะต้องทำหน้าที่ตรวจสอบผู้พิพากษาศาลยุติธรรมทุกคน โดยเฉพาะศาลชั้นต้นที่มีจำนวนกว่า ๓,๕๐๐ คน คิดเป็นจำนวนมากกว่าสามในสี่ของผู้พิพากษาทั้งหมด ดังนั้น เพื่อความเป็นธรรมในการที่ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นซึ่งจะต้องถูกตรวจสอบ โดย ก.ต. จากศาลสูงและเพื่อให้เกิดความถ่วงดุลซึ่งกันและกัน ก็ควรที่จะให้ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นได้มีโอกาสกลั่นกรองคุณสมบัติผู้ที่จะมาตรวจสอบตนเองด้วยเช่นกัน ในทำนองเดียวกันกับที่ผู้พิพากษาศาลสูงก็ควรมีสิทธิเลือก ก.ต. ที่มาจากศาลชั้นต้นด้วย กระนั้นก็ตาม หากเกรงว่าจะเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ว่าศาลชั้นต้นเป็นผู้กำหนดตัว ก.ต. หรือเป็นเหตุให้กล่าวได้ว่าเสียวัฒนธรรมองค์กรเพราะอาจทำให้ผู้ใหญ่ต้องไปหาเสียงกับเด็กแล้ว ก็อาจจะแก้ปัญหานี้โดยกำหนดหลักเกณฑ์ใหม่ ซึ่งอาจจะให้ค่าน้ำหนักของแต่ละชั้นศาลแตกต่างกันภายใต้สมมติฐานที่ว่าผู้พิพากษาศาลสูงมีประสบการณ์สูงกว่าควรจะมีค่าน้ำหนักของคะแนนมากกว่าโดยมาจากฐานคิดที่ว่าจำนวนผู้พิพากษาแต่ละชั้นศาลเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เท่ากัน

ตัวอย่าง เช่น ผู้พิพากษาศาลฎีกา ๑ คน อาจจะมีค่าน้ำหนักเท่ากับ ๕ คะแนน ขณะที่ศาลอุทธรณ์และศาลชั้นต้น มีค่าน้ำหนักเท่ากับ ๓ และ ๑ คะแนน ตามลำดับแล้ว ดังนั้น เมื่อผู้พิพากษาศาลฎีกาเลือกผู้ใดเป็น ก.ต. ผู้นั้นจะได้ค่าน้ำหนักของคะแนนเท่ากับ ๕ คูณกับจำนวนของผู้พิพากษาศาลฎีกาที่เลือกตนเอง เป็นต้น

เพราะฉะนั้น หากผู้ใดได้รับการเลือกจากผู้พิพากษาศาลฎีกาเป็นจำนวนมากก็สามารถประเมินได้เช่นกันว่าผู้นั้นมีโอกาสสูงที่จะได้รับเลือกเป็น ก.ต. ทั้งนี้ จะอ้างว่าผู้พิพากษาต่างชั้นศาลกันจึงไม่มีข้อมูลมากพอที่จะรู้ว่าใครเป็นอย่างไรนั้น

ผู้เขียนเห็นว่า สังคมในองค์กรได้ยึดหลัก Social Control คือ คนในองค์กรควบคุมกันเอง และสังคมผู้พิพากษาเป็นสังคมที่ควรจะต้องอยู่กันอย่างฉันทันหนึ่ง เพื่อให้เกิดความรักสามัคคีและความเป็นเอกภาพ จึงไม่ใช่เรื่องเกินวิสัยที่จะหยั่งทราบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะมาทำหน้าที่เป็น ก.ต. อีกประการหนึ่งคือ เป็นเรื่องการให้เกียรติกันขององค์กรประชุม ก.ต. ว่า ก.ต. ท่านใดอยู่ชั้นศาลใด ก็จะมีข้อมูลของผู้พิพากษาประจำชั้นศาลนั้น ๆ อยู่แล้ว ซึ่ง ก.ต. ท่านอื่นอาจจะต้องรับฟัง โดยเฉพาะศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์ ส่วนใหญ่ก็เคยเป็นครูอาจารย์หรือผู้บังคับบัญชาของผู้พิพากษาศาลชั้นต้นมาก่อน อีกประการหนึ่งคือ จำนวนผู้พิพากษาในศาลสูงมีจำนวนน้อย หากมีการล็อบบี้ (Lobby) ให้เลือกเฉพาะกลุ่มหรือพรรคพวกของตน ก็อาจทำให้ไม่ได้พิจารณาคุณสมบัติของผู้ที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ ก.ต. เท่าที่ควร เพราะเนื่องจากฐานของคนมีสิทธิเลือกตั้งจะแคบลงทำให้โอกาสที่จะเลือกกลุ่มของตนมีสูง ผู้เขียนเห็นว่าโดยหลักแล้วการเลือก ก.ต. ต้องเลือกเพื่อให้เป็นตัวแทนของสถาบันทั้งระบบ ผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วยหากจะเข้าใจว่าน่าจะทำนองเดียวกันกับการเลือกตั้ง ส.ส. ที่มีแนวคิด

ในเรื่องภูมิศาสตร์ของท้องที่ในแต่ละจังหวัด ข้อสำคัญคือ การเลือกเฉพาะชั้นศาลของตนนั้นทำให้ผู้พิพากษาที่ได้รับเลือกเป็น ก.ต. มาจากศาลชั้นใด ก็จะมีความรู้สึกว่าตนไม่ได้เป็นตัวแทนของสถาบันทั้งระบบ แต่เป็นตัวแทนของผู้พิพากษาของชั้นศาลที่เลือกมาโดยคำนึงถึงความรับผิดชอบ หรือสิทธิประโยชน์ของศาลอื่นที่ไม่ได้เป็นผู้เลือกตนมาเป็นเรื่องรอง

ดังนั้น ที่มาของ ก.ต. นอกเหนือจากประเด็นในเรื่องสัดส่วนของจำนวน ก.ต. ในแต่ละชั้นศาลแล้ว ประเด็นการเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาทุกคนได้เลือก ก.ต. ทุกชั้นศาล ซึ่งจะมาทำหน้าที่ตรวจสอบผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต่างหากที่ศาลยุติธรรมควรตระหนักกว่าจะเป็นจุดแข็งของโครงสร้าง ก.ต. อย่างหนึ่งหรือไม่เพราะหากในการตรวจสอบโดย ก.ต. ที่ได้รับเลือกมาจากเฉพาะชั้นศาลใดชั้นศาลหนึ่ง ทำให้ผู้พิพากษาที่ถูกตรวจสอบไม่ได้รับความเป็นธรรม แล้วจะมีวิธีการใดที่จะเป็นการถ่วงดุลในระหว่าง ก.ต. ด้วยกันและในระหว่าง ก.ต. กับผู้พิพากษาทุกคนตามหลักดุลแห่งอำนาจคู่ขนานกันไปด้วย

ผู้เขียนขอฝากประเด็นในเรื่องที่มาของ ก.ต. ว่าผู้พิพากษาทุกชั้นศาลควรมีสิทธิเลือก ก.ต. ที่มาจากทุกชั้นศาลเช่นเดียวกับที่รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ได้บัญญัติไว้ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกตรวจสอบโดยถ่วงหน้ากันว่าผู้ถูกตรวจสอบก็มีสิทธิถ่วงดุลผู้ที่จะมาตรวจสอบตนเองด้วยเช่นกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการครหาว่า ก.ต. ประจำศาลชั้นใดก็ปกป้องผลประโยชน์เฉพาะแต่ในส่วนชั้นศาลของตน ซึ่งอาจทำให้มองได้ว่าไม่ใช่ตัวแทนของผู้พิพากษาทั้งหมดในระบบภาพรวม นอกจากนี้ อีกประเด็นหนึ่งที่ขอฝากทิ้งท้ายคือ หาก ก.ต. กระทำการไม่ถูกต้องไม่ว่าจะเป็นเรื่องการออกระเบียบ การพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายหรือการพิจารณาลงโทษทางวินัยแล้ว ในภายภาคหน้าจะมีหน่วยงานอิสระหน่วยงานใดที่จะเข้าตรวจสอบการทำงานของ ก.ต. ได้แค่ไหน เพียงใด ซึ่งท่านศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้เคยตั้งประเด็นนี้ไว้เช่นกันนับเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างยิ่ง เพียงแต่ต้องพิจารณากันอย่างรอบคอบและระมัดระวัง เพราะอาจจะกระทบต่อความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและสถาบันศาลยุติธรรมได้

อย่างไรก็ตาม หากผลจากการเลือกทำได้ ก.ต. ที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีความเข้มแข็งกล้าหาญ ก็จะส่งผลในการสร้างความเป็นธรรมให้ผู้พิพากษาไปทั้งระบบ ดังที่ท่านศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร ก็เคยแสดงความคิดเห็นเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสำคัญของ ก.ต. ไว้เช่นกันว่า "ก.ต. คือองค์กรของผู้พิพากษาที่ผู้พิพากษาจะเลือกตั้งผู้พิพากษาขึ้นมาพิพากษาผู้พิพากษาด้วยกันเอง" โดยเฉพาะในการบังคับใช้มาตรการต่าง ๆ เท่าที่มีอยู่นั้นระบบการตรวจสอบจากภายในองค์กรโดย ก.ต. สามารถนำมาบังคับใช้ในการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาศาล ยุติธรรมได้อย่างเข้มงวดและจริงจัง และยังคงมีประสิทธิ ภาพคงเส้นคงวา

นอกจากนี้ ในประมวลจริยธรรมตุลาการที่มีการแก้ไขในปี ๒๕๕๒ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๑๓ ว่าด้วยจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรา ๒๗๙ ก็จะได้เห็นได้ว่ามีสภาพบังคับ (SANCTION) ซึ่งมีใช้เป็นเพียงการแนะนำว่าผู้พิพากษาที่ดีควรปฏิบัติหน้าที่ในทาง อรรถคดีอย่างไร และควรครองตนอย่างไร

ในสังคมเท่านั้น แต่หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมแล้ว ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัยและมีบทกำหนดโทษด้วย

จึงเห็นได้ว่าผู้พิพากษาศาลยุติธรรมทุกคนได้ถูกตรวจสอบโดยระบบตรวจสอบภายในองค์กรอย่างเข้มงวดเพื่อรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานวิชาชีพตุลาการ อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบโดย ก.ต. นั้น แม้จะสามารถกล่าวได้ว่ามีประสิทธิภาพเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับระบบการตรวจสอบโดยองค์กรภายในขององค์กรอื่น ๆ ก็ตาม แต่องค์กร ก.ต. ก็มีฐานะเป็นเพียงองค์กรบริหารงานภายในเท่านั้น ซึ่งอาจจะมีเสียงครหาได้ว่าอาจจะช่วยเหลือกันเอง

ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาแล้วจึงทำให้ผู้เขียนได้มาตั้งประเด็นถึงโครงสร้างของ ก.ต. ในปัจจุบันว่าเหมาะสมประการใดหรือไม่ เพราะโครงสร้าง ก.ต. ที่ดีก็จะเป็นหลักสำคัญที่จะทำให้ศาลยุติธรรมมีโอกาสได้ผู้ที่มีความเหมาะสมมาเป็น ก.ต. เพราะ ก.ต. ต้องเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลที่มีความอิสระ มีจิตใจ และบุคลิกภาพที่เป็นกลาง เป็นที่ยอมรับของผู้พิพากษาส่วนใหญ่ ตลอดจนสามารถนำระบบคุณธรรม (Merit System) มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อป้องกันการใช้ระบบอุปถัมภ์ (Spoils System) ดังที่เคยมีมาแล้วในอดีต ข้อสำคัญต้องสามารถให้ความเป็นธรรมกับผู้พิพากษาทุกคนทุกชั้นศาลได้ เท่าเทียมกันสมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญถึงชั้นบัญญัติเรื่องของ ก.ต. ไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย เพราะ ก.ต. เป็นเสมือนเกราะประกันความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ผู้พิพากษาและจะสามารถควบคุมตรวจสอบในการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาได้เป็นอย่างดี เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของผู้พิพากษาเป็นไปโดยชอบด้วย กฎหมายอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม สมดังคำกล่าวที่ว่า "ศาลเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน" อย่างแท้จริง

ความอิสระของศาลยุติธรรม^{*}

ศาลเป็นหนึ่งในอำนาจอธิปไตยซึ่งพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่มีรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น ทั้งนี้ศาลยุติธรรมจะต้องดำเนินการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ คือต้องเป็นไปโดยยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์

อย่างไรก็ดี การจะพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยยุติธรรมได้นั้น ผู้พิพากษาต้องมิอิสระ เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม และต้องไม่ถูกแทรกแซงการใช้อำนาจจากบุคคลหรือองค์กรใด ซึ่งหลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษานั้นมีการรับรองไว้ ทั้งตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจกำหนดให้มีการแบ่งแยกอำนาจตุลาการออกจากอำนาจของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อให้เกิดการดุลและคานกัน ทำให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถมีอำนาจในการให้คุณให้โทษฝ่ายตุลาการได้ ในการแต่งตั้ง การพ้นจากตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาจะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

นอกจากนี้ผู้พิพากษาต้องมีความเป็นกลาง และสามารถใช้ดุลพินิจในการมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายได้อย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง จากการรับรองหลักความเป็นอิสระของตุลาการ เพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่มีเนื้อ จึงเป็นหลักการสากลที่ว่าผู้พิพากษาได้รับความคุ้มกันจากการใช้อำนาจตุลาการ (Judicial Immunity)

หลักความคุ้มกันจากการใช้อำนาจตุลาการเป็นแนวคิดอันมีที่มาจากประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law โดยมีรากฐานมาจากแนวคิดของประเทศอังกฤษ ที่ว่า “the King can do no wrong” ซึ่งมีหลักการในการให้เอกสิทธิ์และความคุ้มครองแก่พระมหากษัตริย์และ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้พระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ เช่นตุลาการ เพราะพระมหากษัตริย์ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางการเมืองและตามกฎหมายใด ๆ ไม่ว่าจะในฐานะส่วนพระองค์หรือ ในฐานะประมุขของรัฐและไม่อาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดีได้

จากแนวคิดดังกล่าวนี้เอง ต่อมาจึงได้มีการพัฒนามาเป็นหลักความคุ้มกันจากการใช้อำนาจตุลาการ เพราะผู้พิพากษาถือเป็นบุคคลที่ใช้อำนาจตุลาการภายใต้พระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มกันทางกฎหมายแก่ผู้พิพากษาหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาพิพากษาคดี จากการถูกดำเนินคดีในการใช้อำนาจทางตุลาการซึ่งกระทำในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถพิจารณาคดีได้อย่างเป็นธรรม โดยไม่จำต้องกังวล

^{*} ที่มา : สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๑, จาก <http://www.manager.co.th/daily/ViewNews.aspx?NewsID=955000010691>

ถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นนอกเหนือจากการกระทำตามอำนาจหน้าที่ของตน ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อปกป้องผู้พิพากษาจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายของผู้ที่อาจเสียประโยชน์จากคำพิพากษา

สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลฎีกาในสหรัฐอเมริกาในคดี Randall v Brigham, 74 US (7 Wall.) 523 (1868) ได้เคยมีคำพิพากษาในกรณีผู้พิพากษามีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตว่าความของทนายความ ทนายความผู้นั้นจึงฟ้องผู้พิพากษา ศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าทนายความไม่สามารถฟ้องผู้พิพากษาได้ เพราะผู้พิพากษาไม่ต้องรับผิดชอบหากเป็นการใช้อำนาจทางตุลาการ เว้นแต่ว่าการใช้อำนาจดังกล่าวจะเป็นการใช้อำนาจโดยทุจริตหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

แม้ผู้พิพากษาจะได้รับความคุ้มครองจากการใช้อำนาจตุลาการ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า การใช้อำนาจดังกล่าวจะไม่มีขอบเขตจำกัด หรือไม่สามารถตรวจสอบความชอบธรรมได้ ผู้พิพากษาจึงไม่อาจใช้อำนาจได้ตามความพอใจของตน การตรวจสอบการใช้อำนาจทางตุลาการของผู้พิพากษาสามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น การอุทธรณ์ ฎีกา อันเป็นวิธีการตรวจสอบดุลพินิจในการรับฟ้องพยานหลักฐาน และการทำคำพิพากษาโดยให้คู่ความฝ่ายที่ไม่พอใจคำพิพากษา สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ ฎีกาต่อศาลสูง ซึ่งได้แก่ ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ผู้มีหน้าที่กลั่นกรองคำพิพากษาของศาลล่างอีกชั้นหนึ่ง อันเป็นสิทธิของคู่ความตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความ เป็นต้น

นอกจากหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจตุลาการตามลำดับชั้นศาลแล้ว ผู้พิพากษาอาจถูกตรวจสอบการใช้อำนาจตุลาการได้หากผู้พิพากษาผู้นั้นได้กระทำความผิดวินัย แต่องค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาเรื่องทางวินัยของผู้พิพากษานั้นมีรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ชัดเจนว่าเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.)

ก.ต. จึงมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบผู้พิพากษาทางวินัย โดยการให้ความเห็นชอบในการเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม และการให้ความเห็นชอบดังกล่าวของ ก.ต. ต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถและพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าว

การได้รับความคุ้มครองจากการใช้อำนาจตุลาการนั้นมีขอบเขตจำกัด ผู้พิพากษา จะได้รับความคุ้มครองก็ต่อเมื่อได้กระทำภายในกรอบอำนาจหน้าที่ทางตุลาการของตนเท่านั้น เว้นแต่ว่าการใช้อำนาจดังกล่าวจะเป็นการใช้อำนาจโดยทุจริตหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากเป็นการกระทำนอกกรอบอำนาจหน้าที่ หรือเป็นการกระทำความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ เช่นการเรียกรับสินบน ผู้พิพากษาย่อมต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนโดยอาจถูกดำเนิน คดีอาญาได้

ดังนั้น ความอิสระและเป็นกลางของศาลยุติธรรม เป็นหลักการสำคัญของสังคมประชาธิปไตย ที่จะนำมาซึ่งความปลอดภัยและมั่นคงในสังคม ทั้งยังเป็นการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนที่ให้สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมอีกด้วย

หลักความคุ้มกันฝ่ายตุลาการ*

ในบทที่ผ่านมา เป็นความพยายามในการอธิบายถึงหลักการอันเป็นที่มาและเหตุผลสนับสนุนหลักความรับผิดของผู้พิพากษา แต่สิ่งที่ผู้เขียนกำลังจะกล่าวถึงต่อไปในบทนี้คือ แนวความคิดและหลักการที่เป็นข้อโต้แย้งหลักความรับผิดของฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีความสำคัญและมีเหตุผลหนักแน่นไม่น้อยไปกว่าหลักการที่กล่าวมาในบทที่แล้ว

หลัก The King can do no wrong

หลัก The King can do no wrong นี้ถือกำเนิดขึ้นในอังกฤษ และถือได้ว่ามีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานและยังคงมีบทบาทอย่างมากในหลายประเทศ เช่น อังกฤษ, ฝรั่งเศส, เยอรมันและอิตาลี หลัก The King can do no wrong เป็นหลักการที่สนับสนุนพระราชอำนาจในทางปกครองของกษัตริย์อังกฤษ โดยเป็นการให้เอกสิทธิ์และความคุ้มกันแก่พระมหากษัตริย์และข้าราชการทั้งหมด (Crown's servants) หลักดังกล่าวนี้มีผลทำให้พระมหากษัตริย์อยู่ในสถานะที่ไม่อาจถูกฟ้องร้องได้ หลักดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กับการกระทำของข้าราชการเนื่องจากข้าราชการของอังกฤษไม่มีอำนาจดำเนินการใดๆ หากไม่มีฐานจากพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์

ในยุคก่อนที่จะเกิดแนวคิดเรื่องความรับผิดของรัฐนั้น ข้าราชการอังกฤษจะต้องอาศัยอำนาจของกษัตริย์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ หากเกิดความผิดพลาดอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชน การฟ้องร้องข้าราชการหรือหน่วยงานจึงต้องขอพระราชทานอนุญาตจากกษัตริย์ซึ่งอยู่ภายใต้หลัก The King can do no wrong นั่นเอง ดังนั้น ข้าราชการที่กระทำภายใต้อำนาจกษัตริย์จึงได้รับความคุ้มกันจากหลักดังกล่าวไปด้วย แม้ต่อมามีการพัฒนาหลักความรับผิดของรัฐขึ้นโดยการตรากฎหมาย The Crown Proceeding Act ขึ้นก็ตามแต่กฎหมายดังกล่าวก็กำหนดให้หลักความรับผิดของรัฐหรือความรับผิดของเจ้าหน้าที่รัฐและฝ่ายตุลาการนั้นมีข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดมากมายซึ่งเรียกได้ว่าเป็นวิธีการสร้างความคุ้มกันให้แก่รัฐ

อย่างไรก็ดี ในเวลาต่อมาฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับหลักความรับผิดของรัฐนั้นมีมากกว่า ทำให้รัฐสมัยใหม่มีแนวโน้มที่จะย้อนกลับไปหาทางออกเดิม นั่นคือการยกเลิกหลักความคุ้มกันที่

* สุนิสา อธิธิชัยโย, “ความรับผิดของรัฐและผู้พิพากษาอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจตุลาการ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗), น.๒๖ - ๓๔.

ให้แก่รัฐ ซึ่งก็รวมถึงเรื่องการกระทำทางตุลาการด้วย¹ โดยแนวคิดดังกล่าวนี้ทำให้เกิดผลที่ตามมาก็คือ ประชาธิปไตยของรัฐบาลจะเปลี่ยนไป และมีแนวโน้มที่จะกลับมายืนยันความคิดประชาธิปไตยแบบกรีกโบราณที่ว่า “ในนครของเรา ไม่มีใครและทางใดที่มองว่าการปฏิบัติหน้าที่สาธารณะจะทำให้ยกเว้นความรับผิดชอบจากการกระทำของตน”²

ตัวอย่างเช่น ในมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่ง Republic of Italy ในปี 1948 ซึ่งการตีความโดยศาลรัฐธรรมนูญผูกพัน³ ทั้งต่อตัวผู้พิพากษาและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา บทบัญญัติดังกล่าวมีอยู่ว่า “เจ้าหน้าที่, ลูกจ้างของรัฐและหน่วยงานของรัฐควรมีความรับผิดชอบส่วนตัวตามกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งหรือกฎหมายปกครอง หากได้กระทำผิดโดยทำให้สิทธิของผู้อื่นเสียหาย ในส่วนที่เป็นความรับผิดทางแพ่งนั้นควรจะขยายไปถึงรัฐและหน่วยงานทางมหาชนด้วย (public bodies)”

แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในแง่มูลค่าสำคัญบางประการ แต่มาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ปี ค.ศ. 1949 (ซึ่งเหมือนกับของอิตาลี) ก็ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่รัฐทั่วไป ซึ่งรวมทั้งผู้พิพากษาไว้ด้วย⁴ นอกจากนี้ในมาตรา 11 ของ French law No.72-626 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 1972 ก็ใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายตุลาการไว้ด้วย⁵ และต่อมาประเทศสเปนและประเทศอิตาลีต่างก็มีแนวคิดเช่นเดียวกับประเทศเยอรมันและฝรั่งเศสว่า โดยหลักแล้วเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อรัฐจะต้องมีความรับผิดชอบต่อบุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำที่ผิดพลาดเนื่องจากการกระทำในนามของรัฐ

---

¹ Mauro Cappelletti, “Who watches the watchmen ?” , *American Journal of Comparative Law* (Vol. 31), p.10.

² Ancient Greek source, quoted by Giuliani & Picardi, in *Perugia Vol.*, supra n. 1 at 7 and 56 (n.7), *เพ็งอ้าง*, p.10.

³ Italian Constitutional Court, decision of 14 July 1968, no. 2, in *Riv.dir.proc.*123(1959); see the Italian report, § 9 (at 25 and n. 68), *อ้างแล้ว เจริญวรรคที่ 1*, p.11.

⁴ See the German Federal Republic report, § I.3 (at 87, text and n. 18), et passim, *อ้างแล้ว เจริญวรรคที่ 1*, p.11.

⁵ See the French report at 2-3 et passim, *อ้างแล้ว เจริญวรรคที่ 1*, p.11.

หลักการคุ้มครองความมั่นคงของคำพิพากษา (Res judicata facit jus)

ปัญหาที่ว่าหลักความมั่นคงของคำพิพากษานั้นก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการสร้างหลักความรับผิดชอบของฝ่ายตุลาการอย่างไรนั้น เป็นสิ่งที่เราต้องพิจารณาในหัวข้อนี้ เพราะภายหลังจากที่หลักความคุ้มกันเด็ดขาดที่ให้แก่รัฐถูกได้ยกเลิกไปแล้ว ดูเหมือนกับว่าหลักความรับผิดชอบของรัฐอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจตุลาการน่าจะได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะยังคงมีหลักการอันเป็นเสมือนป้อมปราการอันใหญ่หลวงอีกประการหนึ่งซึ่งหลงเหลืออยู่ในหลายประเทศ นั่นก็คือ หลักการคุ้มครองความมั่นคงของคำพิพากษา (Res judicata facit jus) ซึ่งถือว่ารัฐและตุลาการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อคู่ความ แม้ว่าความเสียหายนั้นจะมีสาเหตุมาจากการวินิจฉัยคดีที่ "ผิดพลาด" ก็ตาม

นอกจากนี้ หากพบว่าเป็นการวินิจฉัยคดีที่ผิดพลาดจริงๆ คู่ความก็มีสิทธิอุทธรณ์ได้ ซึ่งเป็นช่องทางตามปกติและน่าจะเพียงพอต่อการปกป้องคู่ความที่ได้รับ ความเสียหายจากการกระทำผิดของฝ่ายตุลาการ

อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่ว่าวินิจฉัยนั้นเป็นที่สุดแล้ว เป็นอำนาจที่เรียกกันว่า res judicata ซึ่งเป็นหลักการของสมัยกลางที่ตกทอดกันมา⁶ หากว่าความผิดพลาดในข้อเท็จจริงหรือในข้อกฎหมายนั้น เป็นความผิดพลาดอันปราศจากเหตุผลอันควรจะอ้างได้แล้ว คำพิพากษาสูงสุดก็จะทำให้ "ความจริง" ปรากฏขึ้นเองด้วยเหตุนี้ข้อโต้แย้งต่างๆ จะยุติลงได้

ดังนั้น หลัก res judicata จึงยังคงเป็นอุปสรรคต่อหลักความรับผิดชอบของตุลาการอยู่จนถึงปัจจุบัน บรรดานักวิชาการ ผู้พิพากษาและฝ่ายนิติบัญญัติในหลายประเทศมองว่ายังไม่อาจขยายความรับผิดชอบของฝ่ายตุลาการออกไปได้ก็เพราะติดขัดในเรื่องที่จะต้องคุ้มครองความมั่นคงแน่นอนของคำพิพากษา เพราะหากยอมให้มีกรณีที่ว่าคำพิพากษานั้นถึงที่สุดผิดพลาดได้แล้ว การฟ้องร้องโต้แย้งอาจจะไม่จบสิ้น และประชาชนจะไม่สามารถหาความมั่นคงจากคำพิพากษาได้

หลักความเป็นอิสระของตุลาการ

หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษาศาลานั้น อาจจะได้ว่าเป็นหัวใจของกระบวนการยุติธรรมซึ่งนานาประเทศก็ล้วนตระหนักดีถึงความสำคัญดังกล่าว หลักความเป็น

⁶ res judicata facit de albo nigrum et de quadrato rotundum.

อิสระของตุลาการนั้นมีไขหลักที่กำหนดขึ้นโดยปราศจากเหตุผลรองรับหรือเพื่อคุ้มครองฝ่ายตุลาการเพียงอย่างเดียว หากแต่มาจากความจำเป็นในการประกันสิทธิของประชาชน และสอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อคุ้มครองตุลาการผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม

ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาหมายความว่า ผู้พิพากษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ในทางตุลาการได้โดยปราศจากการแทรกแซงใดๆ ซึ่งหลักดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นกลไกในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนประการหนึ่งด้วย ส่วนประเด็นที่ว่าผู้พิพากษาคงจะต้องมีความอิสระจากสิ่งใดบ้างนั้น ดร. บรรเจิด สิงคะเนติได้สรุปไว้ ดังต่อไปนี้

หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษาอาจแบ่งได้ 3 ประการ กล่าวคือ

(1) ความอิสระของการทำหน้าที่ในทางตุลาการ (die sachliche Unabhaengigkeit) เป็นการคุ้มครองการทำภาระหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาจากอิทธิพลภายนอกทั้งหลาย หลักความอิสระในการทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษามีได้คุ้มครองผู้พิพากษาเฉพาะต่อการแทรกแซงจากองค์กรใช้อำนาจรัฐองค์กรอื่นเท่านั้น หากแต่ยังคุ้มครองผู้พิพากษาจากการแทรกแซงโดยทางอ้อม ซึ่งอาจมีผลต่อการทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษา ทั้งนี้เพราะผู้พิพากษาย่อมผูกตนเองเฉพาะภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น

(2) ความอิสระในทางองค์กร (die organisatorische Unabhaengigkeit) หรือความเป็นอิสระในการจัดองค์กรศาล (die organisatorische Selbständigkeit der Gerichte) ความอิสระขององค์กรตุลาการมีผลมาจากหลักการแบ่งแยกอำนาจ ความอิสระในทางองค์กรมีความหมายว่า อำนาจตุลาการก็ดี ศาลก็ดี หรือผู้พิพากษาก็ดีจะต้องไม่อยู่ในลักษณะความสัมพันธ์ที่อยู่ใต้อำนาจขององค์กรอื่น ไม่ว่าจะโดยในข้อเท็จจริงหรือในทางกฎหมายก็ตาม

(3) ความอิสระในทางส่วนบุคคล (die persoenliche Unabhaengigkeit) หมายความว่า โดยหลักแล้วการถอดถอนและการโยกย้ายผู้พิพากษาไม่อาจกระทำได้ หากเป็นการขัดกับความประสงค์ของผู้พิพากษาเว้นแต่กระทำโดยคำพิพากษาของศาล ความอิสระในทางส่วนบุคคลดังกล่าวมีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความมั่นคงต่อความอิสระของการทำหน้าที่ในทาง

ตุลาการ (die sachliche Unabhaengigkeit) ของผู้พิพากษา ซึ่งการก่อให้เกิดผลกระทบต่อความอิสระของผู้พิพากษานั้นมิใช่เกิดขึ้นเฉพาะกรณีที่มีการสั่งต่อผู้พิพากษาเท่านั้น หากแต่กรณีอาจเป็นการกระทบต่อความเป็นอิสระของผู้พิพากษาเช่นกัน หากผู้พิพากษาที่วินิจฉัยตัดสินคดีนั้นกลัวว่าจะเกิดผลกระทบต่อสถานะในทางตำแหน่งของผู้พิพากษา ดังนั้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องให้หลักประกันแก่ผู้พิพากษาในการอยู่ในตำแหน่งของผู้พิพากษา⁷

อย่างไรก็ตาม ด้วยระบบกฎหมายและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทำให้หลักเรื่องความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในประเทศต่างๆยังมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีความพยายามในการสร้างมาตรฐานกลางสำหรับหลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษาขึ้นโดยสหประชาชาติซึ่งปรากฏในการประชุมครั้งที่ 7 ของสมัชชาสหประชาชาติ ในเรื่องการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เมืองมิลาน ประเทศอิตาลี ระหว่างวันที่ 26 สิงหาคม ถึง 6 กันยายน พ.ศ. 2528 ได้กำหนดมาตรฐานความเป็นอิสระของผู้พิพากษาเอาไว้ เพื่อให้ประเทศสมาชิกถือปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันทั่วโลก⁸ ดังนี้

ในข้อ 4 ของมาตรฐานดังกล่าวนี้ได้กล่าวถึงหลักที่ว่าจะต้องไม่มีการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมในทางที่ไม่เหมาะสมหรือปราศจากเหตุผล ซึ่งรวมถึงการแก้ไขคำพิพากษาของศาล แต่หลักเกณฑ์นี้จะต้องไม่กระทบต่อกระบวนการทบทวนคำพิพากษาของศาล หรือต่อการที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายที่จะบรรเทาโทษหรือลดโทษตามที่ศาลกำหนด⁹ ในข้อ 16 กำหนดว่า ผู้พิพากษาควรจะได้รับความปลอดภัยจากการดำเนินคดีทางแพ่ง เรียกค่าเสียหายเป็นเงินอันเกิดจากการกระทำที่ไม่เหมาะสมหรือการละเว้นการกระทำใดๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ในทางศาล ในข้อ 17 กำหนดว่า ในกรณีที่ผู้พิพากษาถูกกล่าวหาว่าได้ตัดสินคดีหรือปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้พิพากษาโดยไม่มีอำนาจนั้น จะต้องได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็วและเป็นธรรม โดยการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เหมาะสม และผู้พิพากษามีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม การ

⁷ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 (กรุงเทพฯ : วิทยุชน, 2543), น. 31-32.

⁸ ศักดา โมกขมรรคกุล, “ความเป็นอิสระของผู้พิพากษา,” บทบัณฑิตย์ เล่ม 52 ตอน 3, กันยายน 2539, น. 4.

⁹ เฟิงอ้าง, น. 5.

ตรวจสอบเรื่องราวต่างๆ แต่ระดับตอนจะเก็บเป็นความลับ ถ้าไม่มีการร้องขอให้เปิดเผยโดยผู้พิพากษานั้น¹⁰ และเหตุผลเพียงประการเดียวที่ผู้พิพากษาจะถูกดำเนินการพิจารณาให้พักราชการหรือไล่ออกคือ ไร้ความสามารถหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งเท่านั้น¹¹

ส่วนประเทศไทยนั้น หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษาก็ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495 ต่อจากนั้นเป็นต้นมาก็ได้มีการรับรองหลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษาไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ

อย่างไรก็ตาม ความเป็นอิสระของอำนาจตุลาการ มิได้หมายความว่าศาลมีอำนาจเด็ดขาดโดยปราศจากการควบคุม ความเป็นอิสระที่ว่านี้ โดยพื้นฐานหมายถึง สิทธิที่จะพิจารณาพิพากษาอรรถคดีโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม เป็นกลาง โดยคำนึงถึงสิทธิและความรับผิดชอบของคู่ความ ความบริสุทธิ์ยุติธรรมและความเป็นกลางในการใช้กฎหมายถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของศาล และสิ่งเหล่านี้จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อศาลเป็นอิสระจากอิทธิพลหรือการบีบบังคับโดยอำนาจนอกเหนือกฎหมาย¹²

หลักความคุ้มกันฝ่ายตุลาการ (Judicial Immunity)

หลักการสำคัญประการหนึ่งที่มีจะถูกยกขึ้นมาอ้างโดยฝ่ายที่ต้องการปกป้องตุลาการก็คือ หลักความคุ้มกันฝ่ายตุลาการ (Judicial Immunity) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักสากล เพียงแต่ระดับความคุ้มกันในแต่ละประเทศอาจมีความหนักเบาไม่เท่ากัน ซึ่งเหตุผลในการมีหลักความคุ้มกันนั้นกล่าวโดยทั่วไปแล้ว อาจสรุปได้ดังนี้

(1) เพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถแสวงหาความจริงได้โดยไม่ต้องหวาดกลัว หรือที่มีผู้กล่าวว่าเพื่อมิให้ผู้พิพากษาเปิดสำนวนด้วยมืออันเท่านั้นเอง

¹⁰ ศักดา โมกขมรรคกุล, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 8, น. 6.

¹¹ ศักดา โมกขมรรคกุล, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 8, น. 7.

¹² วิชา มหาคุณ, ศาลยุติธรรมและการพิพากษาคดี, (กรุงเทพฯ : วิทยุชน), 2536,

(2) เพื่อเป็นหลักประกันว่าการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการจะบริสุทธิ์ยุติธรรมและมีประสิทธิภาพโดยปราศจากการแทรกแซงที่ไม่เหมาะสม

(3) เพื่อปกป้องการพิจารณาคดีให้บริสุทธิ์ยุติธรรม เป็นไปตามกระบวนการวิธีพิจารณาตามปกติซึ่งจะลดโอกาสที่จะเกิดความผิดพลาด

(4) เพื่อสร้างความเป็นอิสระแก่ฝ่ายตุลาการ

(5) เพื่อคุ้มครองเป้าหมายสุดท้ายของการฟ้องร้องคดีนั่นก็คือ คุ้มครองความเป็นที่ยุติของคำพิพากษา โดยอาศัยหลักการสำคัญในเรื่อง *res judicata* ยกเว้นกรณีที่ถูกกฎหมายกำหนดให้อุทธรณ์หรือยอมให้มีการทบทวนคำพิพากษาได้ และข้อโต้แย้งปลักยอมก็ไม่ควรถูกนำมาอ้างเพื่อหลีกเลี่ยงหลักการหรือนำมาขยายโอกาสในการอุทธรณ์หรือทบทวนคำพิพากษา และ

(6) ยังคงให้สิทธิในการอุทธรณ์หรือขอให้พิจารณาคดีใหม่และทบทวนคำพิพากษา (ซึ่งเป็นกระบวนการที่ได้แย่งคัดค้านผู้ที่ทำคำพิพากษาไปในตัว) และกรณีที่เป็นผลกระทบจากการใช้อำนาจพิพากษาคดีหรือลงโทษโดยล่าช้าในช่วงที่กระบวนการยังค้างอยู่ในศาล

เหตุผลของการมีหลักความคุ้มกันในแต่ละประเทศอาจแตกต่างกันออกไป แต่โดยทั่วไปแล้วก็จะอยู่ในขอบเขตดังที่กล่าวมาข้างต้น

ในบรรดาประเทศที่ยึดถือหลักความคุ้มกันตุลาการนี้ อาจกล่าวได้ว่าประเทศอังกฤษมีความยึดมั่นในหลักความคุ้มกันอย่างยิ่ง และกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็ให้ความคุ้มกันอย่างสมบูรณ์แก่ผู้พิพากษาในศาลอุทธรณ์และศาลสูงในลักษณะคล้ายกับที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้รับ ทั้งนี้ เพื่อว่าผู้พิพากษาจะไม่ถูกฟ้องตราบเท่าที่กระทำในตำแหน่งหน้าที่ อย่างไรก็ตาม หากผู้พิพากษาศาลสูงไปเปิดเผยความลับของคู่ความก็อาจจะถูกฟ้องร้องให้รับผิดชอบได้ เพราะถือว่าการปกป้องคุ้มครองมีค่ามากกว่าการเยียวยาในภายหลัง ส่วนผู้พิพากษาในศาลแรงงาน (Employment Court) ไม่ได้รับความคุ้มกันตามกฎหมายฉบับนี้ และผู้พิพากษาในศาลแขวง (District Court) และ justices of the peace¹³ ก็ได้รับความคุ้มกันหากกระทำภายในเขตอำนาจ อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศอังกฤษมีหลักความคุ้มกันอย่างสมบูรณ์เช่นนี้มีได้หมายความว่า จะไม่มีการฟ้องร้องผู้พิพากษา เพียงแต่ว่าการ ฟ้องร้องมักจะไม่ประสบความสำเร็จเพราะผู้พิพากษาของอังกฤษดำรงตนอยู่ในความคุ้มกันอย่างสมบูรณ์ดังที่ Woodhouse J เคยกล่าวไว้ในคดี *Nahkla v. McCarthy* (1978) 1 NZLR 291 ว่า "ในประเทศนิวซีแลนด์นั้น น่าจะมีการฟ้องร้องต่อการปฏิบัติ

¹³ เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจในคดีมิโนสาร์หรือคดีที่มีโทษเล็กน้อย.

หน้าที่ของผู้พิพากษาเพียงครั้งเดียวเท่านั้น แต่ในสหราชอาณาจักร เท่าที่มีการบันทึกจำนวนเอาไว้ในรอบ 150 ปีที่ผ่านมา มีการกระทำที่มีลักษณะคล้ายๆกันนี้ถูกร้องเรียนมากเกินกว่าจะนับนิ้วหมด แต่ก็ไม่มีคดีใดที่ประสบความสำเร็จ..."

เหตุผลที่สำคัญที่ทำให้การฟ้องร้องผู้พิพากษาไม่ประสบความสำเร็จ เพราะในระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษและประเทศออสเตรเลียนั้น กำหนดให้ผู้พิพากษาไม่ต้องรับผิดชอบการกระทำในตำแหน่งหน้าที่ของตน เนื่องจากว่าปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของรัฐและในขณะเดียวกันผู้พิพากษาก็ได้รับความคุ้มครองอย่างเด็ดขาดในการพิจารณาคดีในศาล ซึ่งหลักการเช่นนี้คือเหตุผลของการสร้างหลักความคุ้มกันแก่ผู้พิพากษาขึ้น และหลักความคุ้มกันนี้อยู่บนหลักการเหตุผลที่ว่า รัฐจะได้รับผลประโยชน์จากการพิจารณาพิพากษาคดี หากผู้พิพากษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยปราศจากความเกรงกลัวต่อผลที่ตามมาอย่างไรก็ตาม ในบางกรณีการให้หลักการข้างต้นยังคงคลุมเครือ เพราะเมื่อหลักการดังกล่าวถูกนำมาใช้ในศาลล่าง กลับไม่ได้ใช้เฉพาะกรณีที่เป็นความผิดพลาดของกฎหมาย แต่ใช้กับความผิดพลาดเนื่องจากการใช้อำนาจเกินขอบเขตของผู้พิพากษาด้วย

ปัญหาที่ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดกันในปัจจุบัน คือ ผู้พิพากษาที่ได้รับความคุ้มกันนี้รวมไปถึงคณะกรรมการในฝ่ายปกครองซึ่งใช้อำนาจตุลาการด้วยหรือไม่ คณะกรรมการเหล่านี้ถือเป็น "ฝ่าย ตุลาการ" ด้วยหรือไม่ คำวินิจฉัยในเรื่องดังกล่าวนี้ยังมีปัญหาขัดกันอยู่ และยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ นอกจากนี้ยังมีเคยมีการตัดสินใจว่า คณะกรรมการพิจารณาคำร้องผิดผ่อนการเข้ารับราชการทหารนั้นเป็นการใช้อำนาจในฐานะฝ่ายตุลาการ ดังนั้นจึงเป็นปัญหาว่าอย่างไรจึงจะถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจตุลาการ จะพิจารณาเพียงแต่ว่าเป็นการกระทำในศาลหรือเพียงแต่มีลักษณะเป็นการใช้ Judicial mind ก็พอ¹⁴

ในอังกฤษเองก็มีการวิเคราะห์ในประเด็นปัญหาดังกล่าวอย่างละเอียดรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าควรจะขยายความคุ้มกันไปให้แก่คณะกรรมการในฝ่ายปกครองด้วยหรือไม่ เนื่องจากผู้พิพากษาในอังกฤษเองได้รับความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้อง ตามมาตรา 2 ของ The Crown Proceedings Act 1947¹⁵ เพราะมาตรา 2 นี้มีส่วนที่เป็นข้อสันนิษฐานอยู่หลายประการ

---

¹⁴H . Street , Governmental Liability : A Comparative study (New York : Cambridge at the University Press, 1953), p. 41.

¹⁵ Section 2(5) : No proceeding shall lie against the Crown by virtue of this section in respect of anything done or omitted to be done by any person while

เช่น ปัญหาว่าตุลาการปกครองจะได้รับความคุ้มกันหรือไม่เพราะถ้าได้รับความคุ้มกันตาม มาตรา 2 แล้ว ย่อมเป็นการปลดเปลื้องภาระความรับผิดชอบทางแพ่งของราชบัลลังก์ไปด้วย¹⁶

อย่างไรก็ตาม กรณีที่เป็นกรกระทำส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการนั้น ก็ได้รับความคุ้มกัน ทั้งๆที่ไม่มีความจำเป็นและขัดกับหลักการที่ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการเป็นการ ปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ ผลจึงเท่ากับว่ารัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายจากกลไกทาง ตุลาการซึ่งไม่เป็นธรรม แม้ว่าความเสียหายดังกล่าวจะมีได้มีสาเหตุมาจากความผิดพลาดของ การปฏิบัติหน้าที่ของราชบัลลังก์ก็ตาม¹⁷

นอกจากนี้ ในระบบของอังกฤษยังถือหลักว่า มิใช่เพียงแต่ผู้พิพากษาเท่านั้นที่ได้รับ ยกเว้นจากความรับผิดจากการใช้อำนาจตุลาการ แต่ยังรวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งกระทำภายใต้ กระบวนการทางตุลาการอีกด้วย เช่น การที่เจ้าหน้าที่ยึดทรัพย์ตามอำนาจศาลได้รับความ คุ้มครองนั้น มิใช่มาจากเหตุผลเพราะเป็นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่เป็น เพราะผู้เสียหายที่ได้รับผลจากการดำเนินการที่มีชอบด้วยกฎหมายนั้นอาจจะยกเอากรกระทำ ของเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งปฏิบัติตามคำสั่งศาลนั้นมาฟ้องร้องได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ความคุ้มกันแก่ เจ้าหน้าที่ผู้กระทำตามคำสั่งศาลด้วย¹⁸

---

discharging or purporting to discharge any responsibilities of a judicial nature vested in him...

¹⁶ H. Street , อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 14, p. 42.

¹⁷ H. Street , อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 14, p. 43.

¹⁸ H. Street , อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 14, p. 45.

ความรับผิดของรัฐอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจตุลาการในระบบคอมมอนลอร์*

หลักความรับผิดของฝ่ายตุลาการในประเทศอังกฤษ

หลักความรับผิดของรัฐ

ในระบบกฎหมายของอังกฤษนั้น มีการพัฒนาหลักความรับผิดของรัฐจากยุคที่มีการจำกัดขอบเขตของความรับผิดของรัฐไปสู่การขยายขอบเขตของความรับผิดของรัฐออกไปมากขึ้นเรื่อยๆ ดังเช่นปัจจุบัน การวิเคราะห์ถึงพัฒนาการของแนวคิดดังกล่าวจะได้ไล่เรียงกันไปตามยุคสมัยต่างๆ จนกระทั่งถึงหลักความรับผิดของรัฐของรัฐสมัยใหม่ในปัจจุบัน

ช่วงก่อนปรากฏหลักความรับผิดของรัฐ (The Early Period of State Liability)

ในประเทศอังกฤษนั้น มีคติพจน์ที่ว่า 'the King can do no wrong' ซึ่งปรากฏให้เห็นตามหลักเอกสิทธิ์คุ้มกันของราชบัลลังก์ (Immunity of the Crown) ถึงแม้ว่าโดยหลักการในทางกฎหมายแล้ว หลักเอกสิทธิ์คุ้มกันของราชบัลลังก์ดังกล่าวจะไม่ค่อยถูกต้องตามหลักความยุติธรรมนัก เพราะราชบัลลังก์ (the Crown) นั้นย่อมต้องถูกพิจารณาได้ว่าเป็นวัตถุในทางกฎหมายจึงจะสอดคล้องกับหลักความยุติธรรม แต่ในทางปฏิบัติแล้ว วิธีการต่างๆ ได้ถูกกำหนดไว้อย่างเข้มงวดเพื่อขัดขวางโอกาสที่ราชบัลลังก์จะถูกฟ้องร้อง ทั้งนี้เพราะระบบกฎหมายของอังกฤษในยุคนี้ถือว่า เมื่อบุคคลซึ่งอยู่ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ของพระเจ้าแผ่นดินย่อมไม่อาจจะถูกฟ้องเป็นคดีความต่อศาลหลวงได้ฉันใด ขุนนางเจ้าศักดิ์ดินาย่อมไม่อาจถูกฟ้องเป็นความต่อศาลของเขาเองได้ฉันนั้น ดังนั้นหากบุคคลผู้ได้รับความเสียหายจะเรียกร้องความรับผิด ก็มีเพียงวิธีเดียวเท่านั้นที่ทำได้ คือ ผู้เสียหายจะต้องร้องอุทธรณ์ต่อพระเจ้าแผ่นดินภายใต้สิทธิที่จะถวายฎีกา ซึ่งเป็นพระราชอำนาจของพระเจ้าแผ่นดินในการพิจารณาตัดสิน และกระบวนการดังกล่าวค่อนข้างยุ่งยากและล่าช้า แต่ก็เคยมีปรากฏหลักฐานอยู่บางกรณีที่บุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนได้รับการเยียวยาชดใช้จากษัตริย์ โดยการที่พระเจ้าแผ่นดินได้พระราชทานทรัพย์สินเพื่อเยียวยาความเสียหายให้

* สุนิสา อธิธิชัยโย, "ความรับผิดของรัฐและผู้พิพากษาอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจตุลาการ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗), น.๓๕ - ๗๐.

ช่วงก่อนยุคสมัยใหม่

พัฒนาการของหลักความรับผิดในประเทศอังกฤษในยุคนี้มีรูปแบบการเกิดขึ้นของหลักความรับผิดของรัฐต่างไปจากของประเทศฝรั่งเศส เพราะแม้ว่าราชบัลลังก์ (The Crown) ของอังกฤษจะค่อยๆ ถูกจำกัดอำนาจลงเรื่อยๆ มาตั้งแต่ยุคกลางแล้วก็ตาม แต่หลักเอกสิทธิ์ของความคุ้มกันของราชบัลลังก์นั้นกลับได้รับการสถาปนาให้คงไว้อยู่เสมอ โดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 17 ไม่ว่าจะโดยนักคิดนักเขียน นักการเมือง รวมทั้งศาล ต่อมาในศตวรรษที่ 18 นั้น ศาลอังกฤษก็ยังคงนำเอาหลัก 'the King can do no wrong' มาบังคับใช้อยู่ โดยนำหลักเรื่องเอกสิทธิ์ความคุ้มกันในเรื่องละเมิดมาบังคับใช้ ซึ่งแนวคิดเรื่องความเอกสิทธิ์คุ้มกันของราชบัลลังก์ในเรื่องละเมิดนั้นยังคงได้รับการยอมรับไปจนกระทั่งถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2

ความไม่ยุติธรรมของหลักเอกสิทธิ์คุ้มกันของราชบัลลังก์นั้นได้บรรเทาลงด้วยการที่รัฐสภาได้เข้ามาแทรกแซงโดยใช้วิธีการกำหนดให้มีความรับผิดเป็นกรณีๆ ไป โดยในทางปฏิบัติจะค่อยๆ เป็นไปในแนวทางที่ว่า ราชบัลลังก์จะอยู่เบื้องหลังบุคคลผู้รับใช้ราชบัลลังก์ (the individual Crown servant) และจ่ายค่าเสียหายทดแทนให้ไป คล้ายๆ กับความสัมพันธ์ของนายจ้างกับลูกจ้างที่ได้กระทำละเมิดไปในระหว่างที่กระทำการในทางกรที่จ้างนั่นเอง โดยหลักการนี้จะถูกนำมาใช้ตั้งแต่เมื่อบุคคลถูกฟ้องเป็นจำเลยจนกระทั่งศาลได้พิจารณาคดีเสร็จสิ้น นอกเหนือไปจากการที่ราชบัลลังก์ต้องรับผิดตามกฎหมายแล้ว ราชบัลลังก์ก็อาจจะตัดสินใจที่จะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยสมัครใจเองก็ได้ หรือบางกรณีกระทรวงการคลังก็อาจตกลงใจที่จะจ่ายให้เป็นสินไหมกรุณา (ex gratia) แม้ว่าตนเองจะมีได้มีความรับผิดเลยก็ตาม¹

กระทั่งช่วงกลางของศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมาที่เกิดความชัดเจนขึ้นว่าหน่วยงานของรัฐทั้งหลาย (public bodies) อาจถูกฟ้องให้รับผิดตามกฎหมายได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดซึ่งได้กระทำลงโดยข้าราชการหรือพนักงานของตนด้วย สาเหตุของเรื่องก็อาจเป็นได้ว่า เนื่องมาจากกฎเกณฑ์ในทางปกครองที่เกี่ยวกับการบริการสาธารณะของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การกำหนดให้มีความรับผิดดังกล่าวจึงมีความจำเป็นมากขึ้นตามไปด้วย แต่ก็ยังคงมีข้อจำกัดอยู่บางประการที่มีให้มีการฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐ ต่อมาได้มีการออก The Public Authorities Protection Act 1893 เพื่อยกเลิกกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการร้องเรียนที่ล่าสมัย และหลีกเลี่ยงมิให้มีการฟ้องเรียก

---

¹ Duncan Fairgrieve, *State Liability in Tort : A Comparative Law Study* (New York : Oxford University Press, 2003), pp. 10-11.

ค่าทดแทนกันจนเกินขอบเขต ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่มีการควบคุมขัดขวางมิให้มีการฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐ ลักษณะเช่นว่านี้ปรากฏอยู่จนถึงปี ค.ศ. 1954

ภายหลังจากนั้นก็ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการฟ้องเรียกค่าเสียหายจากหน่วยงานของรัฐเพิ่มขึ้นอีกมากมาย เช่น ในกรณีที่เป็นตัวอย่างได้แก่คดีของ *Gedden v Proprietors of Bann Reservoir* ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักเรื่องประมาทเลินเล่อในการใช้อำนาจดำเนินการตามกฎหมาย และต่อมา *The House of Lords* ก็ได้สร้างข้อจำกัดดังกล่าวขึ้นมาในกรณีของ *East Suffolk Catchment Board v Kent* ซึ่งหมายถึงว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องเกิดขึ้นต่อเนื่องทันที และการใช้อำนาจปฏิบัติการตามกฎหมายของหน่วยงานนั้น หน่วยงานมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความเสียหายขึ้น และหน่วยงานไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นตามมา หากหน่วยงานมิได้มีการกระทำใดที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งผลของคำพิพากษาดังกล่าวนี้ยังคงมีผลอยู่จนปัจจุบัน

การเริ่มปรากฏของหลักความรับผิดชอบสมัยใหม่ (The Inception of Modern Liability)

อาจกล่าวได้ว่าจุดเริ่มต้นของหลักความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารสมัยใหม่ในประเทศที่ใช้ระบบ Common Law เช่นประเทศอังกฤษนั้น มีลักษณะแปลกเพราะมีจุดเริ่มต้นจากการกำหนดบทบัญญัติของกฎหมายออกมา คือ *The Crown Proceeding Act 1947* ในขณะที่ประเทศฝรั่งเศสซึ่งใช้ระบบกฎหมายระบบ Civil Law นั้น กลับมีจุดเริ่มจากแนวคำพิพากษาของศาลในคดีของ *Blanco* ในปี ค.ศ. 1873

ในหลักกฎหมายของอังกฤษนั้น กล่าวได้ว่า *The Crown Proceeding Act 1947* ได้ทำให้สถานะของราชบัลลังก์มีความเท่าเทียมกับเอกชนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในเรื่องความรับผิดเพื่อละเมิด และแม้ว่าจะยังคงใช้การดำเนินการเพื่อฟ้องคดีละเมิดตามปกติ แต่การฟ้องร้องราชบัลลังก์นั้น โดยแท้จริงแล้วเป็นการยื่นฟ้องหน่วยงานหรือกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้อง หรือที่ถูกต้องก็คือ อัยการสูงสุด (the Attorney-General)² นั้นเอง ภายได้พระราชบัญญัติดังกล่าว ราชบัลลังก์สามารถที่จะเข้ามารับผิดแทนข้าราชการ (Servant) หรือ ผู้ที่กระทำการแทน (Agent) ราชบัลลังก์ในความผิดฐานละเมิด โดยความรับผิดนี้อาจมาจากการที่ข้าราชการมีหน้าที่ตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ อย่างไรก็ตาม มีบทบัญญัติบางข้อได้ยกเว้นความรับผิดของราชบัลลังก์ต่อการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจและการกระทำของนิติบุคคลตามกฎหมาย

---

² ทั้งนี้เพราะอัยการสูงสุด (the Attorney-General) จะทำหน้าที่เป็นทนายของฝ่ายรัฐนั่นเอง.

เฉพาะและได้มีการนำเอาหลักเกณฑ์ของเรื่องความรับผิดทดแทนนี้ไปประยุกต์ใช้กับกรณีการกระทำของหัวหน้าสำนักงานตำรวจ (chief constables) กับเจ้าหน้าที่ได้บังคับบัญชาด้วย แต่มิได้หมายความว่า The Crown Proceeding Act 1947 มิได้ปราศจากข้อบกพร่องเสียทีเดียว เพราะในบางกรณีก็ยังคงเป็นข้อถกเถียงกันอยู่

ข้อความคิดว่าด้วยหลักความรับผิดของรัฐในสมัยใหม่

ในปัจจุบันตามระบบกฎหมายของอังกฤษนั้น การกระทำที่จะเอาผิดต่อหน่วยงานทางมหาชนที่ทำให้เกิดความเสียหายได้จะต้องตกอยู่ในฐานความผิดฐานใดฐานหนึ่งในหลักเรื่องละเมิด (torts) นั่นคือ จะต้องเป็นกรณีละเมิดต่อชื่อเสียง (assault) ละเมิดโดยฝ่าฝืนต่อหน้าที่ตามกฎหมาย (breach of statutory duty) ละเมิดโดยสร้างความเดือดร้อนรำคาญ (nuisance) หรือกระทำละเมิดโดยประมาทเลินเล่อ (negligence) เสียก่อนจึงจะสามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อฟ้องหน่วยงานของรัฐได้ ซึ่งจะต่างจากระบบกฎหมายของฝรั่งเศส เพราะระบบกฎหมายของอังกฤษนั้นมิได้วางหลักความรับผิดของฝ่ายปกครองอย่างกว้างๆ เอาไว้เช่นของฝรั่งเศส โดยผู้เรียกร้องค่าเสียหายจะต้องแสดงข้อเท็จจริงให้เห็นได้ว่าสิทธิเรียกร้องนั้นวางอยู่บนฐานใดฐานหนึ่งของความผิดเรื่องละเมิดตามที่ได้กล่าวมาแล้ว และโดยพัฒนาการของกฎหมายอังกฤษนั้น ความรับผิดเพื่อละเมิดโดยประมาท (the tort of negligence) นั้นได้กลายมาเป็นฐานความรับผิดเรื่องละเมิดโดยตัวเองโดยไม่จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะเหมือนกับความรับผิดในผลแห่งละเมิดประเภทอื่น

กล่าวโดยสรุป คือ สาระสำคัญของหลักความรับผิดของรัฐในประเทศอังกฤษนั้นมี 2 ประการ ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง คือ รัฐ³ เข้ามารับผิดแทนหรือร่วมกับบุคคลที่กระทำการแทนรัฐ (Vicarious liability) กรณีนี้จะเกิดขึ้นกับการทำละเมิดขององค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

---

³ คำว่า "รัฐ" ใช้ในความหมายที่หมายถึง "ราชบัลลังก์" (Crown) หรือหน่วยงานทางปกครอง (public Authorities) ในระบบกฎหมายอังกฤษ เนื่องจากว่า "รัฐ" เป็นแนวคิดที่ให้คำจำกัดความที่ชัดเจนได้ยากและยังมีผลต่อการรับผิดอันเกิดจากการกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้น ฝ่ายตุลาการเองจึงพยายามที่จะต่อสู้กับปัญหาเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "รัฐ" ซึ่งจะเห็นได้จากความพยายามในการให้คำนิยาม แม้ว่าจะยังไม่สามารถค้นพบคำนิยามที่ชัดเจนได้ก็ตาม.

ส่วนความรับผิดอีกประการหนึ่งนั้น รัฐจะเข้าไปรับผิดเองโดยตรง ซึ่งจะเป็นกรณีที่รัฐเข้าไปรับผิดชดใช้ค่าทดแทนความเสียหายอันเนื่องจากการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ปัจเจกชนที่ได้รับความเสียหายดังกล่าวตกอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบบุคคลอื่น⁴

ในส่วนของที่เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดเป็นส่วนตัวของข้าราชการนั้น Crown Proceedings Act 1947 มิได้ยกเลิกความรับผิดเป็นส่วนตัวของข้าราชการซึ่งเป็นหลักกฎหมายดั้งเดิม ดังนั้นความรับผิดของข้าราชการจึงไม่เปลี่ยนแปลง ข้าราชการอังกฤษจึงยังอาจจะต้องรับผิดต่อผู้เสียหายโดยไม่คำนึงว่าราชบัลลังก์จะต้องร่วมรับผิดหรือไม่⁵

อย่างไรก็ตามข้อยกเว้นของหลักนี้ก็คือ ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้พิพากษา ซึ่งเป็นหลักเก่าแก่ของคอมมอนลอว์ว่า ผู้พิพากษาไม่อาจถูกฟ้องจากการกระทำหรือพูดในการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ แม้ว่าจะเป็นการทำผิดหรือพูดโดยมีอคติ ถ้าเอียง มีเจตนาร้ายหรือเห็นแก่สินบนก็ตาม ทั้งนี้เพื่อความเป็นอิสระ

เนื่องจากรัฐมีตัวตนในทางการเมืองแบบนามธรรม "รัฐ" จึงถูกอธิบายอย่างหยาบๆ โดย Lord Simon ใน *D. v. NSPCC (above)* ว่า "เป็นเรื่องที่ชัดเจนว่ารัฐไม่ได้หมายถึงรัฐบาล"⁶ แต่ "รัฐ" ต้องรวมถึงรัฐบาลด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ในทางปฏิบัติในอันที่จะตอบสนองกับหลักความรับผิดของรัฐในเรื่องสัญญา, ละเมิด และอื่นๆ โดยกำหนดให้รัฐบาลเป็นผู้แทนของรัฐ ในแง่นี้คำว่า "รัฐ" ในอังกฤษจึงหมายถึง "ราชบัลลังก์" ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ก็ยังไม่ชัดเจนทั้งหมด ส่วนความเห็นของฝ่ายตุลาการนั้น เห็นได้ชัดว่าบรรดาขุนนางทั้งหลายต่างมองว่า "รัฐ" เป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกับราชบัลลังก์ ถึงแม้จะมีความพยายามในการให้คำจำกัดความคำว่า "รัฐ" ไว้เพียงใด แต่ในความเป็นจริงแล้ว "รัฐ" ก็ไม่มีฐานะเป็นบุคคลตามกฎหมายของอังกฤษ ดังนั้น เมื่อหลักความรับผิดของอังกฤษถูกกำหนดให้มีได้กับบุคคลตามกฎหมายเท่านั้น การอ้างถึงความรับผิดของ "รัฐ" ในขอบเขตของอังกฤษย่อมต้องหมายถึงความรับผิดของราชบัลลังก์ (Crown) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีตัวตนตามกฎหมายอังกฤษ.

⁴ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, "ความรับผิดของรัฐในระบบกฎหมายอังกฤษ (เอกสารชุดที่ 1)," เอกสารประกอบการบรรยายวิชากฎหมายปกครองชั้นสูง (บัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2545, น. 4.

⁵ สุจิน ชื่อสุวรรณ, "ความรับผิดทางละเมิดของข้าราชการ," (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), น. 37.

ของฝ่ายตุลาการและหลักความคุ้มกันดังกล่าวนี้ก็ยังขยายไปยังคณะกรรมการ
ไต่สวน (Tribunal of inquiry) อีกด้วย⁶

สำหรับในระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้น ยังคงปรากฏเอกสิทธิ์ความคุ้มกัน
สำหรับความรับผิดของรัฐอยู่ ดังนี้

ประการแรกนั้น ใกล้เคียงกับหลักกฎหมายของฝรั่งเศสในเรื่องการกระทำของรัฐบาล
(actes de gouvernement) โดยศาลอังกฤษนั้นจะให้ความคุ้มครองการกระทำของรัฐซึ่งมีความ
อ่อนไหวในเชิงการบริหาร โดยกำหนดให้อยู่นอกเหนืออำนาจการวินิจฉัยของศาล และยังปฏิเสธ
อำนาจการพิจารณาของศาลในกรณีที่มีการเรียกร้องค่าเสียหายกับหน่วยงานของรัฐในเรื่องที่มี
ความอ่อนไหวในเชิงนโยบาย เป็นต้น

ประการที่สอง ได้แก่เอกสิทธิ์ความคุ้มกันของกองทัพ (the armed forces) ซึ่งได้รับมา
จากกฎหมาย the Crown Proceeding Act 1947 แต่ว่าได้ถูกยกเลิกไปโดย the Crown
Proceeding (Armed Force) Act 1987 โดยคงเหลือเพียงความคุ้มกันในกรณีที่เกิดจากความ
ประมาทเลินเล่อในสมรภูมิเท่านั้น

ประการที่สาม ได้แก่ กิจการไปรษณีย์ (the post office) ซึ่งได้รับเอกสิทธิ์ความคุ้มกัน
ภายใต้ the Crown Proceeding Act 1947 ซึ่งกรณีนี้จะต่างจากหลักของประเทศฝรั่งเศส เนื่องจาก
กิจการไปรษณีย์ของอังกฤษนั้นมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องอยู่กับราชบัลลังก์

ประการที่สี่ ได้แก่ "ผู้พิพากษา" ซึ่งได้รับเอกสิทธิ์ความคุ้มกันอย่างกว้างขวางจากการ
ถูกฟ้องร้อง และหากจะมีความรับผิดที่เป็นส่วนตัวก็เกิดขึ้นได้แต่เฉพาะในสถานการณ์ที่พิเศษ
จริงๆ เท่านั้น ความรับผิดของรัฐอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจตุลาการนั้นจะถูกกำหนดไว้ นอกเหนือ
จาก the Crown Proceeding Act 1947 แต่ก็มีปัจจัยบางประการที่สมควรพิจารณาดูด้วยก็คือ
ความรับผิดของรัฐอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจตุลาการนั้นอาจจะเกิดขึ้นจากการฝ่าฝืน EC Law ที่
เกี่ยวกับการใช้อำนาจตุลาการ และการเยียวยาความเสียหายก็อาจจะต้องอยู่ภายใต้ the Human
Rights Act 1998 แต่อย่างไรก็ดีไม่อาจที่จะมีคำวินิจฉัยใดได้ หากการใช้อำนาจตุลาการนั้นได้
กระทำโดยสุจริต (good faith)

ประการสุดท้าย ที่ต้องกล่าวถึงก็คือ เอกสิทธิ์ความคุ้มกันต่อการบัญญัติกฎหมาย
ซึ่งความรับผิดนั้นอาจจะถูกตัดทอนลง หากว่าเป็นการกระทำที่อยู่ในขั้นตอนของกระบวนการออก
กฎหมาย เพราะในขั้นตอนของการออกกฎหมายนั้นเป็นธรรมดาที่จะต้องสัมผัสเสี่ยงต่อความผิดใน

---

⁶ ตัวอย่างคำพิพากษาที่แสดงถึงเอกสิทธิ์ของศาล เช่น *Floy v. Barker* (1607) 12
Co.0 Rep 23 ; *Sirros v. Moore* (1975) Q.B. 118,132. เป็นต้น.

ฐาน nuisance อยู่เสมอ แต่ในความผิดในฐานะ negligence นั้น ย่อมไม่มีความคุ้มกันให้สำหรับการกระทำในการบัญญัติกฎหมายที่ได้กระทำลงโดยปราศจากความระมัดระวังตามสมควร

ดังนั้น ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ของอังกฤษนั้น ผู้พิพากษาศาลฎีกาได้รับความคุ้มกันจากความรับผิดส่วนตัวตามข้อยกเว้นที่กำหนดไว้ใน The Crown Proceedings Act 1947 ส่วนรัฐก็ได้รับความคุ้มกันที่จะไม่รับผิดจากการกระทำทางตุลาการอีกด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้พิพากษาของอังกฤษจะได้รับความคุ้มกันอย่างมาก แต่ก็ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการ กล่าวคือ มีการกระทำบางประเภทที่ถือว่าเป็นเงื่อนไขจำกัดความคุ้มกันตุลาการ

หลักความรับผิดของฝ่ายตุลาการ

โดยปกติแล้ว ในประเทศทั้งหลายล้วนแต่กำหนดให้การกระทำทางตุลาการได้รับความคุ้มกันเป็นพิเศษ กล่าวคือ แม้แต่การกระทำหรือถ้อยคำที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ทางตุลาการของเจ้าหน้าที่ตุลาการนั้น ก็ไม่ก่อให้เกิดความรับผิดใดๆ ดังนั้นกระบวนการในทางศาลจึงได้รับความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้อง เหตุผลสำคัญที่หลักการดังกล่าวนี้ถูกกำหนดขึ้นเนื่องจากความจำเป็นในการสร้างหลักประกันว่า กระบวนการทั้งหมดในศาลจะดำเนินไปได้โดยปราศจากความเกรงกลัวต่อความรับผิดที่จะเกิดขึ้นจากสิ่งที่เจ้าหน้าที่รัฐได้กระทำลงไป⁷

ในส่วนของประเทศอังกฤษนั้น หลักความรับผิดของรัฐปรากฏอยู่กฎหมายที่เรียกว่า The Crown Proceedings Act 1947 ซึ่งกำหนดให้ราชบัลลังก์ต้องรับผิดเสมือนกับบุคคลอื่น เพราะแต่เดิมนั้นระบบกฎหมายอังกฤษเห็นว่าการที่กษัตริย์ไม่สามารถรับผิดได้ (The King can do no wrong) หากเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิด คือ ประมาทเลินเล่อหรือจงใจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะต้องรับผิดเองเป็นการส่วนตัว ถึงแม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะได้กระทำลงในการปฏิบัติหน้าที่ราชการก็ตาม

กฎหมาย The Crown Proceedings Act 1947 ทำให้เอกชนผู้เสียหายสามารถที่จะฟ้องราชบัลลังก์ให้ชดเชยค่าเสียหายแก่ตนได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อราชบัลลังก์ได้ชดเชยค่าเสียหายไปแล้วก็มีสิทธิไปไล่เบี้ยจากองค์กรเจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดได้เช่นกัน ความรับผิดดังกล่าวของราชบัลลังก์จึงเป็นความรับผิด

---

⁷ สำหรับผู้พิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวนี้เป็นหลักการพื้นฐานใน common law ส่วน Magistrates นั้น กฎเกณฑ์ดังกล่าวปรากฏอยู่ใน Justice of the Peace Act 1979 : Wade, pp. 783-6.

แทนองค์กรเจ้าหน้าที่ของตนไปก่อนเท่านั้น ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบโดยแท้จริงเป็นส่วน
ตัวก็ยังคงได้แก่องค์กรเจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดเช่นเดิม^๘

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีการลดความคุ้มครองความรับผิดเพื่อ
ละเมิดของราชบัลลังก์

อย่างไรก็ตามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายตุลาการนั้น ถือว่าเป็นข้อยกเว้นของหลัก
ความรับผิดของรัฐ เพราะรัฐสภาอังกฤษก็กำหนดให้มีข้อยกเว้นในมาตรา 2(5) ของ The Crown
Proceedings Act 1947 ซึ่งได้กำหนดข้อยกเว้นไม่ให้ราชบัลลังก์ต้องรับผิดทางละเมิดต่อความ
เสียหายที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจตุลาการ (judicial nature) ตลอดจน
การปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการดำเนินกระบวนการด้วย (execution of the judicial
process)^๙ นอกจากราชบัลลังก์จะไม่ต้องรับผิดต่อการกระทำของผู้พิพากษาแล้ว มาตรา 2(5)
ยังกำหนดให้ผู้พิพากษา (ไม่รวมถึง magistrate) ไม่ต้องรับผิดเป็นการส่วนตัวจากผลของ
คำพิพากษาหากว่าได้ทำคำพิพากษาภายในขอบอำนาจของตนและทำไปโดยสุจริต (good faith)

เหตุผลสำคัญของการยกเว้นความรับผิดของราชบัลลังก์ในกรณีนี้ก็เนื่องจากเห็นกัน
ว่า การใช้อำนาจตุลาการเป็นเรื่องที่จะต้องปล่อยให้ผู้มีอำนาจดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นอิสระ
เมื่อราชบัลลังก์ไม่อาจสั่งการผู้พิพากษาศาลต่าง ๆ ได้ จึงไม่เป็นธรรมหากจะต้องให้
ราชบัลลังก์ต้องรับผิดในความเสียหายที่ผู้พิพากษาศาลต่าง ๆ ได้ก่อให้เกิดขึ้น^{๑๐} และราชบัลลังก์ก็
ไม่ต้องรับผิดสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการพิจารณาของผู้พิพากษา แม้ว่าจะเป็นการ
ลงโทษผิดๆ ก็ตาม^{๑๑}

นอกจากนี้ ฝ่ายตุลาการเองก็ไม่เต็มใจที่จะยอมให้มีการนำฐานความผิดเรื่องละเมิด
มาใช้เป็นช่องทางในการรื้อฟื้นการพิจารณาคดีที่มีคำพิพากษาไปแล้วเช่นกัน และตุลาการ

^๘ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 4, น. 4-5.

^๙ See.2 (5) Crown Proceedings Act "No proceedings shall lie against the Crown by virtue of this section in respect of anything done or omitted to be done by any person while discharging or purporting to discharge any responsibilities of a judicial nature vested in him, or any responsibility which has in connection with the execution of judicial process."

^{๑๐} วรเจตน์ ภาคีรัตน์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 4, น.17-18.

^{๑๑} สุจิน ชื้อสุวรรณ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5, น. 34.

ทั้งหลายยังมีความเห็นว่า ควรขยายหลักความคุ้มกันความรับผิดชอบดังกล่าวไปยังการวินิจฉัยคดีอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายกับการทำคำพิพากษาของศาลอีกด้วย

ส่วนประเด็นเรื่องความรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวนั้น ในระบบของอังกฤษนั้นถือว่าผู้พิพากษาศาลสูง (Superior court) ไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่งในทุกกรณีหากเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ และถือเป็นการยกเว้นไม่ต้องรับผิดชอบโดยเด็ดขาด คือไม่ต้องรับผิดชอบทั้งในส่วนที่เป็นการเข้าใจผิดในข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง รวมถึงการกระทำที่มีเจตนา หรือกระทำไปโดยเห็นแก่สินบน หรือโดยใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางคดีที่เป็นการบีบบังคับ หรือกรณีของ Magistrate¹² ที่นั่งพิจารณาคดีตามหน้าที่ก็ไม่ต้องรับผิดชอบเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้พิพากษามีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ แต่ในกรณีที่ศาลชั้นต้นกระทำโดยผิดพลาดในตำแหน่งหน้าที่ ผู้เสียหายสามารถอุทธรณ์ต่อศาลสูงได้ อย่างไรก็ตามแม้ตุลาการของอังกฤษจะได้รับเอกสิทธิ์ที่จะไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่ง แต่ถ้าผู้เสียหายฟ้องโดยอาศัยฐานเรื่องละเมิด (writ) ในเรื่อง scire facias คำฟ้องนั้นอาจจะมีผลทำให้ตุลาการผู้นั้นถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ โดยถือว่าตุลาการผู้นั้นละเมิดเงื่อนไขแห่งการประพฤติดี

การที่ตุลาการอังกฤษไม่ต้องรับผิดชอบในทางแพ่งเพราะในประเทศอังกฤษถือหลักที่ว่าตุลาการผู้ปฏิบัติหน้าที่ในขอบเขตของอำนาจตุลาการย่อมจะได้รับความคุ้มกันเป็นพิเศษจากการฟ้องคดีละเมิด ทั้งนี้เพื่อสร้างความเป็นอิสระให้แก่ผู้พิพากษา เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีไม่ต้องตกอยู่ภายใต้ความกลัวต่อความรับผิดแบบบุคคลธรรมดา และจะไม่มีผลกระทบทางตุลาการใดที่สามารถนำมาฟ้องร้องผู้พิพากษาต่อศาลสูงได้

กล่าวโดยสรุปคือ ตุลาการของอังกฤษได้รับความคุ้มกันในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ แม้แต่กฎหมาย Crown Proceedings Act 1947 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักความรับผิดของราชบัลลังก์ไว้ โดยกำหนดให้ราชบัลลังก์ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำตามหน้าที่ของข้าราชการ แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ทางตุลาการนั้น กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้เป็นข้อยกเว้นซึ่งราชบัลลังก์ไม่จำเป็นต้องรับผิด ยิ่งไปกว่านั้นกฎหมายฉบับเดียวกันนี้ยังคุ้มครองมิให้ผู้พิพากษาต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวจากการปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตาม มีเพียงกรณีเดียวเท่านั้นที่ผู้พิพากษาของอังกฤษอาจจะต้องรับผิดชอบจากการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ นั่นก็คือ การกระทำโดยเจตนาทุจริต

¹² ผู้พิพากษาที่มีอำนาจตัดสินคดีลหุโทษของอังกฤษ ศาลของพนักงานเหล่านี้เรียกว่า Magistrate Court หรือศาลแขวง.

“การกระทำโดยเจตนาทุจริต” หมายความว่า กรณีที่ผู้พิพากษากระทำการบางอย่างที่รู้ว่าตนไม่มีอำนาจกระทำได้ กฎหมายอังกฤษถือว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการกระทำโดยเจตนาทุจริต¹³ ซึ่งกฎหมายกำหนดว่าผู้พิพากษาต้องรับผิดชอบ หากกระทำโดยมีเจตนาร้ายและปราศจากเหตุผลหรือข้ออ้างอันสมควร แม้ว่าจะทำภายใต้เขตอำนาจศาลก็ตาม¹⁴

ส่วนการกระทำที่อยู่นอกเขตอำนาจ ผู้พิพากษาจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองทุกกรณีและย่อมจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดต่อผู้ที่ได้รับอันตรายจากการกระทำนั้นด้วย¹⁵ ตัวอย่างเช่น คดีที่ *justice of the peace* ถูกฟ้องเนื่องจากการสั่งลงโทษผิดพลาดและก้าวล่วงเข้าไปออกคำสั่งกักขังผู้เยาว์โดยไม่แจ้งสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือตามกฎหมาย ซึ่งผู้เยาว์สามารถมีผู้แทนได้ตามกฎหมาย¹⁶ นอกจากนี้แล้วกรณีที่เป็นการประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติหน้าที่และการพิจารณาคดีโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมายนั้นโดยหลักการพื้นฐานแล้วถือว่าเป็นความรับผิดชอบซึ่ง *House of Lords* เองก็เคยยกคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ (*Court of Appeal*) เพราะเห็นว่าเป็นการกระทำนอกเขตอำนาจศาล บรรทัดฐานในเรื่องนี้ใช้กับทั้งผู้พิพากษาศาลสูงและศาลล่าง¹⁷ ในแง่นี้ คำว่า “อำนาจศาล” ถูกใช้ในความหมายที่กว้างกว่าความหมายในทฤษฎี

---

¹³ H.W.R. Wade, *Administrative Law*, 6 ed., (Oxford : Oxford University Press), 1988, p.783.

¹⁴ The authorities seem to be *obiter dicta*, e.g. *Cave v. Mountain* (1840) 1 M. & G. 257 at 263.

¹⁵ Examples concerning magistrates are *Jones v. Gurdon* (1842) 2 QB 600; *Clark v. Woods* (1848) 2 Ex. 395; *R. v. Manchester Magistrates' Court ex p. Davies* [1988] 1 Wlr 667; and see *Beaurain v. Scott* (above, p. 497). But honest mistake of fact was a defence : *Pease v. Chaytor* (1861) 1 B. & s. 658; *London Corporation v. Cox* (1867) LR 2 HL 239 at 263.

¹⁶ *Re McC.* (above), decided on the preliminary question whether the action lay.

¹⁷ *Sirros v. Moore* [1975] QB 118, now explained on the ground that the judge of Crown Court, who had cause an appellant to be arrested by irregular procedure, had made only a procedural and not a jurisdictional error.

(ultra vires) เพราะทฤษฎีดังกล่าวนี้ถือว่ามีคามผิดหลายประเภทที่อาจจะลบล้างเรื่องอำนาจศาลไป

จากข้อยกเว้นดังกล่าวนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า การอ้างถึงการกระทำทางตุลาการเพื่อนำมาใช้เป็นฐานในการฟ้องร้องราชบัลลังก์นั้นไม่มีโอกาสที่จะทำสำเร็จได้ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการที่เป็นหัวหน้าศาลสูง (superior court) หรือ ศาลล่าง (inferior court)¹⁸ สภาพการณ์เช่นนี้แพร่หลายอยู่ในเครือจักรภพเก่า (Old Commonwealth)¹⁹ ด้วยเหตุนี้เอง แม้จะมีแนวคิดที่ว่า "รัฐ" หรือ "ราชบัลลังก์" อาจจะถูกกำหนดให้มีความรับผิดในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการได้สองลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง ความรับผิดในฐานะที่ตุลาการเป็นผู้กระทำการแทนในนามของรัฐ และที่สำคัญกว่าลักษณะแรกคือ ลักษณะที่สองอันได้แก่ความรับผิดในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตย แต่ความรับผิดของรัฐในลักษณะแรกนั้นอาจกล่าวได้ว่าไม่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในกฎหมายคอมมอนลอว์แบบดั้งเดิม

เพราะฉะนั้น The Crown Proceedings Act 1947 จึงมิได้ยกเลิกความรับผิดเป็นส่วนตัวของข้าราชการซึ่งเป็นหลักกฎหมายดั้งเดิม ดังนั้น หลักความรับผิดของข้าราชการจึงไม่เปลี่ยนแปลง ข้าราชการอังกฤษจะต้องรับผิดต่อผู้เสียหายโดยไม่คำนึงว่าราชบัลลังก์จะต้องร่วมรับผิดหรือไม่ อย่างไรก็ตามหลักดังกล่าวมีข้อยกเว้นในส่วนที่เกี่ยวกับผู้พิพากษา ซึ่งเป็นหลักเก่าแก่ของคอมมอนลอว์ว่า ผู้พิพากษาไม่อาจถูกฟ้องจากการกระทำหรือพูดในการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ แม้ว่าจะเป็นการทำผิดหรือพูดโดยมีอคติ ลำเอียง มีเจตนาร้ายหรือเห็นแก่สินบน

---

¹⁸ Abimbola A. Olowofoyeku, *Suing Judges : A Study of Judicial Immunity*, (Clarendon Press : Oxford, 1993), p. 161.

¹⁹ See e.g. s. 6(5) of the New Zealand Crown Proceedings Act, 1950. A similar provision can be found in s. 5(6) of Ontario's Proceedings Against the Crown Act 1980. However, the validity of this provision is now highly questionable by virtue of s. 24(1) of the Canadian Charter of Rights and Freedoms (see Lamer J. in *Nelles v. The Queen in Right of Ontario*, above, at 348). In Australia it has been held that the Attorney-General cannot be held liable in respect of Judicial acts; see *Rajski v. Powell* (above).

ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการและหลักความคุ้มกันดังกล่าวนี้ก็ยังคงขยายไปยัง คณะกรรมการไต่สวน (Tribunal of inquiry) อีกด้วย²⁰

อย่างไรก็ดี แม้ผู้พิพากษาของอังกฤษจะได้รับความคุ้มกันอย่างมาก แต่ความคุ้มกันดังกล่าวก็ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการ กล่าวคือ มีการกระทำบางประเภทที่ถือว่าเป็นเงื่อนไขจำกัดความคุ้มกันตุลาการ ซึ่งได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป

ข้อจำกัดความคุ้มกันฝ่ายตุลาการในประเทศอังกฤษ

ถึงแม้ว่าตุลาการทั้งหลายจะได้รับเอกสิทธิ์ความคุ้มกันไว้อย่างมากมาย แต่ความคุ้มกันเช่นนั้นก็มีได้มีอยู่อย่างเด็ดขาด แม้แต่ในประเทศอังกฤษเองที่ตุลาการได้รับความคุ้มกันอย่างเต็มที่ แต่ก็ยังคงมีข้อยกเว้นบางประการที่ทำให้ความคุ้มกันดังกล่าวลดน้อยลงไปหรืออาจจะถึงขนาดที่เป็นการยกเลิกความคุ้มกันในบางกรณี ซึ่งลักษณะข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุในการจำกัดความคุ้มกัน ได้แก่

ข้อจำกัดความคุ้มกันเนื่องจากการทำละเมิดโดยผิดกฎหมายและโดยเจตนา
(Unlawful and Deliberate Infringements)

โดยปกติแล้ว ผู้ใดทำละเมิดต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายและโดยเจตนา ย่อมจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น อันเป็นผลมาจากการทำละเมิดนั้นๆ ซึ่งผู้พิพากษา ตุลาการก็ตกอยู่ภายใต้หลักการนี้เช่นเดียวกัน เพราะเมื่อใดที่ผู้พิพากษาทั้งหลายใช้อำนาจทางตุลาการไปละเมิดสิทธิตามกฎหมายของบุคคลอื่นโดยขัดต่อกฎหมายและโดยจงใจนั้นก็ควรจะต้องมีความรับผิดชอบต่อกรณีผู้เสียหายด้วย หากผู้พิพากษาคอนนั้นใช้อำนาจทางตุลาการซึ่งมาจากมูลเหตุจงใจส่วนตัวของตนซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ หรือมิได้เกิดจากการกระทำโดยสุจริตของตัวผู้พิพากษาเอง ย่อมจะต้องถือว่าเหตุเหล่านี้เป็นข้อจำกัดความคุ้มกันซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภทคือ

ประเภทที่หนึ่ง คือ ข้อจำกัดความคุ้มกันเนื่องจากการกระทำโดยมีเจตนาร้าย - (A Malice-Based Limitation)²¹ ซึ่งรวมไปถึงกรณีที่เจตนาร้ายนั้นเป็นปัจจัยกระตุ้นให้กระทำ และรวมถึงการกระทำชั่วร้ายหรือมีเจตนาร้าย การที่ต้องเน้นถึงความหมายของเจตนาร้ายในที่นี้

²⁰ ตัวอย่างคำพิพากษาที่แสดงถึงเอกสิทธิ์ของศาล เช่น *Floy v. Barker* (1607) 12 Co.0 Rep 23 ; *Sirros v. Moore* (1975) Q.B. 118,132. เป็นต้น.

²¹ อ้างถึงแล้ว เชนอรรถที่ 18, p. 204.

เพราะมีการใช้คำว่า “เจตนาร้าย” ในหลายลักษณะ เช่น ในบทสนทนาทั่วไปหมายถึง เจตนาร้ายที่มีต่อบุคคลหนึ่ง²² อย่างไรก็ตาม ในทางกฎหมายแล้วเจตนาร้ายใช้อ้างอิงถึงการกระทำผิดซึ่งเกิดโดยจงใจและปราศจากเหตุผลอันจะอ้างได้หรือไม่สามารถแก้ตัวได้ ซึ่งเจตนาชั่วร้ายหรือมูลเหตุจงใจที่ไม่สมควรนี้มักจะถูกเรียกว่าเป็นการกระทำหรือการแสดงออกถึงเจตนาร้ายหรือที่เรียกกันว่า “เจตนาร้ายในทางข้อเท็จจริง (malice in fact)” ทั้งนี้เพื่อแบ่งแยกออกจาก “เจตนาร้ายในทางกฎหมาย (malice in law)” ซึ่งเจตนาร้ายในทางกฎหมายนั้นหมายถึง การกระทำผิดโดยปราศจากข้อแก้ตัวในทางกฎหมาย แต่เจตนาร้ายในทางข้อเท็จจริงนั้นแทบจะไม่ได้กล่าวถึงกรณีที่เป็นการกระทำผิดโดยปราศจากข้อแก้ตัวในทางกฎหมายเลย²³ ในส่วนที่เกี่ยวกับความคุ้มกันฝ่ายตุลาการนั้น “เจตนาร้าย” มักจะถูกใช้ในแง่ของการกระทำที่เป็นการมุ่งร้าย เพราะโดยวัตถุประสงค์แล้ว ย่อมรวมถึงการแสดงเจตนาโดยรู้สำนึกตัวหรือโดยจงใจที่จะก่อความเสียหายและโดยปราศจากเหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย²⁴

ประเภทที่สอง คือ การทำละเมิดโดยจงใจ (Deliberate Infringements) อันได้แก่การกระทำที่มีความไม่สุจริตเข้ามาเกี่ยวข้อง “ความไม่สุจริต (Dishonest)” ในที่นี้หมายถึง การฉ้อฉล รับสินบน และสมคบคิดกันกระทำผิด ลักษณะเหล่านี้เกิดจากการกระทำโดยจงใจซึ่งถูกกำหนดว่าเป็นเจตนาร้ายตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม เป็นไปได้ที่จะมีผู้พิพากษาซึ่งฉ้อฉลหรือรับสินบนโดยปราศจากเจตนาชั่วร้าย ในขณะที่เดียวกันก็อาจจะมีผู้เสียหายจากพฤติกรรมเช่นว่านี้อยู่ด้วย ยิ่งไปกว่านั้นยังมีอีกหลายเหตุซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป ส่วนความประพฤติของฝ่ายตุลาการซึ่งมีลักษณะไม่สุจริตนั้นจะถูกกล่าวถึงในหัวข้อที่ว่าด้วยการกระทำโดยมีเจตนาร้ายซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงเหตุผลที่ว่า เหตุใดความไม่สุจริตจึงถูกพิจารณาแยกออกจากเหตุเรื่องเจตนาร้าย

²² Bayley J. in *Bromage v. Prosser*, 107 ER 1051 at 1054 (1825).

²³ Ibid. ดู generally *Jowitt's Dictionary of English Law*, 2nd edn. (London, Sweet & Maxwell, 1977) ii. 1136; *Words and Phrases Legally Defined*, 2nd edn. (London, Butterworths, 1969), iii. 198.

²⁴ Compare Bowen LJ in *Mogul Steamship Co. v. McGregor* (1889) 23 QBD 598 at 612 : 'Maliciously...means and implies an intention to do an act which is wrongful, to the detriment of another. The term "wrongful" imports in its turn the infringement of some right.'

(1) การกระทำโดยมีเจตนาร้าย (A Malice-Based Limitation)

เรื่องความรับผิดเนื่องมาจากเจตนาร้ายนั้นมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องอยู่มากมาย แต่แนวทางที่นิยมกันคือ การกำหนดขอบเขตของลักษณะที่ถือว่าเป็นเจตนาร้าย เนื่องจากเจตนาร้ายนั้นกล่าวได้ว่าเป็นสภาวะของจิตใจซึ่งโดยลำพังตัวของมันเองไม่ถือว่าเป็นความผิดที่สามารถนำมาฟ้องร้องกันได้²⁵ และถ้าไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น การแสดงออกซึ่งเจตนาร้ายนั้นก็ไม่สามารถโยงไปสู่การกระทำได้หากปราศจากความเสียหาย

ในกรณีที่ความเสียหายเป็นผลมาจากการใช้อำนาจตุลาการที่มีขอบนั้นก็จะถูกยกขึ้นพิจารณาในลักษณะที่แตกต่างไปจากกรณีอื่นๆ เพราะการจะกำหนดว่าลักษณะการกระทำใดเป็นการใช้อำนาจตุลาการโดยมิชอบหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการกระทำมิชอบก็จะต้องเป็นลักษณะการกระทำที่ได้มีการบัญญัติไว้ก่อนแล้วว่าเป็นการใช้อำนาจหรือการกระทำที่เป็นความผิด และคำร้องก็จะต้องมีเหตุผลประกอบว่า เหตุใดการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้ใช้อำนาจมหาชนนั้นจึงไม่สมควรได้รับความคุ้มกัน ลักษณะเช่นนี้เองที่ทำให้แตกต่างไปจากกรณีที่ประชาชนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดากระทำผิดโดยมีเจตนาร้าย

ปัญหาสำคัญในเรื่องข้อจำกัดความคุ้มกันอันเนื่องมาจากเจตนาชั่วร้ายที่อาจจะต้องตระหนักถึงได้แก่

ประการแรก คือ การอ้างถึงเหตุเรื่องเจตนาชั่วร้ายนั้นอาจเป็นข้อกล่าวหาที่เลื่อนลอย เพราะเป็นมูลเหตุภายในจิตใจของบุคคลซึ่งยากต่อการพิสูจน์

ประการที่สอง คือ ในอดีตที่ผ่านมาพบว่า มีบุคคลจำนวนไม่มากนักที่มีความสามารถพอที่จะฟ้องร้องกล่าวหาผู้พิพากษาได้ ทั้งนี้เพราะการกระทำทางตุลาการมีลักษณะพิเศษซึ่งทำให้ผู้ร้องเกิดความไม่แน่ใจที่จะให้การว่ากรกระทำนั้นผิดพลาดอย่างไร²⁶ และ

ปัญหาที่สำคัญประการที่สามก็คือ การฟ้องร้องโดยอ้างเหตุเรื่องความชั่วร้ายภายในจิตใจนั้น เป็นการอ้างถึงสภาวะจิตใจที่ยากต่อการพิสูจน์

ปัญหาเหล่านี้เองเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าการอ้างถึงเรื่องเจตนาร้ายเพื่อใช้เป็นเหตุในการฟ้องร้องผู้พิพากษานั้นมีลักษณะที่ปกป้องผู้พิพากษาน้อยมาก เพราะผู้พิพากษาจะต้องมีภาระในการพิสูจน์ได้แย้งคำฟ้องดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันเงื่อนไขในเรื่องเจตนาร้ายก็ไม่เอื้อต่อการฟ้องร้องผู้พิพากษาเช่นกัน

²⁵ Allen J. in *Sweeny v. Young*, 131 A. 155 at 158 (New Hampshire, 1952) ; see also *Bradford Corp. v. Pickles* [1895] AC 587.

²⁶ Field J. in *Bradley v. Fisher*, 80 US 335(US Sup. Ct., 1871) at 348.

ในทางตรงข้าม ในคดีที่ตุลาการกระทำโดยเจตนาร้ายจริง แต่ปัญหาในทางปฏิบัติคือ เราจะแยกคำฟ้องที่มีมูลออกจากคำฟ้องที่ไม่มีมูลได้อย่างไร อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวนี้อีกเป็น ปัญหาในทางวิธีสบัญญัติเท่านั้น มิใช่ปัญหาในทางสารบัญญัติ

ในปัจจุบัน การพิจารณาถึงเรื่องการกระทำทางตุลาการโดยมิชอบอันอาจถูกฟ้องร้อง ได้นั้น มักจะถูกพิจารณาเพื่อหาวิธีการปกป้องฝ่ายตุลาการที่เหมาะสมเสียเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามเป็นเรื่องยากที่จะศึกษาลักษณะของคดีที่เกิดจากการกระทำโดยเจตนาร้ายจริงๆ เนื่องจาก มีอยู่จำนวนน้อยมาก ประกอบกับมีวิธีการปกป้องผู้พิพากษาโดยอาศัยกระบวนการพิจารณาซึ่งเป็นตัวอย่างง่าย ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการแยกแยะคดีที่เกิดจากการเข้าใจผิดออกจากคดีที่มีมูล ความผิดจริง

(2) การกระทำโดยไม่สุจริต (A Dishonesty-Based Limitation)

ข้อจำกัดความคุ้มครองฝ่ายตุลาการโดยอ้างเหตุที่ผู้พิพากษากระทำการโดยไม่สุจริตนี้ หมายถึง การยกเลิกความคุ้มครองผู้พิพากษาที่กระทำการโดยอาศัยอำนาจตุลาการอันก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้อื่นและเป็นการกระทำที่อยู่ในขอบเขตของการกระทำที่ไม่สุจริต

คำว่า "ไม่สุจริต" นั้นหมายถึง การกระทำโดยสมคบคิดกัน โดยการฉ้อฉลและทุจริต หรือด้วยวิธีการอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน องค์ประกอบของความไม่สุจริตที่ได้รับการอธิบายไว้จึงมีค่า เท่ากับเจตนาร้ายตามกฎหมาย นั่นก็หมายความว่าอาจจะนำไปเทียบเคียงกับข้อจำกัดความ คุ้มครองในเรื่องเจตนาร้ายก็ได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากยังมีความแตกต่างในประเด็นอื่นๆ เราจึง จำกัดการอธิบายเรื่องเจตนาร้ายไว้เฉพาะในคดีที่ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีเจตนาร้ายเท่านั้น ซึ่งเหตุ เรื่องเจตนาร้ายหรือความไม่สุจริตตามคำนิยามนี้มักจะถูกยกมาเป็นเหตุฟ้องร้องอยู่เสมอ และก็ เป็นที่แน่นอนว่าการฉ้อฉลและทุจริตถือว่าเป็นการกระทำผิดทางอาญาและสามารถนำเข้าสู่ กระบวนการพิจารณาความอาญาได้

หากจะพิจารณาถึงคดีที่เป็นเรื่องเจตนาร้ายในทางข้อเท็จจริงแล้ว โดยส่วนใหญ่ฝ่าย ที่ยกเรื่องนี้ขึ้นมาพิจารณามักจะเป็นฝ่ายที่ต้องการปกป้องตุลาการจากข้อกล่าวหาที่ไม่มีมูล ซึ่งวิธีการคุ้มครองผู้พิพากษานั้น โดยหลักแล้ว ลำพังอาศัยกระบวนการพิจารณาก็น่าจะเพียงพอที่จะ จัดการกับคดีที่ไม่มีหลักฐานหรือคดีที่ไม่มีมูลได้

หากผู้เสียหายจากคำพิพากษาดังกล่าวต้องการจะฟ้องร้องผู้พิพากษาเป็นคดีอาญา โดยอ้าง ว่าผู้พิพากษาปฏิบัติหน้าที่โดยฉ้อฉลหรือทุจริตนั้น ผู้เสียหายซึ่งเป็นที่โจทก์ก็ควรจะต้องมีพยาน หลักฐานที่มีมูลเพียงพอที่แสดงให้เห็นถึงความไม่สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ข้าราชการ ถ้าโจทก์

ขณะที่ยอมจะได้รับสิทธิที่จะโต้แย้งคำพิพากษาที่ออกมาโดยตุลาการที่กระทำผิด ปัญหาที่เหลือจึงมีแต่เพียงว่าจะคำนวณความเสียหายได้อย่างไร

ประเด็นเรื่องพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือนี้เองที่เป็นเครื่องมือในการปรามคู่ความที่จะฟ้องคดีโดยไม่มีหลักฐาน ในทางกลับกัน ดูเหมือนว่าจะมีคู่ความจำนวนไม่มากนักที่ต้องเผชิญกับอุปสรรคเรื่องวิธีพิจารณา เนื่องจากคู่ความที่ได้รับความเสียหายจากผู้พิพากษามักจะประสบปัญหาในการแสวงหาพยานหลักฐานมายืนยันข้ออ้างของตนเอง

(3) การทำละเมิดโดยจงใจ (Deliberate Infringements)

ในการปฏิบัติหน้าที่ทางตุลาการของผู้พิพากษาตามปกตินั้น กรณีที่จะไปละเมิดต่อประชาชนโดยจงใจและโดยผิดกฎหมายนั้นเป็นสิ่งที่เกิดได้น้อยมาก เพราะเป็นการยากที่จะพิสูจน์ได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้วการทำละเมิดดังกล่าวก็อาจจะเกิดขึ้นได้ และถ้าเกิดขึ้นจริงการกระทำดังกล่าวก็ไม่สมควรที่จะได้รับการปกป้อง

ในประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ส่วนใหญ่จะกำหนดให้มีการยกเลิกความคุ้มกันเพื่ออนุญาตให้มีการฟ้องร้องผู้พิพากษาที่กระทำละเมิดโดยจงใจได้ ตัวอย่างเช่น ในประเทศอิตาลี ผู้พิพากษามีความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากการหลงงมงาย ข้อจล ช่มชู้ ปฏิเสธการพิจารณาคดีโดยไม่มีเหตุผลสมควร และการตัดสินใจผิดพลาดหรือการปฏิบัติหน้าที่โดยขึ้นอยู่กับความพอใจของคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด รวมถึงการพิจารณาคดีล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร แต่ความรับผิดเหล่านี้จะถูกนำมาใช้เฉพาะในคดีที่ความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำโดยจงใจของผู้พิพากษาเท่านั้น ในประเทศเบลเยียมนั้น คำร้องเกี่ยวกับ "ความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม" สามารถนำมาฟ้องร้องผู้พิพากษาได้หากปรากฏว่าผู้พิพากษาก่อทำโดยข้อจลหรือ "ใช้กลอุบาย" ไม่ว่าจะอยู่ในระหว่างการไต่สวนหรือในระหว่างการอ่านคำพิพากษา กรณีที่มีกฎหมายพิเศษกำหนดให้ร้องเรียนได้ และกรณีที่มิใช่กฎหมายกำหนดให้ผู้พิพากษามีความรับผิดรับผิดชอบต่อความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น หรือกรณีที่ผู้พิพากษาปฏิเสธการพิจารณาคดี คำว่า "การข้อจล" และ "ใช้กลอุบาย" นั้นหมายความว่าผู้พิพากษาก่อทำโดยเจตนาที่จะสร้างความเสียหายต่อคู่ความฝ่ายหนึ่งหรือเพื่อให้ประโยชน์แก่คู่ความฝ่ายตรงข้าม ส่วนความผิดร้ายแรงหรือการละเว้นไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากเจตนาข้อจลนั้น จะไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้

โดยขอบเขตความรับผิดที่กล่าวมานี้ เห็นได้ชัดว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องปกป้องผู้พิพากษาจากการถูกคุกคามเท่ากับที่ต้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการฟ้องร้องผู้พิพากษา และมาตรการปกป้องผู้พิพากษาที่ได้กล่าวมาแล้วก็สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือป้องกันความ

ผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะในคดีที่เห็นได้ชัดว่าเป็นคำฟ้องโดยสำคัญผิดนั้นก็ยกต่อการ พิสูจน์และไม่ได้รับอนุญาตให้ฟ้องได้

ข้อจำกัดความคุ้มกันเนื่องจากเหตุแห่งความประมาทเลินเล่อ

(A Negligence-Based Limitation)

โดยปกติแล้วข้อจำกัดความคุ้มกันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทมักจะเป็นเรื่องที่มีปัญหามาก เพราะไปเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหายุ่งยากอีกปัญหานั้น นั่นก็คือเรื่อง ความรอบคอบและความมีเหตุผลของผู้พิพากษา ซึ่งจำเป็นสำหรับการทำหน้าที่ไต่สวนพยาน และเป็นสิ่งที่วัดมาตรฐานความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพผู้พิพากษา สิ่งเหล่านี้ยังเป็นปัญหา เพราะโดยสภาพข้อเท็จจริงที่ปรากฏนั้นการพิจารณาพิพากษาคดีความทั้งหมดถูกดำเนินการโดย ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาและปัจจัยที่แน่นอนได้ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ของตุลาการ อาจจะถูกต้องคำถามเกี่ยวกับเรื่องความประมาทหรือไม่ระมัดระวังได้ทั้งสิ้น²⁷ อย่างไรก็ตามใน ระบบชีวิตลอร์วีนกำหนดให้ความรับผิดชอบเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทรวมอยู่ในเหตุแห่ง การยกเลิกความคุ้มกันด้วย²⁸

ประเด็นหนึ่งที่ได้เคยกล่าวไว้ในหัวข้อที่ว่าด้วย “การทำละเมิดโดยจงใจ” นั้นก็สามารถ นำมาใช้ในหัวข้อนี้ได้ เพราะการกระทำโดยประมาทเลินเล่อก็คล้ายกับเรื่องเจนาร้ายและความไม่ สุจริตซึ่งอาจจะเกิดขึ้นและถูกฟ้องร้องได้ อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่สุดที่มักจะมีการพูดถึงก็คือ เรื่องความหมายของการประมาทเลินเล่อ ซึ่งปัญหาดังกล่าวก็ได้รับการแก้ไขโดยการให้นิยาม คำว่า “ประมาทเลินเล่อ” อย่างแคบและชัดเจน ทั้งนี้ก็เพื่อกำหนดขอบเขตข้อจำกัดความคุ้มกันให้ ได้แน่นอน ข้อจำกัดความคุ้มกันอันเนื่องมาจากความประมาทเลินเล่อนี้สามารถยกขึ้นมาอ้างเพื่อกำหนดให้มีการรับผิดชอบที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการโดยประมาทเลินเล่อที่เห็นได้ชัด

“ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (gross negligence)” ในที่นี้ไม่เกี่ยวกับการ วินิจฉัยข้อเท็จจริง พยานหลักฐานหรือข้อโต้แย้งทางกฎหมายในคดีของผู้พิพากษา แต่จะไป เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ว่าผู้พิพากษาเคยขาดความระมัดระวังในการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน

---

²⁷ See R. A. Epstein, 'Private Law Models for Official Immunity' (1978) 42 Law and Contemp. Prob. 53 at 61; Comment, 'Liability of Judicial Officers under s. 1983' (1969) 79 Yale LJ 322 at 334-5; Way, 'A Call for Limits' , 398; Barth, 'Immunity', 767.

²⁸ E.g. Spain, Brazil, Greece, Egypt—see Cappelletti, *The Judicial Process*, 94 There is no liability for negligence in Italy and Belgium (ibid.).

หรือเคยปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทเลินเล่อ ไม่คำนึงถึงเขตอำนาจของตนและผลที่จะตามมาหรือไม่

เนื่องจากการกล่าวหาผู้พิพากษาโดยอ้างลักษณะความประมาทเลินเล่อตามคำนิยามนั้นสามารถทำได้โดยง่าย ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการป้องกันเช่นเดียวกับกรณีที่มีการอ้างว่าผู้พิพากษามีเจตนาร้ายหรือมีความไม่สุจริต ตัวอย่างเช่น จำเป็นที่จะต้องมิใช่เท็จจริงพิเศษเฉพาะที่แสดงให้เห็นว่าคดีดังกล่าวมีมูลความผิดว่าผู้พิพากษาขาดความเอาใจใส่หรือขาดความระมัดระวังตามที่ถูกกล่าวหา ผู้เขียนจึงใช้คำว่า "ขาดความระมัดระวัง" ซึ่งมีความหมายกว้างและเป็นถ้อยคำที่ถูกใช้เพื่ออธิบายถึงสภาวะของจิตใจอันเป็นเจตนาในระยะสั้นๆ แต่สามารถแยกออกจากลักษณะของการกระทำโดยประมาทเลินเล่อที่ไม่จงใจได้ เพราะผลของการกระทำที่เป็นประมาทเลินเล่อโดยไม่จงใจนั้นย่อมจะคาดการณ์ได้ล่วงหน้าและเห็นได้ชัดว่าสิ่งใดจะเกิดขึ้น²⁹ การขาดความระมัดระวังนั้นเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ มากกว่าที่การประมาทเลินเล่อโดยแท้จะเข้าไปเกี่ยวข้อง³⁰ เนื่องจากการขาดความระมัดระวังนั้นชี้ให้เห็นถึงการตัดสินใจโดยรู้สำนึกตัวของบุคคลที่กระทำโดยรู้ดีว่าภัยอันตรายหรือความเสียหายน่าจะเกิดแก่บุคคลอื่นจากผลของการกระทำของตน หรือเป็นเรื่องที่วิญญูชนที่อยู่ในสถานการณ์แบบเดียวกันย่อมเห็นถึงภัยอันตรายอันอาจจะเกิดขึ้น แม้ว่าผลของภัยอันตรายหรือผลแห่งความเสียหายนั้นจะมีไม่เจตนาของตนก็ตาม ดังนั้น การขาดความระมัดระวังนั้นจะเกี่ยวข้องกับสองเรื่องที่แตกต่างกัน คือ ถ้าไม่เกี่ยวข้องกับสิทธิของบุคคลอื่นก็จะเกี่ยวกับปัญหาที่ว่าภัยอันตรายหรือความเสียหายนั้นถูกทำขึ้นหรือไม่³¹

²⁹ *R. v. Cunningham* [1957] 2 QB 396; cf. *R. v. Caldwell* [1981] 1 All ER 961. The definitions in English criminal cases are not very helpful, however, because various meanings are attached to recklessness depending on the type of crime involved. See generally J. M. McEwan and St J. Robiliard, 'Recklessness: The House of Lords and the Criminal Law', *Legal Studies*, 1/3, 267; also J. C Smith and B. Hogan, *Criminal Law*, 6th edn. (London, Butterworths, 1988), 61-9.

³⁰ See generally *Black's Law Dictionary*, 5th edn. (St Paul, Minn., West, 1979), 1142; *Stroud's Judicial Dictionary of Words and Phrases*, iv, 5th edn. (London, Sweet & Maxwell, 1986), 2186; also American Law Institute, *Restatement of the Law: second: Torts* (St Paul, Minn., ALI, 1966), s. 500.

³¹ See e.g. *Elliot v. Peters*, 185 P.2d. 139 at 143 (Kansas, 1947); *Harzfield's Inc. v. Otis Elevator Co.*, 116 F. Supp. 512 at 514 (US D. Ct. Missouri, 1953).

ในคดี Foberg v. Harrison นั้น Sutton J ให้คำนิยามคำว่า "การไม่เอาใจใส่โดยขาดความระมัดระวัง" คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่ขาดความเอาใจใส่รวมถึงผลที่ตามมาของการกระทำดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดความระมัดระวังถึงภัยอันตรายอย่างโง่เขลา หุนหันพลันแล่น ละเลยโดยทำเป็นเรื่องเล่นๆ หรือไม่ใส่ใจต่อผลที่ตามมาโดยรู้สำนึกตัว Taylor J กล่าวไว้ในคดี Mason v. Mootz ว่า "การไม่เอาใจใส่โดยขาดความระมัดระวัง" นี้ หมายความว่าถึง การรู้สำนึกถึงอันตรายและตั้งใจที่จะเข้าไปสู่ความเสี่ยงนั้นหรือไม่สนใจต่อผลที่จะเกิดขึ้น

ในความเห็นของผู้เขียนแล้ว เห็นด้วยกับคำจำกัดความของคำว่า "ขาดความระมัดระวัง" และ "การไม่เอาใจใส่โดยขาดความระมัดระวัง" เพราะหากความประมาทเลินเล่อ หมายถึงการฝ่าฝืนหน้าที่ในการให้ความระมัดระวังตามกฎหมายซึ่งอยู่ในเรื่องละเมิด หรือทุกเรื่อง ซึ่งนำมาเทียบเคียงได้ โดยองค์ประกอบของความประมาทเลินเล่อย่อมอาศัยแนวคิดเรื่องการขาดความระมัดระวังและการไม่เอาใจใส่โดยขาดความระมัดระวัง คำจำกัดความคำว่า "ประมาทเลินเล่อ" ซึ่งอธิบายด้วยถ้อยคำดังที่ได้กล่าวมานั้นก็สมควรยอมรับ เพราะมันก่อให้เกิดสมดุลระหว่างประโยชน์สองประการ กล่าวคือ

ประการแรก เป็นการป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดแก่ผู้พิพากษาที่เปิดเผยและมั่นคง เนื่องจากว่าการที่ผู้พิพากษาเข้าใจข้อเท็จจริงผิดไปเพียงเล็กน้อยย่อมไม่สามารถนำมาอ้างว่าเป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

ประการที่สอง กฎเกณฑ์ดังกล่าวยังมีประโยชน์ในแง่ที่เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้พิพากษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่ ในขณะที่เดียวกันก็เปิดช่องให้ผู้เสียหายจากการละเลยหน้าที่ของผู้พิพากษาสสามารถฟ้องเรียกค่าชดเชยได้

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความเห็นอีกว่าโดยอาศัยคำจำกัดความดังกล่าว ปัญหาเรื่องความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพตุลาการในการไต่สวนพยานจะไม่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นจะไม่ใช่เรื่องความสามารถในอาชีพของผู้พิพากษา แต่จะไปเกี่ยวกับการที่ผู้พิพากษานั้น ละเลยไม่เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือมีความประพฤติน่าไม่เหมาะสม รวมถึงผลที่ตามมาจากการกระทำเช่นนั้น

ท้ายที่สุดแล้วสิ่งที่ต้องย้ำคือ ข้อจำกัดความคุ้มครองกันเนื่องจากความประมาทเลินเล่อของผู้พิพากษา ยังมีปัญหาเนื่องจากมีคดีที่เกิดจากความเข้าใจผิดอยู่เป็นจำนวนมาก

ปัญหาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องความรับผิดของรัฐในกรณีที่ฝ่ายตุลาการกระทำละเมิด

จากการอธิบายที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าปัญหาสำคัญของหลักความรับผิดของรัฐอันเกิดจากการกระทำละเมิดของตุลาการก็คือ ในสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ในขณะนี้ฝ่ายตุลาการในระบบคอมมอนลอว์ส่วนใหญ่ของโลกไม่สนับสนุนเรื่องความรับผิดของรัฐที่เกิดจากการกระทำทางตุลาการ แม้จะกล่าวได้ว่าความรับผิดเพื่อละเมิดนั้นเคยเกิดขึ้นก็ตาม ซึ่งในที่นี้สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้สองประการ คือ

ประการแรก แนวคิดเรื่องความรับผิดของตุลาการในฐานะที่เป็นตัวแทนของรัฐนั้นไม่ประสบความสำเร็จในอังกฤษอย่างแน่นอน หรือแม้แต่ผู้พิพากษาในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์อื่นๆ ก็มีความเป็นไปได้ที่จะไม่คิดว่าตนเองมีฐานะเป็นข้าราชการหรือตัวแทนของรัฐ ยิ่งไปกว่านั้น หน้าที่ทางตุลาการหรือหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจจะได้รับยกเว้นโดยไม่ถือว่าเป็นความรับผิดเพื่อละเมิดของรัฐ

ประการที่สอง ผู้พิพากษาในอังกฤษมักจะแสวงหาหลักการที่มารองรับว่ารัฐไม่จำเป็นต้องรับผิดต่อการกระทำละเมิดของฝ่ายตุลาการ ซึ่งก็พบว่ามีข้ออ้างหลายอย่างที่นำมาใช้เป็นฐาน และหนึ่งในข้ออ้างที่ผู้พิพากษาในระบบคอมมอนลอว์ใช้ คือ หลักที่ว่าความผิดพลาดของฝ่ายตุลาการไม่เป็นละเมิด³² แต่หลักดังกล่าวนี้ย่อมไม่สอดคล้องกับหลักการที่ว่า ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ตุลาการนั้น ผู้พิพากษาเป็นข้าราชการของรัฐ³³ หรืออาจจะเป็นเพราะหลักเรื่องการทำทางตุลาการไม่เป็นละเมิดนั้นอาจถูกยกเลิกได้ หากมีเหตุผลเพื่อคุ้มกันรัฐจากการถูกฟ้องร้อง

ข้อโต้แย้งก็คือ ถ้าการใช้อำนาจตุลาการเป็นการกระทำของรัฐและหลักความคุ้มกันฝ่ายตุลาการมีอยู่เพื่อปกป้องประชาชนจากการกระทำทางตุลาการแล้ว เราควรที่จะยอมรับการปกป้องรัฐจากความรับผิดที่เกิดจากการกระทำทางตุลาการหรือไม่ เมื่อผู้พิพากษาอาศัยอำนาจตุลาการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตย ก็ต้องถือว่ามีตัวผู้กระทำสองฝ่าย คือ ผู้พิพากษาและรัฐ ซึ่งอำนาจอธิปไตยทางตุลาการของรัฐนี้แสดงออกโดยตัวผู้พิพากษานั้นเอง ด้วยเหตุนี้ ผู้กระทำทั้งคู่ควรมีสติธิของตนเองที่จะได้รับการปกป้องโดยความคุ้มกันหรือไม่ สิ่งที่ถูกกล่าวมานี้

---

³² Per Lord Hailsham (dissenting) in *Maharaj v. AG of Trinidad and Tobago* (above) at 405. Although mere judicial error is not a tort in itself, judges can clearly commit torts in the purported exercise of judicial power. Otherwise the whole doctrine of judicial immunity would be irrelevant and unnecessary.

³³ *Farrell v. State*(above) was based on this principle.

ดูราวกับว่าเป็นการขยายหลักการความรับผิดชอบพื้นฐานของรัฐโดยอาศัยเหตุผลว่ารัฐนั่นเองคือผู้กระทำหลักในการกระทำที่เป็นการใช้อำนาจตุลาการ³⁴

อย่างไรก็ตามท้ายที่สุดแล้วฝ่ายตุลาการก็คิดค้นวิธีการคุ้มกันรัฐจากการทำละเมิดของฝ่ายตุลาการได้ โดยเลือกเอาหลักความคุ้มกันในฐานะที่ตุลาการเป็นผู้กระทำการแทนรัฐ ดังนี้ เมื่อการกระทำของผู้พิพากษาไม่นำไปสู่ความรับผิดชอบต่อตัวผู้พิพากษา การกระทำดังกล่าวย่อมไม่สามารถนำความรับผิดชอบไปยังรัฐได้เช่นกัน ทฤษฎีนี้มีผู้สนับสนุนหลายท่าน เช่น Lord Halsbury แห่ง St Marylebone ซึ่งดูจะพอใจกับหลักการดังกล่าวนี้ และหลักการนี้ดูจะเป็นประโยชน์ต่อคดีของ *Calhoun v. City of Providence*³⁵ และศาลก็ได้วางหลักเดียวกันนี้ในคดี *Board of Commissioners v. Briggs*³⁶ ซึ่งถูกนำมาใช้อีกในคดี *Creelman v. Svenning*³⁷ อย่างไรก็ตามแนวคิดเรื่องความคุ้มกันในฐานะที่เป็นตัวแทนของรัฐก็ถูกปฏิเสธโดยศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกาในคดี *Owen v. City of Independence*³⁸ และเคยถูกปฏิเสธโดยศาลอุทธรณ์ (Court of Appeal) ของอังกฤษมาแล้ว³⁹ ทั้งๆที่เคยถูกศาลปฏิเสธมาแล้วแต่ดูเหมือนว่าแนวคิดนี้จะมีอิทธิพลต่อการแก้ไข the United States Federal Tort Claims Act ของสหรัฐอเมริกาในปี 1988⁴⁰

บทบัญญัตินี้ก่อให้เกิดปัญหาอย่างมาก เพราะในความเป็นจริงแล้ว ผู้พิพากษาของสหรัฐอเมริกาไม่ได้มองว่าตนเองเป็นข้าราชการของรัฐ ทำให้ยากที่จะมองว่าความคุ้มกันฝ่ายตุลาการที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในสหรัฐอเมริกาตามบทบัญญัตินี้จะถูกนำมาใช้ได้อย่างไร และคำว่า "ลูกจ้าง" ก็ถูกใช้มากกว่าคำว่า "ข้าราชการ" คำสองคำนี้หมายถึงสิ่งเดียวกันหรือไม่ และถ้าผู้พิพากษาไม่ใช่ข้าราชการรัฐแล้ว จะถือว่าเป็นลูกจ้างหรือไม่ หรือถ้าผู้พิพากษามีได้เป็นทั้งข้าราชการและลูกจ้างของรัฐแล้ว ลูกจ้างฝ่ายใดที่บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเข้าไปใช้บังคับ ดังนั้นจึงไม่

³⁴ See *Maharaj v. AG of Trinidad and Tobago*.

³⁵ 390 A. 2d. 350 at 356 (Rhode Island, 1978).

³⁶ 337 NE 2d. 852 at 861 (Indiana, 1975).

³⁷ 410 P. 2d. 606 (Washington, 1966).

³⁸ 63 L. ed. 2d. 673 (1980).

³⁹ *Broom v. Morgan* [1953] 1 QB 597.

⁴⁰ ได้เพิ่มเติมบทบัญญัตินี้ดังกล่าวใน 28 USC มาตรา 2674 ซึ่งถอดความได้ดังนี้ "ในส่วนที่เป็นข้ออ้างใดๆ ภายใต้กฎหมายนี้ รัฐควรจะได้รับสิทธิที่จะยืนยันข้อโต้แย้งโดยอาศัยหลักความคุ้มกันฝ่าย ตุลาการและฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งอีกนัยหนึ่งสามารถใช้ได้กับการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของลูกจ้างของรัฐในระดับที่เท่ากับข้อโต้แย้งอื่นๆที่รัฐได้รับสิทธิ".

ชัดเจนแน่นอนว่าความคุ้มกันฝ่ายตุลาการแบบใดที่ลูกจ้างสหรัฐอเมริกาสามารถอ้างว่าเป็นความคุ้มกันพื้นฐานหรือเป็นความคุ้มกันในฐานะตัวแทนของรัฐ ถ้อยคำในบทบัญญัตินี้ก็ดูเหมือนจะชี้ชัดลงไปว่าเป็นความคุ้มกันในฐานะตัวแทนเพราะมันวางอยู่บนฐานที่ว่าเป็นความคุ้มกันลูกจ้างของรัฐ แต่อีกแง่หนึ่งก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นความคุ้มกันพื้นฐานเพราะต้นฉบับของกฎหมายเองและอาจจะเป็นเพราะข้อโต้เถียงที่ว่ารัฐคือผู้กระทำหลักในการกระทำที่เป็นการใช้อำนาจตุลาการในเรื่องนี้ยังคงไม่ชัดเจนจนกว่าศาลจะได้สร้างคำวินิจฉัยที่แน่นอนในประเด็นดังกล่าว

ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการเยียวยาความเสียหาย

เมื่อยอมรับกันว่าผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการชดใช้จากรัฐตามรัฐธรรมนูญแล้ว ปัญหาที่ว่า การชดใช้จะทำในรูปแบบใดก็เป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกัน ตัวอย่างของการจ่ายค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากการกระทำทางตุลาการที่เกิดขึ้นเช่น คดี *Maharaj v. AG of Trinidad and Tobago* ซึ่งคณะกรรมการตีความคำว่า “การชดใช้” ให้รวมถึงการจ่ายเงินชดเชยด้วย แต่การจ่ายเงินชดเชยก็เป็นเพียงรูปแบบการชดใช้อย่างหนึ่งที่สามารถทำได้ในทางปฏิบัติเท่านั้น⁴¹ ในปัจจุบัน มาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญแห่ง Trinidad ได้รับรองการเยียวยาแบบใหม่ซึ่งกฎหมายก่อนหน้านี้เคยกล่าวว่ามีอยู่ การเยียวยาแบบใหม่นี้ถูกอธิบายว่าเป็น “การชดใช้” และรวมอยู่กับการเยียวยาในลักษณะอื่นที่ผู้เสียหายอาจจะเคยได้รับมาแล้วจากกฎหมายที่มีอยู่ก่อนหน้านี้⁴²

อย่างไรก็ตามในเวลาที่เกิดคดีมาถึงศาลอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ได้ถูกสั่งจำคุก 7 วันและถูกปล่อยตัวออกมาแล้ว เพราะฉะนั้นการฝ่าฝืนกฎหมายกลายเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ดังนั้น หนทาง

---

⁴¹ Lord Diplock ตั้งข้อสังเกตต่อคณะกรรมการว่า⁴¹ “มันเป็นเพียงการเยียวยาที่ให้แก่นบุคคลผู้ซึ่งต้องต่อสู้ต่อการกระทำทางตุลาการที่ขัดต่อกฎหมายก่อนที่รัฐธรรมนูญจะเข้ามามีบทบาท” และ Lord Diplock ยังกล่าวอีกว่า คำว่า “การชดใช้” นั้นไม่ใช่ถ้อยคำในทางนิติศาสตร์ แต่ที่ถูกเข้าใจเช่นนั้นเนื่องจากไปยึดถือตามความหมายดั้งเดิมที่อธิบายไว้ใน *Shorter Oxford Dictionary* ว่าเป็น “การชดใช้ต่อ..., การทำให้พอใจหรือค่าชดใช้สำหรับ...การถูกประทุษร้ายหรือได้รับผลร้าย” การตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการนำกฎหมายมาใช้บังคับของ Lord Diplock นั้นเป็นเวลาเดียวกับที่ผู้อุทธรณ์ในคดี *Trinidad and Tobago* ถูกขังอยู่ในคุก โดย Lord Diplock ตั้งข้อสังเกตว่า “การใช้สิทธิตามกฎหมายของผู้ถูกจำคุกมิได้เป็นการล้มล้างเสรีภาพของเขา เว้นเสียแต่ว่ากระบวนการอันชอบด้วยกฎหมายยังคงถูกฝ่าฝืนอยู่”.

⁴² *Maharaj v. AG of Trinidad and Tobago*.

เยียวยาที่สามารถทำได้จึงมีเพียงการจ่ายค่าชดเชยเป็นตัวเงินเท่านั้น หลังจากเหตุการณ์นี้ก็มีข้อโต้แย้งกลับมาว่าการจ่ายค่าชดเชยเป็นจำนวนเงินไม่สามารถตอบแทนสิทธิที่ถูกละเมิดไปได้⁴³

ความรับผิดถูกกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐ ในการตัดสินจะต้องถูกวิเคราะห์ก่อนว่ามี ความรับผิดประเภทใดได้บ้าง เพราะการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากรัฐอันเนื่องมาจากการกระทำของตุลาการนั้นไม่ใช่ความรับผิดในฐานะตัวแทนของรัฐ แต่เป็นความรับผิดของรัฐเอง นอกจากนี้ สิ่งที่ต้องตระหนักก็คือ กรณีที่ตุลาการใช้อำนาจตุลาการโดยผิดพลาดนั้นถือเป็นความรับผิดของรัฐตามหลักกฎหมายมหาชน จึงไม่ใช่ความรับผิดต่อตัวผู้พิพากษาเองทั้งหมด ดังนั้น เมื่อมีการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน รัฐจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ

ด้วยเหตุนี้ ในส่วนที่ว่าด้วยความรับผิดส่วนตัวของผู้พิพากษาจึงไม่มีการเปลี่ยนแปลง กฎเกณฑ์ใด ผู้พิพากษาจึงไม่ต้องรับผิดชอบตัวต่อการกระทำที่ทำในฐานะผู้พิพากษา แต่ในส่วนที่เป็นความเสียหายต่อสิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพของประชาชนซึ่งเกิดจากการกระทำทาง ตุลาการนั้น ยังไม่มีการประกันสิทธิของผู้ที่ถูกละเมิดจากการพิพากษาคดีหรือการออกคำสั่ง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง และหากจะบัญญัติให้มีความรับผิดชอบต่อความรับผิดก็ควรจะต้องอยู่นอกเหนือไปจากวิธีการอุทธรณ์ตามปกติ แต่ในส่วนที่เป็นความผิดพลาดของข้อเท็จจริงหรือ ข้อกฎหมายนั้นต้องถือว่าไม่มีการฝ่าฝืนกฎหมาย แม้ว่าความผิดพลาดนั้นส่งผลให้บุคคลผู้รับ คำพิพากษาต้องถูกลงโทษจำคุกก็ตาม

ค่าสินไหมทดแทนความผิดพลาดของฝ่ายตุลาการจะมีที่ประเภท เป็นเรื่องที่จะต้อง พิจารณาว่ามีการละเมิดสิทธิในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายได้กี่ประเภท โดยส่วนใหญ่ แล้วจะเกี่ยวข้องกับความผิดพลาดในกระบวนการพิจารณา กล่าวคือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้อำนาจพื้นฐานในการทำหน้าที่ตุลาการตามปกติ ซึ่งความผิดพลาดนั้นทำให้บุคคลเสียสิทธิในชีวิต เสรีภาพ ความปลอดภัยหรือตัดสิทธิการได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินของตนเนื่องจากการ ลงโทษจำคุกหรือลงโทษต่อร่างกายอย่างอื่น เนื่องจากผู้เสียหายจากคำพิพากษาของศาลต้องรับ ผลของคำตัดสินไปก่อนที่อุทธรณ์จะได้รับการพิจารณา และผลของคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ไม่สามารถก่อให้เกิดสิทธิการอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์

⁴³ Lord Diplock กล่าวว่า "ในบรรดาตุลาการทั้งหลาย มุมมองเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยเมื่อสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้มาตรา 1 ถูกละเมิด และการชดใช้ ก็เป็นรูปแบบที่ชัดเจน ซึ่งบุคคลมีสิทธิอ้างได้ตามมาตรา 6(1) และอาจเป็นแค่รูปแบบการชดใช้ที่สามารถทำได้ดีที่สุดซึ่งเห็นได้จากคดีตัวอย่างที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้".

ปัญหาก็คือ มีสิทธิเรียกร้องประเภทใดบ้างที่เกี่ยวข้อง และค่าชดเชยเป็นตัวเงินที่สามารถจ่ายได้มีอัตราเท่าใด ตามความเห็นของ Lord Diplock สิทธิเรียกร้องอันเกิดจากการสั่งจำคุกโดยขัดต่อกฎหมายนี้มีได้บ้างโดยอาศัยฐานกฎหมายเอกชนเรื่องละเมิดซึ่งสามารถเรียกร้องให้มีการชดใช้ความเสียหายได้อย่างเต็มที่ตามหลักละเมิดซึ่งจะรวมถึงความเสียหายต่อเกียรติยศชื่อเสียงด้วย แต่เป็นสิทธิเรียกร้องค่าชดเชยต่อการสูญเสียเสรีภาพในทางกฎหมายมหาชนเพียงอย่างเดียวมากกว่า ส่วนค่าชดเชยนั้นก็รวมถึงค่าทดแทนการสูญเสียเนื่องจากการถูกจำคุกและค่าชดเชยสำหรับความลำบากและทุกข์ทรมานระหว่างที่ถูกคุมขัง

ที่ว่า Lord Hailsham แห่ง St Marylebone มีความเห็นแตกต่างออกไป โดยตั้งข้อสังเกตว่าความผิดพลาดของฝ่ายตุลาการนั้นไม่ใช่เรื่องละเมิด และไม่สามารถทำความเข้าใจความรับผิดทางกฎหมายมหาชนได้ เพราะในขณะที่ผู้พิพากษาระทำผิดนั้นโดยตัวเขาเองปราศจากความรับผิด และโดยลักษณะของความผิดเองก็ไม่ใช่ทั้งละเมิด และยังไม่สามารถทำความเข้าใจได้ว่ารัฐจะสามารถรับผิดได้อย่างไร เพราะในเมื่อตัวผู้พิพากษาเองยังไม่ต้องรับผิด

อย่างไรก็ดี ดูเหมือนว่าความเห็นของ Lord Hailsham ในประเด็นดังกล่าวนี้จะไม่ได้แบ่งแยกความรับผิดพื้นฐาน(ตามรัฐธรรมนูญ) ออกจากความรับผิดในฐานะตัวแทนตามกฎหมายละเมิด(ซึ่งยอมรับกันว่าไม่สามารถนำมาใช้ได้) แสดงให้เห็นว่าเขามีได้สังเกตเห็นถึงความแตกต่างระหว่างคดีรัฐธรรมนูญกับรัฐธรรมนูญแห่งสหราชอาณาจักรที่เขาคุ้นเคย และดูเหมือนว่าเขาจะไม่ได้เห็นถึงความเกี่ยวพันของบทบัญญัติในเรื่อง "การชดเชย" ซึ่งอยู่ในมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญ Trinidad and Tobago ซึ่งมีสาระสำคัญต่างจากรัฐธรรมนูญอังกฤษ

หลักความรับผิดของฝ่ายตุลาการในประเทศสหรัฐอเมริกา

ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาก็เป็นเช่นเดียวกับนานาประเทศที่วางหลักการพื้นฐานไว้ว่า "ศาล" เป็นองค์กรของรัฐที่มีความเป็นอิสระ "ศาล" จึงต้องประกอบด้วยผู้พิพากษาที่มีความยุติธรรมและมีความสามารถในการตีความและปรับใช้กฎหมายเพื่อปกครองประชาชน ดังนั้นบทบาทในเรื่องความมีอิสระของฝ่ายตุลาการจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดเกี่ยวกับฝ่ายตุลาการของสหรัฐอเมริกา และเป็นหลักการสำคัญของแนวคิดเรื่อง Rule of Law เช่นกัน ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้จึงสหรัฐอเมริกาได้นำมาบัญญัติไว้ใน Code of Judicial Conduct อันมีหลักการพื้นฐานดังนี้

- ก. ผู้พิพากษาต้องปฏิบัติตนในตำแหน่งหน้าที่ตุลาการให้เป็นที่เชื่อถือแก่สาธารณชน

ข. ผู้พิพากษาต้องต่อสู้เพื่อดำรงไว้และเพิ่มพูนความเชื่อมั่นของสาธารณชนที่มีต่อระบบกฎหมาย

บทบาทของผู้พิพากษาจึงเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ผู้พิพากษาต้องแก้ปัญหาข้อขัดแย้งและยังเป็นสัญลักษณ์ของความสูงส่งที่สามารถเห็นได้ภายใต้หลัก Rule of Law อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาในสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ หากกระทำผิดก็คงจะไม่สามารถอ้างหลักความเป็นอิสระเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบได้ด้วยเหตุนี้เองในสหรัฐอเมริกาจึงยอมรับสัจพจน์ที่ว่า "ผู้พิพากษาอาจกระทำผิดและอาจถูกลงโทษได้เช่นกัน" ส่วนที่ว่าผู้พิพากษาจะต้องรับผิดชอบจากการปฏิบัติหน้าที่ทางตุลาการเพียงใดนั้น สหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลจากระบบคอมมอนลอว์ของอังกฤษอย่างมาก ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

หลักความรับผิดของรัฐ

นอกจากจะใช้กันในอังกฤษแล้ว หลักความรับผิดของรัฐในระบบคอมมอนลอว์ยังปรากฏชัดในสหรัฐอเมริกา ซึ่งแต่เดิมนั้น สหรัฐอเมริกามีแนวโน้มที่จะคุ้มครองอำนาจอธิปไตยทั้งสามด้าน โดยกำหนดให้มีหลักความคุ้มกันรัฐ (concept of sovereign immunity) ซึ่งรับมาจากอังกฤษ ในเวลานั้นจึงเป็นหลักทั่วไปว่าข้าราชการและลูกจ้างของรัฐบาลต้องรับผิดชอบกรณีละเมิดเป็นการส่วนตัวโดยปราศจากข้อยกเว้น ในขณะที่ตัวหน่วยงานของรัฐเองได้รับการปกป้องความรับผิดโดยได้รับความคุ้มกัน⁴⁴

ในระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกานั้น พัฒนาการของหลักกฎหมายเรื่องความรับผิดของรัฐอันเนื่องมาจากความเสียหายของเอกชนนั้น เริ่มมาจากหลักการที่ว่าเอกชนไม่สามารถฟ้องร้องให้รัฐรับผิดใดๆได้ หากรัฐไม่ยินยอม ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีว่าด้วย "ความ คุ้มกันของรัฐ" (Sovereign Immunity) ที่เป็นแนวคิดซึ่งตกทอดมาจากสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยในสมัยนั้นถือกันว่า กษัตริย์ไม่สามารถทำความผิดได้ (The King Can Do No Wrong) แต่ต่อมาได้มีผู้พยายามอธิบายว่าที่รัฐไม่ต้องรับผิดนั้นเป็นเพราะสิทธิของเอกชนเกิดขึ้นมาจากกฎหมาย และ

---

⁴⁴ W. Page Keeton, Dan B. Dobbs, Robert E. Keeton and David G. Owen, *Prosser and Keeton on the Law of Torts*, (St. Paul, Minn.: West Publishing Co., 1984), p. 1056.

รัฐเป็นผู้บัญญัติกฎหมายนั้นขึ้นมาเอง จึงถือได้ว่ารัฐอยู่ในสถานะที่สูงกว่ากฎหมายที่เอกชนใช้เป็นมูลในการฟ้องร้อง

อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาได้เกิดแนวคิดที่ว่า สิทธิของเอกชนบางอย่างเช่น กรรมสิทธิ์เป็นสิทธิที่มีความสำคัญมาก แม้กระทั่งรัฐที่ถือว่ามีอำนาจอธิปไตยก็จะต้องเคารพ ดังนั้น รัฐจึงจะต้องชดเชยหากรัฐทำให้เกิดความเสียหายแก่กรรมสิทธิ์ของเอกชนและต่อมาได้มีการขยายแนวคิดนี้ออกไปให้ครอบคลุมถึงในกรณีที่รัฐทำความเสียหายให้แก่สิทธิอื่นของเอกชน เช่น สิทธิในร่างกาย เป็นต้น

ในปี ค.ศ.1946 สหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้ "รัฐบัญญัติว่าด้วยสิทธิเรียกร้องในมุลละเมิด (Federal Tort Claims Act)" ซึ่งกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้สหรัฐอเมริกาต้องรับผิดชอบต่อเอกชนในมุลละเมิดเหมือนกับเป็นเอกชนคนหนึ่ง โดยรัฐยอมสละความคุ้มกัน และยอมให้ผู้เสียหายจากการกระทำโดยประมาทหรือการกระทำละเมิดหรือการละเว้นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐสามารถฟ้องรัฐ (the United States) สำหรับค่าเสียหายที่เกิดขึ้นได้

ดังนั้น จึงถือได้ว่ามีการยกเลิกแนวคิดเรื่อง "ความคุ้มกันแห่งรัฐ" (Sovereign Immunity) ไปโดยผลของกฎหมายฉบับนี้ แต่อย่างไรก็ตามความรับผิดชอบของรัฐตามกฎหมายฉบับนี้ก็มีขีดจำกัดวงจนไม่มีขอบเขต ข้อจำกัดประการแรกก็คือว่า หลักการเรื่องความรับผิดชอบของรัฐนี้จะ เป็นไปตามหลักเรื่องละเมิดตามกฎหมายเอกชน ซึ่งต่างจากในประเทศฝรั่งเศสที่ได้มีการแยกเรื่องความรับผิดชอบของรัฐออกจากหลักเกณฑ์ตามกฎหมายเอกชน

นอกจากนั้น ขอบเขตความรับผิดชอบของรัฐตามกฎหมายฉบับดังกล่าวก็ยังคงจำกัดอยู่ โดยผลของข้อยกเว้น 12 ประการที่กำหนดอยู่ในรัฐบัญญัติดังกล่าวและรัฐยังไม่ต้องรับผิดชอบในกรณี ที่มุลละเมิดนั้นเกิดจากการกระทำโดยจงใจของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยรัฐบัญญัติได้กำหนดไว้ว่า "รัฐไม่ จำต้องรับผิดชอบหากสิทธิเรียกร้องนั้นเกิดจากการประทุษร้าย การทำร้ายร่างกาย การจำคุกหรือการ จับกุมโดยไม่มีเหตุอันควร การแก่งัดดำเนินคดี การใช้กระบวนการในทางที่มีขอบ หมิ่นประมาท ดูหมิ่น การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หลอกลวง หรือการแทรกแซงสิทธิตามสัญญา"

ในบรรดาข้อยกเว้นที่กำหนดในรัฐบัญญัติ ข้อที่สำคัญที่สุดคือ ข้อที่ระบุว่าหลักเรื่อง ความรับผิดชอบของรัฐจะไม่ใช้บังคับกับ "สิทธิเรียกร้องที่เกิดจากการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของ เจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วหรือในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือ ระเบียบ ไม่ว่ากฎหมายหรือระเบียบนั้นจะสมบูรณ์หรือไม่ หรือในการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติ การตามหน้าที่" ซึ่งผลของข้อยกเว้นนี้ทำให้คดีจำนวนมากหลุดพ้นจากขอบเขตที่จะทำให้อำนาจรัฐต้อง

รับผิด เพราะมีคดีจำนวนน้อยมากที่จะไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทเลินเล่อและการปฏิบัติกรตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดหรือไม่เกี่ยวกับการใช้อำนาจดุลพินิจ

ความรับผิดของรัฐจากการกระทำทางตุลาการ

แม้ว่า Federal Tort Claims Act จะได้บัญญัติความรับผิดของรัฐขึ้น แต่ในกฎหมายฉบับเดียวกันนี้ก็ได้อำนาจยกเว้นพิเศษมากมายเช่นเดียวกับที่ทำใน Crown Proceedings Act ของอังกฤษ กล่าวคือ การกำหนดให้รัฐไม่ต้องรับผิดในละเมิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของบุคคลดังต่อไปนี้

- ก. ผู้พิพากษา
- ข. เจ้าหน้าที่องค์กรนิติบัญญัติ และ
- ค. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดหรือนิติบัญญัติ

และรัฐยังไม่ต้องรับผิดในละเมิดที่เกิดจากการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นการวางแผนและกำหนดนโยบายของเจ้าหน้าที่มลรัฐ ซึ่งขอบเขตของคำว่า "หน้าที่ในการใช้ดุลพินิจ" นั้น ใน 28 USC มาตรา 2680(a) ได้กำหนดว่า การสละความคุ้มกันของรัฐจะไม่รวมถึง "ข้อเรียกร้องบางประการ...ที่อ้างถึงการกระทำ การแสดงออก ความผิดพลาดในการกระทำหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจหรือหน้าที่ในฐานะที่เป็นตัวแทนของสหรัฐหรือลูกจ้างของรัฐบาล หรือไม่ก็เป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ" ผลจึงเท่ากับว่ากฎหมายให้ความคุ้มกันอย่างเด็ดขาดแก่สมาชิกฝ่ายตุลาการ

ความคุ้มกันเช่นนี้มีรากฐานมาจากคอมมอนลอว์ของอังกฤษซึ่งกำหนดให้มีความคุ้มกันเด็ดขาดในความรับผิดเพื่อละเมิดของผู้พิพากษา⁴⁵ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นอิสระทางศาล อันได้แก่ อิสระจากการถูกก่อกวนและข่มขู่คุกคาม ส่วนข้อเท็จจริงที่ว่าผู้พิพากษากระทำโดย

---

⁴⁵ ความคุ้มกันแบบศาล (judicial immunity) เช่นนี้ขยายไปถึงอัยการและเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการฝ่ายปกครองซึ่งงานของเขาเป็นการพิจารณาตัดสิน (judicial) ตามปกติ ก็จะได้รับ ความคุ้มกันเด็ดขาดเช่นเดียวกัน.

เจตนาร้ายหรือคอร์รัปชันนั้นไม่เกี่ยวกับประเด็นเรื่องความรับผิดชอบ เพราะจากแนววินิจฉัยของศาลเท่าที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าไม่สนใจถึงมูลเหตุจริงใจ หรือเหตุผลเบื้องหลังการกระทำของผู้พิพากษา⁴⁶

อย่างไรก็ดี ความคุ้มกันแบบเด็ดขาดนี้ก็มิเงื่อนไซ้ในการให้ความคุ้มกัน กล่าวคือ ความคุ้มกันเด็ดขาดจะมีอยู่ตราบเท่าที่เป็นการกระทำภายในขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งความคุ้มกันแบบเด็ดขาดอาจจะลดลงเหลือเป็นความคุ้มกันแบบมีเงื่อนไซ้หากผู้พิพากษาไม่ได้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพิจารณาคดี

ความคุ้มกันแบบเด็ดขาดนี้อาจขยายไปถึงผู้พิพากษาศาลท้องถิ่น (local court judges) และผู้พิพากษาศาลชั้นต้น (inferior court judges) แต่ถ้าเป็น magistrates หรือ justice of the peace จะได้รับความคุ้มกันแบบมีเงื่อนไซ้⁴⁷ เนื่องจากถือว่าเป็นผู้พิพากษาชั้นต้นที่ถูกจำกัดเขตอำนาจศาล (inferior judge of limited jurisdiction)⁴⁸

สหรัฐอเมริกาเคยนำข้อยกเว้นความรับผิดชอบของตุลาการใน Federal Tort Claims Act นี้ไปใช้ในคดี Brooks v. United States⁴⁹ ซึ่งศาลตีความว่าเป็นการกระทำกึ่งตุลาการของเจ้าหน้าที่ (a prosecuting attorney) ซึ่งไม่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสหรัฐอเมริกาเพราะถือว่าการ

---

⁴⁶ Basil J. Mezines, Jacob A. Stein and Jules Gruff, "Liability in Tort of Government Employees," *Administrative Law* Volume 1 Chapter 6B (October, 1986): 11-12.

⁴⁷ ตัวอย่างคดีที่ศาลสหรัฐอเมริกาได้เคยตัดสินให้เจ้าหน้าที่รัฐได้รับความคุ้มกันแบบมีเงื่อนไซ้เช่น คดี Bivens v. Six Unknown Named Agents of Federal Bureau of Narcotics 403 U.S. 388, 91 S.Ct. 1999; 29 L.Ed. 2d 619 (1971). ซึ่งศาลสูงสหรัฐตัดสินว่า เจ้าหน้าที่สืบสวนของรัฐบาลกลาง (federal investigative) ที่ทำการบุกค้นอพาร์ทเมนต์ของโจทก์นั้นได้รับความคุ้มกันแบบมีเงื่อนไซ้เท่านั้น เพราะฉะนั้นโจทก์สามารถอ้างสิทธิตามมาตรา 4 ของบทแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายจากเจ้าหน้าที่ดังกล่าวได้ และยังมีคดี Ricci v. Key Bancshares of Maine, Inc. 768 F. 2d 456 Z1 st Cir. 1985) ซึ่งศาลตัดสินว่าเจ้าหน้าที่ FBI ไม่ได้รับความคุ้มกันเด็ดขาดจากความรับผิดทางแพ่งที่เกิดจากการฝ่าฝืนสิทธิตามรัฐธรรมนูญ แต่จะได้รับความคุ้มกันแบบมีเงื่อนไซ้ในการใช้ดุลพินิจของเขา และในคดี Halperin v. Kissinger 606 F. 2d 1192 (D.C. Cir 1979), 101 S.Ct. 3132, 69 L.Ed. 2d 367 (1981) ซึ่งศาลตัดสินว่าประธานาธิบดีได้รับเพียงความคุ้มกันอย่างมีเงื่อนไซ้เท่านั้น.

⁴⁸ สุจิน ชื่อสุวรรณ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5, น. 48.

⁴⁹ Abimbola A. Olowofoyeku, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 18, p.161.

ตัดสิน หรือการดำเนินคดีฟ้องร้องเป็นอำนาจดุลพินิจ คำพิพากษาในลักษณะเดียวกันนี้เกิดขึ้นอีก ในคดี *Cromelin v. United States* ซึ่งเกี่ยวกับการกระทำภายใต้ Federal Tort Claims Act ที่ โจทก์ฟ้องรัฐในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำทางตุลาการของผู้พิพากษาใน Federal District หลักการที่ปรากฏชัดเจนจากการตีความคดีนี้คือ การใช้ดุลพินิจของฝ่ายตุลาการถือเป็นข้อยกเว้น ความรับผิด ด้วยเหตุนี้สหรัฐอเมริกาจึงไม่รับผิดในการกระทำทางตุลาการ⁵⁰ หรือการกระทำ กึ่งตุลาการ (quasi-judicial acts)⁵¹

ถึงแม้สหรัฐอเมริกาจะสละความคุ้มกันของรัฐโดยคำตัดสินของศาลสูงสุด (State Supreme Court) และมลรัฐต่างๆก็สละความคุ้มกันโดยผลของกฎหมาย แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การสละความคุ้มกันรัฐเหล่านี้ก็ไม่รวมถึงความรับผิดที่เกิดจากการกระทำทางตุลาการ เพราะใน หลายมลรัฐที่ความคุ้มกันถูกยกเลิกโดยคำวินิจฉัยของศาล แต่ศาลก็จะระมัดระวังไม่ไปยกเลิก ความคุ้มกันที่ให้แก่การกระทำทางตุลาการ แม้แต่ในนิวยอร์กซึ่งมีกฎหมายในลักษณะที่เป็นการ สละความคุ้มกันอย่างบริบูรณ์ ก็เคยมีกรณีที่ศาลตีความว่า การกระทำทางตุลาการหรือ กึ่งตุลาการใดที่เป็นลักษณะตามปกติธรรมดาของฝ่ายตุลาการจะไม่ก่อให้เกิดความรับผิดต่อรัฐ⁵² ข้อยกเว้นความรับผิดของรัฐเช่นนี้ถูกแสดงให้เห็นหลายครั้ง ตัวอย่างเช่น การที่ศาลวางหลักว่า ในระหว่างที่เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติหน้าที่บางประการย่อมจะไม่ก่อให้เกิดความรับผิดใดๆ ต่อรัฐจาก การกระทำดังกล่าว หลักนี้ถูกนำมาใช้กับฝ่ายตุลาการ ซึ่งคดี *Fishbein v. State*⁵³ คือตัวอย่างที่ แสดงให้เห็นว่า ศาลวางหลักการเบื้องต้นว่ารัฐไม่ต้องรับผิดต่อการตัดสินของฝ่ายตุลาการ ดังนั้น ท้ายที่สุดแล้ว แม้สหรัฐอเมริกาจะยินยอมให้รัฐมีความรับผิดได้ แต่ก็จะสงวนความคุ้มกันแห่งรัฐ ไว้ให้แก่การกระทำทางตุลาการอยู่ดี

โดยสรุปแล้ว ข้อยกเว้นความรับผิดของรัฐในระบบคอมมอนลอว์นั้นมีอยู่ด้วยกันสอง เรื่องคือ

เรื่องที่หนึ่ง คือ “หน้าที่ในการใช้ดุลพินิจ” ซึ่งถือว่าเป็นข้อยกเว้นความรับผิดของรัฐที่ บัญญัติไว้ใน the Federal Tort Claims Act และ

⁵⁰ Abimbola A. Olowofoyeku, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 18*, p.161.

⁵¹ *Brooks v. USA* .(above).

⁵² โปรดดู e.g. *Haslam v. State*, 4 NYS 2d. 59 at 62-3 (Court of Claims, New York, 1938). For a similar exception in Washington, see *Evangelical United Brethen Church v. State*, 407 P.2d.440 (1965).

⁵³ 125 NYS 2d. 845 at 848 (Sup. Ct. New York, 1953).

เรื่องที่สอง คือ ข้อยกเว้นอันเนื่องมาจากการกระทำตามปกติธรรมดา (การกระทำทางตุลาการและกึ่งตุลาการ) ของฝ่ายตุลาการซึ่งบัญญัติอยู่ใน มาตรา 2(5) ของ UK Crown Proceeding Act

เมื่อสรุปจากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกา มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญคุ้มครองรัฐไว้โดยอาศัยหลักความคุ้มกันเพื่อมิให้รัฐต้องรับผิดจากการกระทำที่ถือว่าเป็นการกระทำทางตุลาการตามปกติ ซึ่งหลักนี้คล้ายกับในอังกฤษ ดังนั้นศาลอเมริกันจะไม่ยอมรับว่ารัฐจะต้องรับผิดชอบต่อกรกระทำทางตุลาการ และดูเหมือนกับว่าหลักการดังกล่าวนี้จะถูกนำไปใช้ปฏิเสธความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่มีต่อสิทธิตามรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการกระทำที่อยู่บนฐานเดียวกับการปฏิเสธความรับผิดเพื่อละเมิด

จากท่าทีที่ศาลอเมริกันยอมรับหลักความคุ้มกันตามแบบคอมมอนลอว์ ในลักษณะที่ว่าความคุ้มกันจะมีอยู่จนกว่าจะถูกยกเลิกอย่างชัดเจนคือเหตุผลที่ว่า เหตุใดหลักความคุ้มกันอำนาจรัฐจึงดำรงอยู่อย่างแพร่หลายจนกว่าจะมีการยกเลิกหรือสละความคุ้มกันนั้นเสีย ซึ่งเห็นได้จากการที่ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกายอมรับหลักความคุ้มกันฝ่ายตุลาการมาใช้ในการปฏิเสธความเสียหายต่อสิทธิตามรัฐธรรมนูญ⁵⁴ และยังนำหลักความคุ้มกันฝ่ายนิติบัญญัติมาใช้ในคดีที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายต่อสิทธิตามรัฐธรรมนูญเช่นกัน⁵⁵ เพราะถือว่าเป็นความคุ้มกันอำนาจรัฐอย่างหนึ่ง⁵⁶ และเมื่อไม่นานมานี้หลักการดังกล่าวถูกยกขึ้นอ้างอีกโดยศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาในคดี *Burns v. Reed*⁵⁷

อย่างไรก็ดี การที่สหรัฐอเมริกากำหนดให้ผู้พิพากษา มีความคุ้มกันแบบเด็ดขาด โดยผู้พิพากษาไม่ต้องรับผิดในค่าเสียหายแม้ว่าจะกระทำโดยเจตนาชั่วร้ายหรือคอร์รัปชันนั้น แต่ก็มีได้หมายความว่าสหรัฐอเมริกาจะให้เอกสิทธิ์แก่ฝ่ายตุลาการโดยปราศจากการประกันสิทธิแก่ปัจเจกชน เพราะในขณะที่สหรัฐอเมริกาให้ความเป็นอิสระแก่ผู้พิพากษาแต่ก็มีได้ไว้วางใจในตัวผู้พิพากษาอย่างเต็มที่ จึงกำหนดให้มีมาตรการปกป้องสังคมส่วนรวมจากการคอร์รัปชันและอคติ

⁵⁴ โปรดดู *Pierson v. Ray* (above); *Stump v. Sparkman* (above).

⁵⁵ โปรดดู *Tenney v. Brandhove*, 95 L. ed. 1019 (US Sup. Ct., 1951); *Lake County Estates Inc. v. Tahoe Regional Planning Agency*, 59 L. ed. 201,401 (US Sup. Ct., 1979).

⁵⁶ โปรดดู *Beale v. Blount*, 461 F. 2d. 1133 (5th Cir., 1972); *Petterway v. veterans Admin. Hosp. Houston, Texas*, 495 F. 2d. 1223 (5th Cir., 1974).

⁵⁷ 114 L. ed. 2d. 547 (1991).

ของศาลโดยอาศัยมาตรการต่างๆ นับตั้งแต่การเลือกตั้งผู้พิพากษา กระบวนการร้องเรียนทั่วไป และมาตรการไต่สวนถอดถอน (impeachment) ซึ่งมาตรการเหล่านี้เองที่ใช้ในการควบคุมฝ่ายตุลาการ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ เรื่องการถอดถอนผู้พิพากษาออกจากตำแหน่งในสหรัฐอเมริกา เท่าที่ผ่านมาในบรรดาเรื่องร้องเรียนเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงนั้น บุคคลจำพวกที่ถูกร้องและถอดถอนออกจากตำแหน่งมากที่สุดคือ ผู้พิพากษา

สิ่งที่เราเห็นได้จากเรื่องความรับผิดของรัฐในระบบคอมมอนลอว์นั้นก็คือ ความรับผิดของตุลาการถือว่าเป็นข้อยกเว้นที่สำคัญต่อความรับผิดของรัฐในกฎหมายอังกฤษและอเมริกา โดยไม่คำนึงว่าการกระทำผิดของตุลาการนั้นเกิดขึ้นด้วยความทุจริตและคอร์รัปชันหรือไม่ ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในคำพิพากษาหลายต่อหลายครั้ง โดยอาศัยหลักความคุ้มกันเด็ดขาด อย่างไรก็ตามหลักความคุ้มกันเด็ดขาดในระบบคอมมอนลอว์นี้จะให้แก่การกระทำของตุลาการที่อยู่ภายในขอบเขตอำนาจตามกฎหมายเท่านั้น หากเป็นการกระทำนอกเขตอำนาจซึ่งไปละเมิดบุคคลอื่นแล้ว จะไม่ได้รับความคุ้มกันโดยตุลาการผู้กระทำอาจจะต้องรับผิดเป็นการส่วนตัวก็เป็นได้

สภาพปัญหาเนื่องจากอิทธิพลของคอมมอนลอว์ในเรื่องความคุ้มกันรัฐ

คำถามหนึ่งที่นักกฎหมายอเมริกันมักจะหยิบยกขึ้นมาเสมอ นั่นคือปัญหาเกี่ยวกับสถานะของหลักความคุ้มกันฝ่ายตุลาการ (doctrine of judicial immunity) ทั้งนี้เพราะโดยหลักความเชื่อของระบบคอมมอนลอว์นั้นสามารถอ้างหลักความคุ้มกันเพื่อปฏิเสธการชดเชยความเสียหายได้โดยไม่แบ่งแยกว่า สิทธิที่ถูกละเมิดตามคำฟ้องนั้นเป็นสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองไว้ตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยเฉพาะในส่วนของอำนาจศาลที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร และ/หรือ Bill of Rights จะต่างจากหลักความคุ้มกันฝ่ายตุลาการอย่างสุดซึ้ง เนื่องจากมีเฉพาะกรณีพิเศษจริงๆ เท่านั้นที่จะเป็นคดีขึ้นมาว่าการกระทำทางตุลาการนั้นไปละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญ⁵⁸ ปัญหาในลักษณะเดียวกันนี้จะเกิดขึ้นกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้อง

⁵⁸ Lord Hailsham ก็ตระหนักถึงปัญหาความแตกต่างดังกล่าวในคดี Maharaj v. AG of Trinidad and Tobago โดยแสดงความเห็นว่า "ถ้ารัฐธรรมนูญมาตรา 1,2 และ 6 ให้สิทธิฟ้องร้องรัฐต่อการกระทำของผู้พิพากษาที่ก่อให้เกิดความเสียหายในสถานการณ์ซึ่งรัฐมีความคุ้มกันอย่างบริบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญอยู่ก่อนแล้ว มันก็สามารถฟ้องได้แค่อ้างหลักความเท่าเทียมกันซึ่งสามารถบังคับเข้ากับผู้พิพากษาได้เท่านั้น โดยหลักการนี้เท่ากับว่าผู้พิพากษากระทำผิดโดย

คำสืบทอดแทนของศาลในระบบคอมมอนลอว์⁵⁹ ดังนั้นนักกฎหมายมหาชนอาจจะตั้งข้อสังเกตว่าหลักการคุ้มกันฝ่ายตุลาการนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

อย่างไรก็ตามทั้งในอังกฤษและสหรัฐอเมริกามีปัญหาดังกล่าวนี้ไม่มากนัก เพราะในอังกฤษนั้นไม่มีแนวคิดที่ว่าหลักนิติธรรมขัดต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นระบบคิดในทางกฎหมายของประเทศที่รัฐธรรมนูญไม่ได้อยู่ในรูปประมวลกฎหมายจึงมีต้นกำเนิดจากจารีตประเพณี พระราชบัญญัติ(Act of Parliament) และจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ หลักนิติธรรมของรัฐธรรมนูญสามารถเปลี่ยนแปลงโดยพระราชบัญญัติได้ทุกเวลา และหลักนิติธรรมทุกหลักไม่ว่าจะเป็นของจารีตประเพณีหรือข้อบัญญัติแห่งกฎหมายจะดำรงอยู่จนกระทั่งถูกเปลี่ยนแปลง ยกเว้นในบางสถานการณ์ที่กฎหมายเฉพาะในกฎหมายอังกฤษอาจจะต้องเปิดทางให้กับกฎเกณฑ์ของ EC (European Community law) อย่างไรก็ตามเรื่องนี้มีความสัมพันธ์อย่างยิ่งในสถานการณ์ซึ่งการยอมรับกฎเกณฑ์ของ EC เข้ามาบังคับใช้โดยตรงและมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์พิเศษของกฎหมายภายในประเทศ เพราะแสดงให้เห็นถึงอุปสรรคในการบังคับใช้กฎเกณฑ์ของ Community law⁶⁰ ความผิดพลาดของฝ่ายตุลาการจะอยู่ในตัวตุลาการเองซึ่งโดยปกติจะไม่ไปฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ของ Community law และความขัดแย้งระหว่างกฎความคุ้มกันฝ่ายตุลาการกับ Community law นั้น โดยปกติแล้วจะไม่เกิดขึ้น (ยกเว้นในกรณีที่ผู้พิพากษาดำเนินกระบวนการพิจารณาอันเป็นการปฏิเสธสิทธิและการชดเชยที่ถูกกำหนดไว้โดย EC law) แต่หากว่าความขัดแย้งเกิดขึ้น ความคุ้มกันฝ่ายตุลาการตามรัฐธรรมนูญก็ไม่ใช่ประเด็นปัญหา

ฝ่าฝืนมาตรา 1 ซึ่งเขาจะไม่อยู่ในสถานะที่ได้รับความคุ้มกันโดยมาตรา 3 ส่วนค่าชดเชยตามมาตรา 6 ต้องรวมถึงความเสียหายในกรณีนี้และหลักนิติธรรม (rule of law) ที่มีอยู่ก่อนซึ่งให้ความคุ้มกันทำให้ไม่เกิดการร้องเรียน หากสิ่งนี้คือความถูกต้องเพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งความคุ้มกันแก่ผู้พิพากษา ยิ่งไปกว่านั้นกระบวนการนิติบัญญัติก็มีความจำเป็นเร่งด่วนและเพราะสิ่งนี้เกี่ยวข้องกับ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ดังนั้นฝ่ายนิติบัญญัติอาจจะไม่ยอมรับโดยง่ายเป็นกรณีพิเศษ”

⁵⁹ โปรดดู e.g. Lamer J. of the Supreme Court of Canada in *Nelles v. The Queen in Right of Ontario* (above) at 326.

⁶⁰ โปรดดู e.g. *Factortame Ltd. v. Secretary of State for Transport* (No. 2) (above) at 107-8, where, following a reference to the Court of Justice of the European Community by the House of Lords, Lord Bridge said that it was the duty of a UK Court, when delivering final judgment, to override any rule of national law found to be in conflict with any directly enforceable rule of community law.

ที่จะมีการโต้เถียงกันเพราะระบบคอมมอนลอว์มีแนวคิดพื้นฐานที่ว่าความคุ้มกันตุลาการไม่ใช่หลักการที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้รับแนวคิดดังกล่าวนี้มาใช้

ปัญหาเรื่องความคุ้มกันฝ่ายตุลาการขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของสหรัฐอเมริกา ความคุ้มกันฝ่ายตุลาการมีลักษณะใกล้เคียงกับในระบบคอมมอนลอว์เท่าที่สามารถนำมาใช้ได้ ยกเว้นแต่กรณีที่ถูกยกเลิกเพิกถอนในทันที อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีต้นกำเนิดจากระบบคอมมอนลอว์ของอังกฤษ แต่โดยที่สหรัฐอเมริกามีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร ดังนั้นในบางครั้งสหรัฐอเมริกาก็มองหาวิธีการให้ความคุ้มกันตุลาการโดยอาศัยฐานตามรัฐธรรมนูญ แต่ก็มีฝ่ายที่คัดค้านโดยอ้างว่ารัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา หมวด 4 มาตรา 4 บัญญัติรับรองหลักความคุ้มกันที่ให้แก่รัฐบาลแบบสหรัฐ (republican) อยู่แล้ว ทว่าในมลรัฐต่างๆ ก็ยังมีความพยายามที่จะสร้างหลักความคุ้มกันฝ่ายตุลาการอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือไปจากรัฐธรรมนูญ

ฝ่ายที่เห็นว่าหลักความคุ้มกันฝ่ายตุลาการขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้น ได้หยิบยกประเด็นดังกล่าวขึ้นมาอีกครั้งในคดี Christensen v. Ward ซึ่งจำเลยอ้างหลักความคุ้มกันเจ้าหน้าที่อันได้แก่ผู้พิพากษาและอัยการรวมถึงผู้ใช้อำนาจถึงตุลาการมาเป็นข้อโต้แย้งคำฟ้องโจทก์ โดยโจทก์อ้างว่าการปกป้องเจ้าหน้าที่รัฐโดยอาศัยหลักความคุ้มกันนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ โดยเขาอ้างถึงบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาและในคำประกาศอิสรภาพ (Declaration of Independence) ตามคำฟ้อง โจทก์อ้างว่าหลักความคุ้มกันคือ Judge-made law แต่ไม่สามารถนำหลักดังกล่าวมาลบล้างสิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญได้ ยิ่งไปกว่านั้น ความคุ้มกันตามแบบคอมมอนลอว์ไม่ได้มีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและยังขัดแย้งกับหลักประกันตามรัฐธรรมนูญบางเรื่อง กล่าวคือ

ประการแรกคือ บุคคลทุกคนย่อมได้รับการปกป้องและได้รับเอกสิทธิ์ ความคุ้มกันในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างเท่าเทียมกัน

ประการที่สอง พลเมืองควรจะมีช่องทางเรียกร้องให้มีการชดใช้ความเสียหายที่มีสาเหตุมาจากการฝ่าฝืนกฎหมายของศาลได้ และ

ประการที่สาม พลเมืองมีสิทธิที่จะได้รับการดำเนินกระบวนการอันชอบด้วยกฎหมาย

อันที่จริงแล้ว ตัวอย่างแรกในเรื่องนี้ซึ่งเกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา ได้แก่ คดี *Finesilver CJ*, ซึ่งมีการอ้างถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับความคุ้มกันอย่างบริบูรณ์ โดยกฎหมายดังกล่าวมีผลเป็นการกลับคำวินิจฉัยของศาลสูงสุดที่ว่า เจ้าหน้าที่รัฐบางประเภทอยู่ภายใต้ความคุ้มกันแบบมีเงื่อนไขเท่านั้น⁶¹ และยังมีการอ้างว่า เมื่อไม่นานมานี้มีการนำกฎหมายเกี่ยวกับความคุ้มกันฝ่ายตุลาการและฝ่ายนิติบัญญัติมาใช้เป็นข้อโต้แย้งต่อรัฐได้อีกด้วย⁶² ดังนั้น ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งที่ 1 จึงได้กำหนดให้พลเมืองมีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยจากการใช้อำนาจตุลาการโดยขัดต่อกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เนื่องมาจากการดำเนินกระบวนการพิจารณา

ดังนั้นจากกล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับที่แก้ไขนี้มีลักษณะเป็นการรับรองช่องทางในการฟ้องร้องมากกว่าจะรับรองผลสำเร็จจากการฟ้องร้องนั้น⁶³ ส่วนฝ่ายที่เห็นว่าหลักความคุ้มกันนั้นมีได้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เช่น *Finesilver CJ* กล่าวว่า เงื่อนไขในการคุ้มครองความเสมอภาคและกระบวนการอันชอบด้วยกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์นั้นหมายถึงเจ้าหน้าที่ต้องไม่ใช่อำนาจที่ขาดตามอำเภอใจอันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ⁶⁴ ตามความเห็นของ *Finesilver CJ* นั้น ความคุ้มกันเจ้าหน้าที่รัฐมีความสำคัญต่อความคุ้มกันอำนาจอธิปไตย ทั้งนี้เพราะตัวผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่รัฐอื่นๆ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่ออำนาจอธิปไตย ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่กระทำการภายใต้อำนาจอธิปไตยจึงได้รับการปกป้องจากการถูกฟ้องร้องเป็นการส่วนตัว ซึ่งทฤษฎีความคุ้มกันอธิปไตยเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ในความเป็นรัฐ จึงไม่มีความจำเป็นที่หลักดังกล่าวจะต้องถูกบัญญัติไว้เป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญหมวดใดหมวดหนึ่ง ด้วยเหตุนี้เองหลักความคุ้มกันก็คือหลักรัฐธรรมนูญและไม่เป็นการตัดสิทธิใดๆของโจทก์ที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา

ส่วนในประเทศคอมมอนลอว์อื่นๆ ประเด็นปัญหาทางรัฐธรรมนูญอาจจะเกิดขึ้นในคดีซึ่งสิทธิที่ได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญของบุคคลใดถูกละเมิดโดยการกระทำทางตุลาการ เช่น กรณีที่ผู้เสียหายไม่สามารถได้รับการชดเชยในชั้นอุทธรณ์ โดยมีข้อเท็จจริงที่เป็นตัวอย่างในเรื่องนี้เช่น กรณี *Maharaj v. AG of Trinidad and Tobago* และกรณี *Stump v. Sparkman* ซึ่งตัวอย่างทั้งสองกรณีนี้คือ การที่รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรกำหนดให้มีการเยียวยาความเสียหายหรือชดเชยให้แก่การละเมิดสิทธิที่ได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ แต่ทว่าหลักความ

⁶¹ Ibid. 1471 (he referred to 28 USC s. 2679(b)(1) as amended).

⁶² 28 USC s. 2674 (as amended).

⁶³ *Christensen v Ward*.

⁶⁴ *Christensen v Ward*.

คุ้มกันฝ่ายตุลาการเป็นอุปสรรคต่อการชดใช้ความเสียหายดังกล่าว ดังนั้นจึงมีทางเลือกสองทางที่ศาลจะทำได้คือ หนึ่ง ปฏิเสธการชดใช้ความเสียหายที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ หรือ สอง ใช้บังคับเรื่องการชดใช้ความเสียหายโดยยกเลิกความคุ้มกันเสีย ซึ่งเป็นวิธีการที่ปรากฏชัดในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร

กล่าวโดยสรุป คือ หลักความรับผิดชอบของอังกฤษและสหรัฐอเมริกาที่มีส่วนที่คล้ายคลึงกันอยู่มาก แต่มีได้เหมือนกันเสียทั้งหมด เพราะในระบบของอังกฤษนั้น แม้จะยอมให้มีระบบความรับผิดชอบของรัฐ แต่การกระทำทางตุลาการเป็นข้อยกเว้นของหลักความรับผิดชอบของรัฐ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการตุลาการกับราชบัลลังก์ ส่วนในสหรัฐอเมริกา แม้จะยอมสละความคุ้มกันรัฐแต่ก็ยังคงสงวนความคุ้มกันไว้ให้แก่ฝ่ายตุลาการ ด้วยเหตุผลที่ว่า การกระทำทางตุลาการเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐที่ยังควรจะต้องได้รับความคุ้มกันอยู่

คดีที่มีการฟ้องผู้พิพากษาในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

ปี พ.ศ.	จำนวนคดี	จำนวนผู้พิพากษาถูกฟ้อง	ข้อหา	ผลคดี
๒๕๕๙	๔	๙	- ข่มขืนใจ, หน่วงเหนี่ยว, ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบฯ - ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบฯ - ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ	- คดีถึงที่สุด จำนวน ๓ คดี - คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา จำนวน ๑ คดี
๒๕๖๐	๑๖	๕๓	- ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ - ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ - เจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบฯ - ดัดสันบนเรียกรับ, ปลอมและใช้พินัยกรรม, ขอนเรนทำลายพินัยกรรม, เบิกความเท็จใช้เอกสารเท็จ	- คดีถึงที่สุด จำนวน ๘ คดี - คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ จำนวน ๒ คดี - คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา จำนวน ๖ คดี
รวม	๒๐	๖๒		

ภาคผนวก

- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓..... (๑)
- หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๘๘๔๗
ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ..... (๔๓)
- ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ..... (๔๕)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (๕๑)
- การวิเคราะห์ผลกระทบจากกฎหมายร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการคุ้มครองตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบ
คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ..... (๕๓)
- สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการคุ้มครองตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบ
คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ..... (๕๕)

พระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
พ.ศ. ๒๕๔๓

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระราชบัญญัติ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

พ.ศ. ๒๕๔๓

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เป็นปีที่ ๕๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ

ให้ประกาศว่า

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม
ของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลา
การศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓”

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑

(๒) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๑

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๓) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๓

(๔) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๗

(๕) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๘

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๖) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๑

(๗) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๓๖

(๘) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๓๘

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม” หมายความว่า ข้าราชการซึ่งรับราชการโดย
ได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนในศาลยุติธรรมหรือสำนักงานศาลยุติธรรม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

“เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

“คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

“ก.ต.” หมายความว่า คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

มาตรา ๕ ให้ประธานศาลฎีกาทำการตามพระราชบัญญัตินี้

ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมมี

อำนาจออกข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ข้อบังคับนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๖ ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ได้แก่

(๑) ข้าราชการตุลาการ คือ ข้าราชการผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี รวมตลอดถึงผู้ช่วยผู้พิพากษา และข้าราชการผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง

(๒) ตะเฑาะยุติธรรม คือ ข้าราชการซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลาม

(๓) ข้าราชการศาลยุติธรรม คือ ข้าราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ในทางธุรการซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

มาตรา ๗ อัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการตุลาการและตะเฑาะยุติธรรมให้เป็นไปตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่สมควรปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการตุลาการและตะเฑาะยุติธรรมให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ถ้าการปรับอัตราเงินเดือนดังกล่าวเป็นการปรับเพิ่มเป็นร้อยละเท่ากันทุกอัตราและไม่เกินร้อยละสิบของอัตราที่ใช้บังคับอยู่ การปรับให้กระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และให้ถือว่าบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งท้ายพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวเป็นบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งท้ายพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในกรณีที่การปรับเป็นร้อยละเท่ากันทุกอัตราดังกล่าว หากทำให้อัตรานึงอัตราใดมีเศษไม่ถึงสิบบาท ให้ปรับตัวเลขเงินเดือนของอัตราดังกล่าวให้เพิ่มขึ้นเป็นสิบบาท และมีให้ถือว่าเป็นการปรับอัตราร้อยละที่แตกต่างกัน^๒

^๒ มาตรา ๗ วรรคสอง เพิ่มโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔ มาตรา ๒๔ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๕๒ การโอนข้าราชการที่ไม่ใช่ข้าราชการการเมืองหรือข้าราชการซึ่งอยู่ในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือการโอนพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการหรือคณะตุลาการ อาจทำได้ถ้าเจ้าตัวสมัครใจโดยสำนักงานศาลยุติธรรมทำความตกลงกับเจ้าสังกัด

เพื่อประโยชน์ในการนับเวลาราชการ ให้ถือเวลาราชการหรือเวลาทำงานของผู้ที่โอนมาตามวรรคหนึ่ง ในขณะที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นเวลาราชการของข้าราชการตุลาการหรือคณะตุลาการตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย ทั้งนี้ ไม่ว่าการโอนนั้นจะได้กระทำก่อนหรือหลังวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๘/๑^๑ ข้าราชการตุลาการซึ่งมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์แล้ว เป็นอันพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ข้าราชการตุลาการผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์

มาตรา ๙ บำเหน็จบำนาญของข้าราชการตุลาการและคณะตุลาการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมผู้ใดถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายถึงทุพพลภาพเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการจนต้องออกจากราชการเพราะเหตุทุพพลภาพตามมาตรา ๓๕ ก.ต. หรือคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมจะพิจารณาเลื่อนชั้นหรือขึ้นเงินเดือนให้ผู้นั้นเป็นกรณีพิเศษ เพื่อประโยชน์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญก็ได้

มาตรา ๑๐ ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมดำเนินการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมและผู้พิพากษาสมทบตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการนั้น

หมวด ๒

ข้าราชการตุลาการ

ส่วนที่ ๑

การบรรจุ การแต่งตั้ง และการเลื่อนตำแหน่ง

มาตรา ๑๑ ตำแหน่งข้าราชการตุลาการมีดังนี้ ประธานศาลฎีกา รองประธานศาลฎีกา ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา ผู้พิพากษาศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

^๑ มาตรา ๘/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐

ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาประจำศาลและผู้ช่วยผู้พิพากษา

นอกจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ก.ต. อาจออกประกาศกำหนดให้มีตำแหน่งข้าราชการตุลาการที่เรียกชื่ออย่างอื่นอีกได้ ตำแหน่งดังกล่าวจะเทียบเท่ากับตำแหน่งใดตามวรรคหนึ่งให้กำหนดไว้ในประกาศนั้นด้วย

ประกาศ ก.ต. ตามวรรคสอง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๑๒ นอกจากตำแหน่งข้าราชการตุลาการตามมาตรา ๑๑ ให้มีตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา^๔

การบรรจุ การแต่งตั้ง การพ้นจากตำแหน่ง อัตราเงินเดือน อัตราเงินประจำตำแหน่ง และการให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของผู้พิพากษาอาวุโส ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๑๓ ข้าราชการตุลาการให้ได้รับเงินเดือนตามตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้ง

ดังต่อไปนี้

(๑) ในศาลฎีกา

(ก) ประธานศาลฎีกา ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๕

(ข) รองประธานศาลฎีกา ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา และผู้พิพากษาศาล

ฎีกา ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๔

(๒) ในศาลอุทธรณ์

(ก) ประธานศาลอุทธรณ์และประธานศาลอุทธรณ์ภาค ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๔

(ข) รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๓ - ๔

(๓) ในศาลชั้นต้น

(ก)^๕ อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล และผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลชั้นต้น ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๓ แต่ในกรณีที่เห็นสมควร ก.ต. จะให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งข้าราชการตุลาการซึ่งได้รับเงินเดือนชั้น ๔ ให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นก็ได้ ในกรณีเช่นว่านั้น ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งดังกล่าวได้รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราที่ไม่ต่ำกว่าที่ได้รับอยู่เดิม

(ข) ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๒ - ๓ โดยให้เริ่มรับเงินเดือนในขั้นต่ำของชั้น ๒

^๔ มาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๐

^๕ มาตรา ๑๓ (๓) (ก) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑

(ค) ผู้พิพากษาประจำศาล ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๑ โดยให้เริ่มรับเงินเดือนในชั้น
ต่ำของชั้น ๑

(๔) ผู้ช่วยผู้พิพากษา ให้ได้รับเงินเดือนในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา โดยให้เริ่มรับ
เงินเดือนในชั้นต่ำของตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา

ให้ข้าราชการตุลาการได้รับเงินประจำตำแหน่งตามตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งนับแต่
วันที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

ข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง เมื่อ
เทียบกับตำแหน่งใดก็ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามตำแหน่งนั้น

มาตรา ๑๔ การบรรจุข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้
พิพากษา ให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้สั่งบรรจุและแต่งตั้งโดยวิธีการสอบคัดเลือก การทดสอบความรู้
หรือการคัดเลือกพิเศษตามที่บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๒ ของหมวดนี้

มาตรา ๑๕ ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาประจำศาล จะต้อง
เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาและได้รับการศึกษาอบรมจากสำนักงานศาลยุติธรรมมาแล้วตาม
ระยะเวลาที่ประธานศาลฎีกากำหนดโดยความเห็นชอบของ ก.ต. แต่ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผล
ของการศึกษาอบรมเป็นไปตามมาตรฐานของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าเป็นผู้มีความ
ซื่อสัตย์สุจริต ความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบ และความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นผู้พิพากษา
ทั้งนี้ ให้มีการประเมินผลของการศึกษาอบรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการบริหารศาล
ยุติธรรมกำหนด

ในระหว่างการศึกษาอบรมตามวรรคหนึ่ง ผู้ช่วยผู้พิพากษาผู้ใดไม่เหมาะสมที่จะ
ดำรงตำแหน่งข้าราชการตุลาการต่อไป หรือผู้ช่วยผู้พิพากษาผู้ใดเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษามาเป็นเวลาเกิน
กว่าระยะเวลาที่กำหนดในวรรคหนึ่งถึงหนึ่งปีแล้ว และผลของการศึกษาอบรมยังไม่เป็นไปตาม
มาตรฐานของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ให้ประธานศาลฎีกาดำเนินการด้วยความเห็นชอบของ ก.ต. มี
อำนาจสั่งให้ออกจากราชการ หรือดำเนินการเพื่อให้มีการโอนไปเป็นข้าราชการศาลยุติธรรมก็ได้

มาตรา ๑๖ เมื่อ ก.ต. ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งข้าราชการตุลาการให้ดำรง
ตำแหน่งผู้พิพากษาประจำศาล ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้พิพากษาผู้นั้นต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อ
พระมหากษัตริย์

ในระหว่างการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาประจำศาล หากปรากฏว่าผู้พิพากษาประจำ
ศาลผู้ใดไม่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งต่อไป เมื่อคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมเสนอ และ ก.ต.
เห็นชอบ ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจสั่งให้ออกจากราชการ หรือดำเนินการเพื่อให้มีการโอนไปเป็น
ข้าราชการศาลยุติธรรมก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความเหมาะสมตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่คณะ
กรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาศาสตร์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาศาสตร์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาศาสตร์

มาตรา ๑๗ ในการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการตุลาการที่มีใช้ตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา การโยกย้ายแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่งข้าราชการตุลาการ และการงดการเลื่อนชั้นเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งต้องได้รับความเห็นชอบจาก ก.ต.

การแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลชั้นต้นให้เสนอแต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาประจำศาลมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นในทางราชการ ก.ต. จะมิมีมติไม่ให้นำระยะเวลาที่ต้องดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาประจำศาลดังกล่าวมาใช้บังคับแก่การพิจารณาแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลชั้นต้นก็ได้ แต่ทั้งนี้ ในการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลชั้นต้นต้องเสนอแต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาประจำศาลมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และต้องผ่านการประเมินผลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ต. กำหนด^๖

ห้ามมิให้แต่งตั้งข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสตามมาตรา ๑๒ ไปดำรงตำแหน่งอื่น

การพิจารณาให้ความเห็นชอบของ ก.ต. ตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบ ประวัติและผลงานการปฏิบัติราชการ การอุทิศตนแก่ทางราชการและพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลนั้นเป็นสำคัญ และให้นำความเห็นในเรื่องดังกล่าวของคณะอนุกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมประจำชั้นศาลตามมาตรา ๔๗ วรรคสอง มาประกอบการพิจารณาด้วย ทั้งนี้ ให้ถือว่าการกระทำใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการหาเสียง เพื่อให้ข้าราชการตุลาการลงคะแนนหรืองดเว้นลงคะแนนเลือกบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นกรรมการหรืออนุกรรมการใด ๆ เป็นการไม่ถือและปฏิบัติตามจริยธรรมของข้าราชการตุลาการ^๗

มาตรา ๑๘ การโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตุลาการตามมาตรา ๑๗ จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากข้าราชการตุลาการผู้นั้น เว้นแต่เป็นการโยกย้ายแต่งตั้งตามวาระการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น เป็นกรณีที่ผู้นั้นอยู่ในระหว่างถูกดำเนินการทางวินัยหรือตกเป็นจำเลยในคดีอาญา เป็นกรณีที่กระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดีหรือมีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๙ เมื่อ ก.ต. ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้ง การโยกย้ายแต่งตั้ง และการเลื่อนตำแหน่งข้าราชการตุลาการตามมาตรา ๑๗ แล้วให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งต่อไป

^๖ มาตรา ๑๗ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๐

^๗ มาตรา ๑๗ วรรคสี่ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑

^๘ มาตรา ๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๒๐ ให้ข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ ได้รับการเลื่อนชั้นเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามที่ระบุไว้ในบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการท้ายพระราชบัญญัตินี้ ภายในระยะเวลาดังต่อไปนี้

(๑) รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค เมื่ออยู่ในชั้น ๓ มาครบเจ็ดปี ให้เลื่อนชั้นเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งเป็นชั้น ๔

(๒) ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น เมื่ออยู่ในชั้น ๒ มาครบห้าปี ให้เลื่อนชั้นเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งเป็นชั้น ๓ ชั้นต่ำ และเมื่ออยู่ในชั้น ๓ ชั้นต่ำมาครบสามปีแล้ว ให้ได้รับพิจารณาเพื่อเลื่อนชั้นเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งเป็นชั้น ๓ ชั้นสูงสุดได้

ข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น เมื่อเทียบกับตำแหน่งใดตาม (๑) หรือ (๒) ก็ให้ได้รับการเลื่อนชั้นเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามตำแหน่งนั้น

ให้ปรับอัตราเงินเดือนข้าราชการตุลาการตามมาตรา ๑๓ (๓) (ข) และ (ค) และ (๔) สูงขึ้นหนึ่งขั้นทุกปี เว้นแต่เป็นกรณีที่ข้าราชการตุลาการผู้ใดได้รับเงินเดือนในชั้นสูงสุดของชั้นที่ตนดำรงอยู่ ทั้งนี้ โดยไม่มีการพิจารณาเลื่อนชั้นเงินเดือนประจำปี

มาตรา ๒๑ ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจสั่งให้ข้าราชการตุลาการไปช่วยทำงานชั่วคราวในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการศาลยุติธรรมในตำแหน่งข้าราชการตุลาการที่ไม่ต่ำกว่าตำแหน่งที่ผู้นั้นดำรงอยู่ได้โดยมีกำหนดระยะเวลาไม่เกินหกเดือน หากกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเกินกว่าหกเดือน ประธานศาลฎีกาต้องขอความเห็นชอบจาก ก.ต. ก่อน

การสั่งให้ข้าราชการตุลาการไปช่วยทำงานชั่วคราวตามวรรคหนึ่ง ต้องได้รับความยินยอมจากข้าราชการตุลาการผู้นั้นด้วย เว้นแต่เป็นกรณีที่หากให้ผู้นั้นอยู่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลนั้นต่อไปจะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลนั้น หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด และเมื่อมีการสั่งในกรณีเช่นนี้แล้ว ให้ประธานศาลฎีกานำเรื่องเข้าขอความเห็นชอบจาก ก.ต. ในการประชุมนัดแรกนับแต่วันมีคำสั่ง

ห้ามมิให้สั่งให้ข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสตามมาตรา ๑๒ ไปช่วยทำงานชั่วคราวตามวรรคหนึ่งในตำแหน่งอื่น

มาตรา ๒๒ เพื่อประโยชน์แก่ราชการศาลยุติธรรม ให้ข้าราชการตุลาการที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใหม่คงปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเดิมต่อไปจนกว่าจะเข้ารับหน้าที่ในตำแหน่งใหม่ แต่ต้องไม่เกินหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นให้คงปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเดิมต่อไปได้ตามระยะเวลาที่ ก.ต. กำหนด

มาตรา ๒๓ การโอนข้าราชการตุลาการไปเป็นข้าราชการพลเรือน ข้าราชการศาลยุติธรรม หรือข้าราชการฝ่ายอื่น ให้ประธานศาลฎีกาสั่งได้เมื่อข้าราชการตุลาการผู้นั้นยินยอมและ ก.ต. เห็นชอบ

“มาตรา ๒๑ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๒๔ ข้าราชการตุลาการผู้พ้นจากตำแหน่งข้าราชการตุลาการไปโดยมิได้มีการ
ความผิดหรือมีมลทินหรือมีหมองในราชการ หรือโอนไปเป็นข้าราชการพลเรือนหรือข้าราชการฝ่าย
อื่น เมื่อยื่นความประสงค์จะขอกลับ หรือโอนกลับเข้ารับตำแหน่งข้าราชการตุลาการโดยรับเงินเดือน
ไม่สูงกว่าขณะพ้นจากตำแหน่งข้าราชการตุลาการ และผู้นั้นมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม
มาตรา ๒๖ ให้ประธานศาลฎีกาสั่งบรรจุได้เมื่อ ก.ต. เห็นชอบ และให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งต่อไป

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่ข้าราชการตุลาการผู้พ้นจากตำแหน่ง โดยโอน
ไปเป็นข้าราชการศาลยุติธรรม ที่ยื่นความประสงค์ขอโอนกลับเข้ารับตำแหน่งข้าราชการตุลาการด้วย
เว้นแต่ข้าราชการตุลาการซึ่งโอนไปดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมจะขอโอนกลับเข้า
รับตำแหน่งข้าราชการตุลาการโดยให้คงอยู่ในลำดับอาวุโสที่เคยครองและได้รับเงินเดือนและเงิน
ประจำตำแหน่งในชั้นและขั้นเดียวกับข้าราชการตุลาการที่อยู่ในลำดับอาวุโสเท่ากันในขณะที่ยัง
ดำรงตำแหน่งข้าราชการตุลาการก็ได้

มาตรา ๒๕ ข้าราชการตุลาการผู้ได้ไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับ
ราชการทหาร เมื่อผู้นั้นพ้นจากราชการทหารโดยไม่มีความเสียหาย และประสงค์จะกลับเข้ารับ
ราชการในตำแหน่งข้าราชการตุลาการโดยได้รับเงินเดือนเท่าที่ได้รับอยู่ในขณะที่ไปรับราชการทหาร
นั้น ให้ยื่นคำขอภายในกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันพ้นจากราชการทหาร ในกรณีเช่นนี้ให้
ประธานศาลฎีกาสั่งบรรจุได้เมื่อ ก.ต. เห็นชอบ และให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งต่อไป

ส่วนที่ ๒

การสอบคัดเลือก การทดสอบความรู้ และการคัดเลือกพิเศษ

มาตรา ๒๖ ผู้สมัครสอบคัดเลือก ผู้สมัครทดสอบความรู้ หรือผู้สมัครเข้ารับการ
คัดเลือกพิเศษ เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาต้องมี
คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) ผู้สมัครสอบคัดเลือกหรือผู้สมัครทดสอบความรู้ ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปี
บริบูรณ์ ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษ ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความ
บริสุทธิ์ใจ
- (๔) เป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- (๕) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
- (๖) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
- (๗) ไม่เป็นผู้อยู่ระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
ตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น

(๘) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

(๙) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษ สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๐)^{๑๑} ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริต หรือจิต ฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคที่ระบุไว้ในระเบียบของ ก.ต. และ

(๑๑) เป็นผู้ที่ผ่านการตรวจร่างกายและจิตใจโดยคณะกรรมการแพทย์จำนวน ไม่น้อยกว่าสามคนซึ่ง ก.ต. กำหนด และ ก.ต. ได้พิจารณารายงานของคณะกรรมการแพทย์แล้ว เห็นสมควรรับสมัครได้

หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือก ผู้สมัครทดสอบ ความรู้ หรือผู้สมัครเข้ารับการศึกษาพิเศษ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด โดยประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา

ให้ ก.ต. มีอำนาจกำหนดค่าธรรมเนียมการสมัครสอบคัดเลือก สมัครทดสอบความรู้ และสมัครเข้ารับการศึกษาพิเศษ

มาตรา ๒๗ ผู้สมัครสอบคัดเลือกตามมาตรา ๒๖ ต้องมีคุณสมบัติและได้ประกอบ วิชาชีพทางกฎหมายดังต่อไปนี้

(๑) เป็นนิติศาสตร์บัณฑิต หรือสอบไล่ได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมาย จากต่างประเทศ ซึ่ง ก.ต. เทียบไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี

(๒) สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และ

(๓) ได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายเป็นจำศาล รองจำศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ ทรัพย์ เจ้าพนักงานบังคับคดี หรือพนักงานคุมประพฤติของศาลยุติธรรม พนักงานอัยการ นายทหาร เหล่าพระธรรมนูญ ทนายความ หรือประกอบวิชาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายตามที่ ก.ต. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ทั้งนี้ ให้ ก.ต. มีอำนาจออกระเบียบกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการ ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการสมัครสอบคัดเลือกให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด โดย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๘ ผู้สมัครทดสอบความรู้ตามมาตรา ๒๖ ต้องมีคุณสมบัติและได้ประกอบ วิชาชีพดังต่อไปนี้

(๑) สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และ

(๒) มีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

^{๑๑} คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๕/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) เฉพาะส่วนที่บัญญัติว่า “มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ วรรคสาม จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

(ก) สอบไล่ได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายจากต่างประเทศ โดยมีหลักสูตรเดียวไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่ง ก.ต. เทียบไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือสอบไล่ได้ปริญญาเอกทางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่ง ก.ต. รับรอง

(ข) สอบไล่ได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายจากต่างประเทศ โดยมีหลักสูตรเดียวไม่น้อยกว่าสองปีหรือหลายหลักสูตรรวมกันไม่น้อยกว่าสองปี ซึ่ง ก.ต. เทียบไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และได้ประกอบวิชาชีพตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๗ (๓) เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(ค) สอบไล่ได้ปริญญาโททางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่ง ก.ต. รับรอง และได้ประกอบวิชาชีพตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๗ (๓) เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(ง) เป็นนิติศาสตรบัณฑิตชั้นเกียรตินิยมและได้ประกอบวิชาชีพเป็นอาจารย์ในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี

(จ) เป็นนิติศาสตรบัณฑิตและเป็นข้าราชการศาลยุติธรรมที่ได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายในตำแหน่งตามที่ ก.ต. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหกปี และเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมรับรองว่ามีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถดีและมีความประพฤติดีเป็นที่ไว้วางใจว่าจะปฏิบัติหน้าที่ข้าราชการตุลาการได้

(ฉ) สอบไล่ได้ปริญญาโทหรือปริญญาเอกในสาขาวิชาที่ ก.ต. กำหนด และเป็นนิติศาสตรบัณฑิต และได้ประกอบวิชาชีพตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๗ (๓) หรือได้ประกอบวิชาชีพตามที่ ก.ต. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามปี หรือ

(ช) สอบไล่ได้ปริญญาตรีหรือที่ ก.ต. เทียบไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีในสาขาวิชาที่ ก.ต. กำหนด และได้ประกอบวิชาชีพตามที่ ก.ต. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี จนมีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพนั้นและเป็นนิติศาสตรบัณฑิต

ให้ ก.ต. มีอำนาจออกระเบียบกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพตาม (๒)

(จ) (ฉ) และ (ช) ด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการสมัครทดสอบความรู้ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๙ ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษตามมาตรา ๒๖ ต้องมีคุณสมบัติ

ดังต่อไปนี้

(๑) มีคุณวุฒิอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นหรือเคยเป็นศาสตราจารย์หรือรองศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

(ข) เป็นหรือเคยเป็นอาจารย์ในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี

(ค) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญหรือข้าราชการประเภทอื่นในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไป

(ง) เป็นหรือเคยเป็นทนายความมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี

(๒) สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

(๓) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ดีเด่นในสาขาวิชากฎหมายตามที่ ก.ต. กำหนด และ

(๔) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีบุคลิกภาพ มีความประพฤติ และทัศนคติที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ข้าราชการตุลาการ
หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกพิเศษ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๐ เมื่อสมควรจะมีการสอบคัดเลือก ทดสอบความรู้ หรือคัดเลือกพิเศษเมื่อใด ให้เลขาธิการ ก.ต. เสนอ ก.ต. เพื่อมีมติให้จัดให้มีการสอบคัดเลือกทดสอบความรู้ หรือคัดเลือกพิเศษ

ให้ ก.ต. มีอำนาจออกระเบียบกำหนดหลักสูตรและวิธีการสอบคัดเลือกการทดสอบความรู้ และการคัดเลือกพิเศษ ตลอดจนการกำหนดอัตราส่วนการบรรจุระหว่างผู้ที่สอบคัดเลือกได้ ผู้ที่ทดสอบความรู้ได้ และผู้ที่ผ่านการคัดเลือกพิเศษ

เมื่อได้ประกาศผลการสอบคัดเลือก การทดสอบความรู้ หรือการคัดเลือกพิเศษแล้ว ก.ต. อาจมีมติให้บัญชีสอบคัดเลือก ทดสอบความรู้ หรือคัดเลือกพิเศษคราวก่อนเป็นอันยกเลิกก็ได้

ระเบียบตามวรรคสอง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๓๑ ให้ผู้สอบคัดเลือกที่ได้คะแนนสูงได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา ก่อนผู้ที่ได้รับคะแนนต่ำลงมาตามลำดับแห่งบัญชีสอบคัดเลือก หากได้คะแนนเท่ากันให้จับสลากเพื่อจัดลำดับในระหว่างผู้ที่ได้คะแนนเท่ากันนั้น

ผู้สอบคัดเลือกคนใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๖ หรือขาดคุณสมบัติหรือมิได้ประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๒๗ หรือเป็นบุคคลที่ ก.ต. เห็นว่ามีชื่อเสียงหรือความประพฤติหรือเหตุอื่น ๆ อันไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ ให้ผู้นั้นไม่มีสิทธิได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการตามผลการสอบคัดเลือกนั้น

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับกับการบรรจุและแต่งตั้งผู้ผ่านการทดสอบความรู้ และนำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับการบรรจุและแต่งตั้งผู้ผ่านการคัดเลือกพิเศษโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๓
การพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๓๒ ข้าราชการตุลาการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ได้รับอนุญาตให้ลาออกหรือการลาออกมีผลตามมาตรา ๓๓ วรรคสอง และวรรคสี่
- (๓)^{๑๑} พ้นจากราชการตามมาตรา ๘/๑
- (๔) โอนไปรับราชการฝ่ายอื่น

^{๑๑} มาตรา ๓๒ (๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐

(๕) ออกจากราชการเพื่อไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(๖) ถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๕ มาตรา ๓๔ หรือมาตรา ๓๕

(๗) ถูกสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก

(๘) วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนจากตำแหน่ง

การพ้นจากตำแหน่งข้าราชการตุลาการซึ่งมิใช่ตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาตาม (๑)ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ ถ้าเป็นการพ้นจากตำแหน่งตาม (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) หรือ (๘)ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง พระบรมราชโองการดังกล่าวให้มีผลตั้งแต่วันออกจากราชการ วันโอน หรือวันที่ถูกถอดถอนจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๓ ข้าราชการตุลาการผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการให้ยื่นหนังสือขอลาออก และเมื่อประธานศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ลาออกแล้ว ให้ข้าราชการตุลาการผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันอนุญาต ในกรณี ประธานศาลฎีกามีอำนาจที่จะยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกไว้เป็นเวลาไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันขอลาออกได้ หากเห็นว่ากรณีเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ แต่ต้องแจ้งการยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอลาออกทราบ และเมื่อครบกำหนดเวลาที่ยับยั้งแล้วให้การลาออกมีผลตั้งแต่วันถัดจากวันครบกำหนดเวลาที่ยับยั้ง

ถ้าประธานศาลฎีกาไม่ได้อนุญาตให้ลาออกและไม่ได้ยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกตามวรรคหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ขอลาออก ให้การลาออกมีผลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาสามสิบวันนั้น

ในกรณีที่ประธานศาลฎีกาประสงค์จะลาออก ให้แจ้งเป็นหนังสือแก่ ก.ต. และเมื่อ ก.ต. ได้อนุญาตแล้วให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่ข้าราชการตุลาการผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเพื่อดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อประธานศาลฎีกาหรือ ก.ต. แล้วแต่กรณี และให้การลาออกมีผลนับแต่วันที่ผู้นั้นขอลาออก

มาตรา ๓๔ ข้าราชการตุลาการผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือขาดคุณสมบัติหรือมิได้ประกอบวิชาชีพตามที่กำหนดในการสมัครเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมที่ใช้อยู่ในเวลาสมัครตั้งแต่วันสมัครเข้ารับราชการหรือตั้งแต่ก่อนได้รับการบรรจุ ให้ประธานศาลฎีกาด้วยความเห็นชอบของ ก.ต. สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่และการรับเงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับจากทางราชการก่อนมีคำสั่งให้ออกนั้น และถ้าการเข้ารับราชการเป็นไปโดยสุจริตแล้ว ให้ถือว่าเป็นการสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

มาตรา ๓๕ เมื่อประธานศาลฎีกาเห็นสมควรให้ข้าราชการตุลาการผู้ใดออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน เหตุทุพพลภาพ หรือเหตุรับราชการนานตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ให้กระทำได้ด้วยความเห็นชอบของ ก.ต.

การสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๔ แล้ว ให้กระทำได้เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อข้าราชการตุลาการนั้นถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและดำเนินการสอบสวนตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๒ ของหมวด ๕ และไม่ได้ความเป็นสัตย์ว่ากระทำผิดที่จะต้องถูกสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก แต่เห็นว่าผู้นั้นมีมลทินหรือมีหมองหากให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

(๒) เมื่อข้าราชการตุลาการนั้นบกพร่องต่อหน้าที่หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือประพฤติดนไม่สมควรที่จะให้คงเป็นข้าราชการตุลาการต่อไป

(๓) เมื่อข้าราชการตุลาการนั้นเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้โดยสม่ำเสมอแต่ไม่ถึงเหตุทุพพลภาพ หรือ

(๔) เมื่อปรากฏว่าข้าราชการตุลาการนั้นขาดสัญชาติไทย ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๖ (๑๐) หรือไปดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หมวด ๓

คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

มาตรา ๓๖ ให้มีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมคณะหนึ่งเรียกโดยย่อว่า “ก.ต.” ประกอบด้วย

(๑) ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสิบสองคน ซึ่งข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล เว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา เป็นผู้เลือกจากข้าราชการตุลาการในชั้นศาลของตนเอง ดังนี้

(ก) ศาลฎีกา ให้เลือกจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งในศาลฎีกาในตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา จำนวนหกคน

(ข) ศาลอุทธรณ์ ให้เลือกจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคในตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคจำนวนสี่คน

(ค) ศาลชั้นต้น ให้เลือกจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งในศาลชั้นต้นในตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าศาล จำนวนสองคน

(๓) กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคน ซึ่งวุฒิสภานำเลือกจากบุคคลที่ไม่เป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๕^{๑๒}

สำหรับข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง หรือผู้ซึ่งได้รับคำสั่งให้ไปช่วยราชการในศาลอื่นตามมาตรา ๒๑ ให้มีสิทธิเลือกและได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในชั้นศาลซึ่งข้าราชการตุลาการผู้นั้นมีเงินเดือนอยู่ในชั้นศาลนั้นในขณะที่จัดให้มีการเลือก ส่วนผู้พิพากษาอาวุโสให้มีสิทธิเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในชั้นศาลที่ตนปฏิบัติหน้าที่แต่ไม่มีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม^{๑๓}

ห้ามมิให้กรรมการบริหารศาลยุติธรรมเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในคราวเดียวกัน

ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นเลขานุการ และให้ ก.ต. แต่งตั้งข้าราชการศาลยุติธรรมจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๓๗ ให้ประธานศาลฎีกามีคำสั่งให้เลขานุการ ก.ต. เป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ภายในหกสิบวันก่อนวันครบกำหนดตามวาระ

(๒) ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมว่างลงก่อนครบกำหนดตามวาระ เว้นแต่วาระการอยู่ในตำแหน่งที่ว่างลงนั้นจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่สั่งให้ดำเนินการเลือกซ่อมก็ได้ หรือ

(๓) ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ประธานศาลฎีกาได้รับหนังสือแจ้งพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหรือให้พ้นจากตำแหน่งของข้าราชการตุลาการซึ่งทำให้ตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมว่างลงตามมาตรา ๔๑ (๔) เว้นแต่วาระการอยู่ในตำแหน่งที่ว่างลงนั้นจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่สั่งให้ดำเนินการเลือกซ่อมก็ได้

การเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ ให้เลขานุการ ก.ต. จัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลผู้มีสิทธิได้รับเลือก โดยแยกประเภทตาม (ก) (ข) และ (ค) ส่งไปประกาศยังศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค และศาลชั้นต้น และให้แจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการเลือกไปด้วย

ให้มีคณะกรรมการดำเนินการเลือกประกอบด้วย เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้พิพากษาศาลฎีกา ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ชั้นศาลละสองคน ซึ่งประธานศาลฎีกาเป็นผู้คัดเลือก เป็นกรรมการ มีหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคสอง การตรวจนับคะแนนและประกาศผลการเลือก ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการช่วยดำเนินการได้

^{๑๒} มาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๓} มาตรา ๓๖ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑

ให้ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) เข้ารับหน้าที่เมื่อประธานศาลฎีกาได้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ

ให้เลขาธิการ ก.ต. ดำเนินการประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) ในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๘ เมื่อจะต้องมีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ให้ประธานศาลฎีกาแจ้งให้ประธานวุฒิสภารับภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ภายในสี่สิบห้าวันก่อนวันครบกำหนดตามวาระ หรือ

(๒) ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมว่างลงก่อนครบกำหนดตามวาระ

การเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาเสนอรายชื่อบุคคลที่เห็นสมควรซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๙ จำนวนสองเท่าของจำนวนที่ต้องเลือกเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาเลือกต่อไป

ให้ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) เข้ารับหน้าที่เมื่อประธานศาลฎีกาได้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ

ให้เลขาธิการ ก.ต. ดำเนินการประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๙ กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) เป็นผู้มีความประพฤติดีและมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๖ (๑) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๙)

(๒) ไม่เป็นบุคคลตามมาตรา ๕๙ (๕) หรือ (๖)

(๓) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์

(๔) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๕) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือกรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง หรือศาลอื่น

(๖) ไม่เป็นทนายความ ข้าราชการตำรวจ หรือข้าราชการอัยการ

(๗) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๘) ไม่เป็นกรรมการ ที่ปรึกษา พนักงาน ลูกจ้าง หรือดำรงตำแหน่งใดในรัฐวิสาหกิจ

(๙) ไม่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอื่นใดอันเป็นการกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ

มาตรา ๔๐ กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับเลือกใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามพระราชบัญญัตินี้เกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

มาตรา ๔๑ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๔๐ กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ยื่นหนังสือลาออกต่อประธานศาลฎีกา

(๓) กระทำผิดวินัยนับแต่วันที่มีคำสั่งลงโทษทางวินัย ในกรณีที่เป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒)

(๔) ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา หรือผู้พิพากษาอาวุโส หรือพ้นจากตำแหน่งข้าราชการตุลาการ หรือพ้นจากตำแหน่งข้าราชการตุลาการในชั้นศาลที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในเวลาที่ได้รับเลือก ในกรณีที่เป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒)

(๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๙ ในกรณีที่เป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓)

(๖) ถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๔๒

(๗) ขาดการประชุมเกินสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุอันสมควรและไม่ได้รับอนุญาตจากที่ประชุม ก.ต.

ในกรณีเป็นที่สงสัยเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ ก.ต. เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

มาตรา ๔๒ กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิผู้ใดมีพฤติการณ์ไม่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่กรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบัญญัติแห่งกฎหมาย ขอบังคับ คุณธรรมและจริยธรรม หรือกระทำการอันมีมูลเป็นความผิดทางวินัย ถูกกล่าวหา หรือกรณีเป็นที่สงสัยว่ากระทำความผิดทางวินัย ข้าราชการตุลาการไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนข้าราชการตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาเข้าชื่อกันขอให้ถอดถอนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้

มติที่ให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของข้าราชการตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น เว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา และการออกเสียงลงคะแนนต้องกระทำโดยวิธีลับ

ผู้ใดถูกถอดถอนจากตำแหน่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่มีมติให้ถอดถอน

มติของข้าราชการตุลาการตามมาตรา นี้ให้เป็นที่สิ้นสุด และจะมีการขอให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยเหตุเดียวกันอีกไม่ได้

มาตรา ๔๓ เมื่อมีการเข้าชื่อขอตามมาตรา ๔๒ ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้มีการลงมติในกรณีดังกล่าวภายในสามสิบวัน และในระหว่างนี้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิผู้นั้นจะทำหน้าที่กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมมิได้

การเข้าชื่อขอและการลงมติตามมาตรา ๔๒ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๔ ในกรณีที่มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างลงก่อนครบวาระ ให้ผู้ซึ่งได้รับเลือกอยู่ในตำแหน่งได้เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

การดำรงตำแหน่งของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิที่พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือที่ดำรงตำแหน่งแทน หากมีกำหนดเวลาไม่ถึงหนึ่งปี ไม่ให้นับเป็นวาระการดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๔๐

มาตรา ๔๕ การประชุมของ ก.ต. ต้องมีกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมของ ก.ต. ถ้าประธาน ก.ต. ไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจมาประชุมได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

ในกรณีที่ตำแหน่งประธานศาลฎีกาว่างลงหรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้ทำการแทนตามที่กำหนดไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรมทำหน้าที่กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมแทนในระหว่างนั้น แต่จะทำหน้าที่เป็นประธาน ก.ต. ไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับเลือกจากที่ประชุม ก.ต. ตามวรรคสอง

ในการประชุมของ ก.ต. ถ้ากรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียในเรื่องที่พิจารณาห้ามมิให้ผู้นั้นร่วมประชุมและลงมติในเรื่องนั้น แต่หากผู้นั้นได้เข้าประชุมอยู่ก่อนแล้ว และการไม่มีสิทธิร่วมประชุมและลงมตินั้นเป็นการชั่วคราว ก็ให้นับผู้นั้นเป็นองค์ประชุมในเรื่องนั้นด้วย

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน และห้ามมิให้งดออกเสียง ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

การลงมติของที่ประชุม ก.ต. ตามวรรคหน้านั้น ห้ามมิให้กระทำโดยวิธีการลงคะแนนลับ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติให้กระทำได้

รายงานการประชุมของ ก.ต. ให้เผยแพร่แก่ข้าราชการตุลาการ เว้นแต่ ก.ต. จะมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ให้งดเผยแพร่ในกรณีที่น่าจะเป็นที่เสียหายแก่ทางราชการ หรืออาจกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลใด แต่ต้องจัดทำสำเนารายงานการประชุมของ ก.ต. ให้แก่ข้าราชการตุลาการผู้มีส่วนได้เสียเมื่อข้าราชการตุลาการผู้นั้นร้องขอ

การประชุม การลงมติ และการเผยแพร่รายงานการประชุมของ ก.ต. ให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมที่ ก.ต. กำหนด เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๖ ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมว่างลง และมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการโดยรีบด่วน ก็ให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่เหลือดำเนินการต่อไปได้ แต่ต้องมีกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมพอที่จะเป็นองค์ประชุม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในกรณีที่ไม่มีการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง (๓) หรือมีแต่ไม่ครบสองคน ถ้ากรรมการตุลาการศาลยุติธรรมจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคนเห็นว่ามีเรื่องเร่งด่วนที่ต้องให้ความเห็นชอบ ให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมเท่าที่มีอยู่เป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

มาตรา ๔๗ ให้ ก.ต. มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการให้ทำการใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ ก.ต. แล้วรายงานต่อ ก.ต. ได้

ให้ ก.ต. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมประจำชั้นศาลชั้นศาลละหนึ่งคณะ มีอำนาจหน้าที่กลั่นกรองเสนอความเห็นเกี่ยวกับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง การโยกย้ายแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง รวมทั้งการลงโทษข้าราชการตุลาการในชั้นศาลนั้นต่อ ก.ต. เพื่อประกอบการพิจารณา

ในกรณีที่จะต้องมีการเสนอเรื่องเกี่ยวกับการแต่งตั้ง การโยกย้ายแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง รวมทั้งการลงโทษข้าราชการตุลาการ ให้เลขานุการ ก.ต. เสนอเรื่องให้คณะอนุกรรมการตามวรรคสองพิจารณาจัดทำความเห็นภายในระยะเวลาที่ ก.ต. กำหนด แล้วรวบรวมความเห็นนั้นเสนอที่ประชุม ก.ต. เพื่อประกอบการพิจารณา

องค์ประกอบ หลักเกณฑ์ วิธีการแต่งตั้ง และวิธีดำเนินงานของคณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๐ ในกรณีที่ ก.ต. มีหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้เลขานุการ ก.ต. เป็นผู้เสนอเรื่องต่อ ก.ต. แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมคนหนึ่งคนใดที่จะเสนอ

มาตรา ๔๙ ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม เลขานุการ ก.ต. หรือเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมต้องดำเนินการตามมติของ ก.ต. ให้ดำเนินการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งมติ ก.ต.

มาตรา ๕๐ ในกรณีที่ ก.ต. ไม่ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง การโยกย้ายแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่งข้าราชการตุลาการตามที่เลขานุการ ก.ต. เสนอตามมาตรา ๔๗ ห้ามมิให้ ก.ต. เสนอแต่งตั้งบุคคลอื่น และในกรณีเช่นว่านี้ให้เลขานุการ ก.ต. ดำเนินการตามมาตรา ๔๗ อีกครั้งหนึ่ง แล้วเสนอให้ ก.ต. พิจารณาใหม่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ ก.ต. มีมติดังกล่าว ในการเสนอครั้งใหม่ห้ามมิให้เสนอบุคคลเดิม

ในการพิจารณาใหม่ของ ก.ต. ถ้า ก.ต. ยังไม่ให้ความเห็นชอบ กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมคนหนึ่งคนใดจะเสนอรายชื่อบุคคลเพื่อให้ ก.ต. มีมติแต่งตั้งก็ได้ แต่มติให้ความเห็นชอบในกรณีนี้จะต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๔๖ วรรคสอง เพิ่มโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๕๑ ให้ ก.ต. โดยมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมทั้งหมด มีอำนาจวางระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ ก.ต. ตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่นได้ ระเบียบและข้อบังคับตามวรรคหนึ่ง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๔
ตะไตะยุติธรรม

มาตรา ๕๒ ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกเพื่อบรรจุและแต่งตั้งเป็นตะไตะยุติธรรม ต้องเป็นมุสลิมและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๖ (๑) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) และ (๑๐)

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์

(๓) เป็นผู้มีความรู้ในศาสนาอิสลามสามารถที่จะเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับครอบครัวและมรดกได้ และ

(๔) เป็นผู้มีความรู้ภาษาไทยสอเปลได้ประกาศนียบัตรไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตะไตะยุติธรรมให้กำหนดโดยระเบียบ ก.ต.

ในการแต่งตั้งบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งตะไตะยุติธรรมนั้น ให้เลขาธิการ ก.ต. เสนอรายชื่อให้คณะอนุกรรมการตามมาตรา ๔๗ วรรคสอง พิจารณาทำความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของ ก.ต. เมื่อได้รับความเห็นชอบจาก ก.ต. แล้วให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งต่อไป

ให้ตะไตะยุติธรรมซึ่งได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตามวรรคสามได้รับเงินเดือนตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ต. กำหนด และให้ปรับอัตราเงินเดือนตะไตะยุติธรรมสูงขึ้นหนึ่งขั้นทุกปี เว้นแต่เป็นกรณีที่ตะไตะยุติธรรมใดได้รับเงินเดือนในขั้นสูงสุดอยู่แล้ว ทั้งนี้ โดยไม่มีการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี

มาตรา ๕๓ การออกจากราชการของตะไตะยุติธรรม ให้เลขาธิการ ก.ต. เสนอต่อ ก.ต. เพื่อให้ความเห็นชอบ เมื่อ ก.ต. ให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้สั่ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในระเบียบ ก.ต.

การแต่งตั้งตะไตะยุติธรรมไปเป็นข้าราชการศาลยุติธรรม หรือโอนไปเป็นข้าราชการพลเรือนหรือข้าราชการฝ่ายอื่น ให้ประธานศาลฎีกาสั่งได้เมื่อตะไตะยุติธรรมผู้นั้นยินยอมและ ก.ต. เห็นชอบ

มาตรา ๕๔ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๕ วินัย การรักษาวินัย การลงโทษ และการร้องทุกข์ มาใช้บังคับแก่ตะตยะยุติธรรม

ในกรณีที่ตะตยะยุติธรรมถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่มีโทษถึงไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการสอบสวนหรือสั่งพิจารณการ แล้วแต่กรณี

หมวด ๕
วินัย การรักษาวินัย การลงโทษ และการร้องทุกข์

ส่วนที่ ๑
วินัย

มาตรา ๕๕ ข้าราชการตุลาการต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้โดยเคร่งครัด และในเวลาพิจารณาพิพากษาคดีต้องอยู่ในมารยาทอันดีงาม ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๓ ของหมวดนี้

มาตรา ๕๖ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้แทนทางการเมืองอื่นใด ข้าราชการตุลาการจะเข้าเป็นตัวกระทำกร่วมกระทำกรหรือสนับสนุนในการโฆษณาหรือชักชวนใด ๆ ไม่ได้

มาตรา ๕๗ ข้าราชการตุลาการต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความระมัดระวังมิให้เสียหายแก่ราชการ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม

ข้าราชการตุลาการต้องไม่รายงานเท็จต่อข้าราชการตุลาการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเหนือตนขึ้นไป การรายงานโดยปกปิดข้อความที่ควรต้องบอก ถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย

มาตรา ๕๘ ข้าราชการตุลาการต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

มาตรา ๕๙ ข้าราชการตุลาการต้อง
(๑) ไม่เป็นกรรมการหรือดำรงตำแหน่งหน้าที่ใดในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐ ในทำนองเดียวกัน

(๒) ไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษากฎหมาย หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันในห้างหุ้นส่วนบริษัท

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในหน่วยงานของรัฐที่มีลักษณะขัดหรือแย้งต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตุลาการตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด

(๔) ไม่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือกระทำการใดอันเป็นการกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่หรือเสื่อมเสียถึงเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด

(๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๖) ไม่เป็นกรรมการพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง

มาตรา ๖๐ ข้าราชการตุลาการต้องรักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามมิให้ประพฤติตนเป็นคนเสเพล มีหนี้สินรุงรัง เสพของมีนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ เล่นการพนันเป็นอาจิม กระทำความผิดอาญา หรือกระทำการอื่นใดซึ่งความประพฤติหรือการกระทำดังกล่าวอาจทำให้เสียเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการ

มาตรา ๖๑ ข้าราชการตุลาการต้องสุภาพเรียบร้อยและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่ราชการ

ห้ามมิให้ดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลใด ๆ

มาตรา ๖๒ ข้าราชการตุลาการต้องถือและปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและประเพณีปฏิบัติของทางราชการ และจริยธรรมของข้าราชการตุลาการตามที่ ก.ต. กำหนด

มาตรา ๖๓ ข้าราชการตุลาการต้องไม่กระทำการอันเป็นเหตุให้แตกความสามัคคีระหว่างข้าราชการ

มาตรา ๖๔ ข้าราชการตุลาการต้องอดสาหะและอำนวยความสะดวกในหน้าที่ราชการ

มาตรา ๖๕ ข้าราชการตุลาการต้องรักษาความลับของทางราชการ

มาตรา ๖๖ ข้าราชการตุลาการต้องไม่เข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการพิจารณาพิพากษาคดีของข้าราชการตุลาการอื่น หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้การพิจารณาพิพากษาคดีของข้าราชการตุลาการอื่นขาดความเป็นอิสระหรือความยุติธรรม

มาตรา ๖๗ ข้าราชการตุลาการผู้ใดซึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในงานของศาลยุติธรรมให้เป็นไปโดยเรียบร้อยตามที่กำหนดไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรมรู้ว่าผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมที่ตนรับผิดชอบอยู่นั้นกระทำความผิดวินัยแล้วไม่รายงานต่อ ก.ต. เพื่อดำเนินการตามที่บัญญัติใน ส่วนที่ ๒ และส่วนที่ ๓ ของหมวดนี้ หรือไม่จัดการลงโทษตามอำนาจหน้าที่ หรือจัดการลงโทษโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าข้าราชการตุลาการผู้นั้นกระทำความผิดวินัย

ส่วนที่ ๒

การรักษาวินัย

มาตรา ๖๘ เมื่อข้าราชการตุลาการในศาลใดถูกกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่ากระทำความผิดวินัย ให้ข้าราชการตุลาการผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในงานของศาลยุติธรรมนั้นดำเนินการให้มีการสอบสวนข้อเท็จจริงในชั้นต้น โดยมีชักช้า ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ต. กำหนด

วิธีการสอบสวนข้อเท็จจริงในชั้นต้นจะทำได้โดยให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องชี้แจงเรื่องราวเป็นหนังสือ หรือโดยบันทึกเรื่องราวและความเห็น หรือโดยตั้งคณะบุคคลขึ้นสอบสวนข้อเท็จจริงก็ได้

มาตรา ๖๙ ในกรณีที่มีการสอบสวนข้อเท็จจริงในชั้นต้นปรากฏมีมูลว่า ข้าราชการตุลาการใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่มีโทษถึงไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก ให้ประธานศาลฎีกาแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยกรรมการซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการและเป็นผู้ซึ่งไม่มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องในเรื่องนั้นขึ้นอย่างน้อยสามคนเพื่อทำการสอบสวน

ในกรณีที่ข้าราชการตุลาการถูกฟ้องคดีอาญา ก.ต. จะใช้คำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลเพื่อประกอบการพิจารณาโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้

มาตรา ๗๐ ในการสอบสวนตามมาตรา ๖๙ คณะกรรมการสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยทราบ โดยไม่ต้องระบุชื่อพยานก็ได้ และต้องให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำพยานหลักฐานเข้าสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย

หลักเกณฑ์การสอบสวนและวิธีการสอบสวนให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลานั้น ก็ให้ขยายระยะเวลาออกไปอีกได้ไม่เกินสองครั้งโดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกินสิบห้าวัน และต้องแจ้งให้ประธานศาลฎีกาทราบพร้อมทั้งแสดงเหตุที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วยทุกครั้ง แต่ถ้าขยายระยะเวลาแล้วการสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จคณะกรรมการสอบสวนจะขยายเวลาต่อไปอีกได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากประธานศาลฎีกา ตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดทำรายงานความเห็นเสนอต่อประธานศาลฎีกา และให้ส่งรายงานดังกล่าวต่อเลขานุการ ก.ต. เพื่อดำเนินการเสนอต่อคณะอนุกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมประจำชั้นศาลตามมาตรา ๕๗ วรรคสอง พิจารณากลับกรองเสนอความเห็นภายในระยะเวลาที่ ก.ต. กำหนด

เมื่อ ก.ต. ได้พิจารณารายงานความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนและคณะอนุกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมประจำชั้นศาลแล้ว มีมติว่าข้าราชการตุลาการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง สมควรไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หรือมีมติเป็นประการอื่นใด ก็ให้ประธานศาลฎีกามีคำสั่งให้เป็นไปตามมตินั้น

มาตรา ๗๑ ให้กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของกรรมการสอบสวน และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วยคือ

(๑) เรียกให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือห้างหุ้นส่วน บริษัท ชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งผู้แทนหรือบุคคลในสังกัดมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

(๒) เรียกผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลใด ๆ มาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

มาตรา ๗๒ ข้าราชการตุลาการผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและเป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่ ก.ต. กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือข้าราชการตุลาการผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือต่อประธานศาลฎีกาหรือต่อคณะกรรมการสอบสวน ประธานศาลฎีกาจะพิจารณาสั่งลงโทษโดยไม่ต้องสอบสวนก็ได้ แต่ต้องให้โอกาสผู้นั้นชี้แจงก่อน และต้องให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมประจำชั้นศาลตาม มาตรา ๔๗ วรรคสอง พิจารณากลับกรองเสนอความเห็นและได้รับความเห็นชอบจาก ก.ต. ก่อน

มาตรา ๗๓ ข้าราชการตุลาการซึ่งโอนมาจากข้าราชการศาลยุติธรรม ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการฝ่ายอื่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ผู้ใดมีกรณีกระทำผิดวินัยอยู่ก่อนวันโอนให้ ก.ต. ดำเนินการทางวินัยตามหมวดนี้โดยอนุโลม แต่ถ้าเป็นเรื่องที่อยู่ในระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวนของผู้บังคับบัญชาเดิมก่อนวันโอน ก็ให้สืบสวนหรือสอบสวนต่อไปจนเสร็จ แล้วส่งเรื่องไปให้ ก.ต. พิจารณาดำเนินการต่อไปตามหมวดนี้โดยอนุโลม และในกรณีที่จะต้องสั่งลงโทษทางวินัย ให้ปรับบทความผิดและลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายนั้น แล้วแต่กรณี โดยอนุโลม

มาตรา ๗๔ เมื่อข้าราชการตุลาการผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ถ้า ก.ต. เห็นว่าจะให้อยู่ในหน้าที่ราชการระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้พักราชการก็ได้

การให้พักราชการนั้น ให้พักตลอดเวลาที่สอบสวนหรือตลอดเวลาที่คดียังไม่ถึงที่สุดเมื่อสอบสวนหรือคดีถึงที่สุดแล้ว ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกสั่งพักราชการมิได้กระทำความผิดและไม่มีมลทินหรือมัวหมองก็ให้ผู้นั้นคงอยู่ในราชการตามเดิม

เงินเดือนของผู้ที่ถูกสั่งให้พักราชการดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๗๕ ข้าราชการตุลาการผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและเป็นการกล่าวหาเป็นหนังสือต่อหรือโดยผู้มีอำนาจในการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการตุลาการผู้นั้น หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ แม้ภายหลังผู้นั้นจะพ้นจากตำแหน่งข้าราชการตุลาการไปแล้ว ให้ผู้มี

อำนาจดำเนินการทางวินัยสอบสวนหรือพิจารณาลงโทษหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เป็นไปตามหมวดนี้ได้เสมือนผู้นั้นยังมีได้พ้นจากตำแหน่งข้าราชการตุลาการ เว้นแต่ข้าราชการตุลาการผู้นั้นจะพ้นจากตำแหน่งเพราะตาย

ในกรณีผลการสอบสวนตามวรรคหนึ่งปรากฏว่าข้าราชการตุลาการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยแต่ไม่ร้ายแรง ก.ต. จะพิจารณาตโทษก็ได้

ส่วนที่ ๓
การลงโทษ

มาตรา ๗๖ โทษทางวินัยมี ๕ สถาน คือ

- (๑) ไล่ออก
- (๒) ปลดออก
- (๓) ให้ออก
- (๔) งดเลื่อนตำแหน่งหรืองดเลื่อนเงินเดือน
- (๕) ภาคทัณฑ์

การสั่งลงโทษข้าราชการตุลาการในสถานไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกนั้นจะกระทำได้เมื่อได้ดำเนินการสอบสวนพิจารณาตามที่บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๒ ของหมวดนี้แล้ว

มาตรา ๗๗ การไล่ออกนั้น ประธานศาลฎีกาจะสั่งลงโทษได้ เมื่อข้าราชการตุลาการผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ดังต่อไปนี้

- (๑) ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ
- (๒) กระทำความผิดอาญาและต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๓) ไม่ถือและปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและประเพณีปฏิบัติของทางราชการและจริยธรรมของข้าราชการตุลาการ และการไม่ถือและปฏิบัตินั้นเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(๔) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

หรือ

- (๕) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

มาตรา ๗๘ การปลดออกนั้น ประธานศาลฎีกาจะสั่งลงโทษได้ เมื่อข้าราชการตุลาการผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแต่ยังไม่ถึงขั้นที่จะต้องถูกไล่ออกจากราชการ หรือถึงขั้นที่จะต้องไล่ออกแต่มีเหตุอันควรลดหย่อน หรือต้องคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย

มาตรา ๗๙ การให้ออกนั้น ประธานศาลฎีกาจะสั่งลงโทษได้ เมื่อข้าราชการตุลาการผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแต่ยังไม่ถึงขั้นที่จะต้องถูกปลดออก หรือถึงขั้นที่จะต้องปลดออก แต่มีเหตุอันควรลดหย่อน

ข้าราชการตุลาการผู้ใดถูกสั่งให้ออกตามมาตรานี้ให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ เสมือนว่าผู้นั้นลาออกจากราชการ

มาตรา ๘๐ ในกรณีที่ข้าราชการตุลาการกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงถึงขั้นที่จะต้องไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก ประธานศาลฎีกาจะสั่งลงโทษงดเลื่อนตำแหน่ง หรืองดเลื่อนเงินเดือนเป็นเวลาไม่เกินสามปี หรือถ้ามีเหตุสมควรปรานีจะสั่งลงโทษเพียงภาคทัณฑ์และจะให้ทำทัณฑ์บนไว้ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ต้องให้คณะอนุกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมประจำชั้นศาลตามมาตรา ๔๗ วรรคสอง พิจารณาก่อนรองเสนอความเห็นและได้รับความเห็นชอบจาก ก.ต. ก่อน

มาตรา ๘๑ ในคำสั่งลงโทษให้แสดงด้วยว่า ผู้รับโทษนั้นกระทำความผิดเรื่องใด ฐานใดในมาตราใด

มาตรา ๘๒ ถ้าปรากฏว่าคำสั่งลงโทษทางวินัยได้ส่งไปโดยผิดหลงให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เป็นคุณแก่ผู้ถูกลงโทษได้ แต่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงเช่นนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจาก ก.ต. ก่อน

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้ภายในกำหนดระยะเวลาสองปีนับแต่วันที่มีคำสั่งลงโทษ

มาตรา ๘๓ ผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามหมวดนี้ขอที่จะขอให้ ก.ต. ทบทวนคำสั่งลงโทษทางวินัยได้หากปรากฏหลักฐานชัดเจนในภายหลังว่าผู้ถูกลงโทษทางวินัยไม่ได้กระทำความผิด โดยยื่นคำร้องต่อคณะอนุกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมประจำชั้นศาลตามมาตรา ๔๗ วรรคสอง ภายในสองปีนับแต่วันที่ทราบคำสั่งดังกล่าว

ให้คณะอนุกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมประจำชั้นศาลพิจารณาคำร้องที่ยื่นตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ยื่นคำร้อง หากเห็นว่าคำร้องไม่มีเหตุผลที่ ก.ต. จะพิจารณาทบทวนคำสั่งลงโทษ ให้ยุติเรื่องแล้วแจ้งให้ผู้ถูกลงโทษทราบเพื่ออุทธรณ์ต่อ ก.ต. ตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ต. กำหนด หากเห็นว่าคำร้องมีเหตุผลสมควรที่ ก.ต. จะได้พิจารณาทบทวนคำสั่งลงโทษนั้น ให้ส่งเรื่องพร้อมเสนอความเห็นให้ ก.ต. พิจารณา คำวินิจฉัยของ ก.ต. ให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ ก.ต. มีมติเปลี่ยนแปลงมติเดิมและมีผลให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งข้าราชการตุลาการตำแหน่งใด ให้เลขานุการ ก.ต. ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของ ก.ต. ต่อไป

เงินเดือนของผู้กลับเข้ารับราชการดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายดังกล่าว ให้ถือเสมือนว่าผู้นั้นเป็นผู้ถูกสั่งพักราชการ

ส่วนที่ ๔

การร้องทุกข์

มาตรา ๘๔ ในกรณีที่ข้าราชการตุลาการผู้ใดถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๓๔ หรือมาตรา ๓๕ หรือได้รับความเสียหายจากมติประการอื่นของ ก.ต. ให้ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ได้

การร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่ง ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.ต. ภายในสองปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง หรือได้รับทราบมติของ ก.ต. คำวินิจฉัยของ ก.ต. ให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ ก.ต. มีมติให้ผู้ร้องทุกข์กลับเข้ารับราชการในตำแหน่งข้าราชการตุลาการตำแหน่งใด หรือแต่งตั้งให้ผู้ร้องทุกข์ไปดำรงตำแหน่งข้าราชการตุลาการตำแหน่งใด ให้เลขานุการ ก.ต. ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของ ก.ต. ต่อไป

เงินเดือนของผู้กลับเข้ารับราชการดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายดังกล่าว ให้ถือเสมือนว่าผู้นั้นเป็นผู้ถูกสั่งพักราชการ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๘๕ บรรดากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติ คณะรัฐมนตรีใดที่อ้างถึงอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ข้าราชการฝ่ายตุลาการ และข้าราชการตุลาการ ให้ถือว่ากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีนั้นอ้างถึงประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม หรือข้าราชการศาลยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๘๖ ให้คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามพระราชบัญญัตินี้แล้วเสร็จ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการตุลาการตามวรรคหนึ่งว่างลง และมีกรรมการตุลาการเหลืออยู่ไม่พอที่จะเป็นองค์ประชุม ก็ให้กรรมการตุลาการที่เหลืออยู่ดำเนินการต่อไปได้ ทั้งนี้ เฉพาะการดำเนินการที่จำเป็นเพื่อมิให้เสียหายแก่ราชการ

มาตรา ๘๗ ให้เลขานุการ ก.ต. จัดให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๘๘ ผู้ใดเป็นข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้นั้นเป็นข้าราชการตุลาการตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

ให้ข้าราชการตุลาการตามวรรคหนึ่งดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ในศาลหรือหน่วยงานเดิมจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่น เว้นแต่

(๑) อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค รองประธานศาลอุทธรณ์ หรือรองประธานศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี

(๒) ผู้พิพากษาศาลจังหวัด และตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามกฎหมายที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับซึ่งเทียบเท่ากับตำแหน่งผู้พิพากษาศาลจังหวัด ให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลชั้นต้น

มาตรา ๘๙ ในวาระเริ่มแรก การปรับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งใดในชั้นใดและชั้นเงินเดือน เพื่อรับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการชั้นใดและชั้นเงินเดือนใดสำหรับตำแหน่งนั้น ให้เป็นไปตามที่ ก.ต. กำหนด และเมื่อปรับเข้าชั้นเงินเดือนและชั้นแล้ว ให้ข้าราชการตุลาการได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการท้ายพระราชบัญญัตินี้ นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙๐ ข้าราชการตุลาการผู้ใดดำรงตำแหน่งใดอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และได้รับเงินเดือนสูงกว่าที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นจะพึงได้รับตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คงได้รับเงินเดือนในอัตราที่ได้รับอยู่ก่อนจนกว่าจะมีการเลื่อนตำแหน่ง

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับกรณีที่ข้าราชการตุลาการได้รับเงินประจำตำแหน่งสูงกว่าเงินประจำตำแหน่งที่พึงได้รับตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๙๑ การปรับอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสให้เข้าชั้นและชั้นเงินเดือนตามบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามที่ ก.ต. กำหนด แต่จะกำหนดให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งต่ำกว่าที่รับอยู่เดิมไม่ได้ และเมื่อปรับเข้าชั้นเงินเดือนและชั้นแล้ว ให้ผู้พิพากษาอาวุโสได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการท้ายพระราชบัญญัตินี้ นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙๒ ข้าราชการตุลาการผู้ใดเคยดำรงตำแหน่งซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ มีอัตราเงินเดือนสูงกว่าตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากประสงค์จะขอกลับไปดำรงตำแหน่งเดิมที่สูงกว่า ให้ ก.ต. ดำเนินการให้เป็นไปตามความประสงค์นั้น เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินงานของราชการศาลยุติธรรม ก.ต. จะให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไปพลางก่อนก็ได้ แต่ต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในกรณีเช่นนี้ การพิจารณาเพื่อเลื่อนตำแหน่ง ก.ต. ต้องคำนึงถึงอาวุโสของข้าราชการตุลาการผู้นั้นที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับประกอบด้วย

มาตรา ๙๓ ผู้ใดเคยเป็นข้าราชการตุลาการหรือตะโตะยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการที่ใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าผู้นั้นเคยเป็นข้าราชการตุลาการหรือตะโตะยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ การนับระยะเวลาที่เคยดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งข้าราชการตุลาการตำแหน่งใดตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปตามที่ ก.ต. กำหนด

มาตรา ๙๔ ผู้ใดเป็นตะโตะยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้นั้นเป็นตะโตะยุติธรรมตามพระราชบัญญัติต่อไป โดยให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามบัญชีอัตราเงินเดือนตะโตะยุติธรรม และบัญชีอัตราเงินประจำตำแหน่งตะโตะยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้

การปรับอัตราเงินเดือนของตะโตะยุติธรรมตามวรรคหนึ่งเพื่อให้รับเงินเดือนตามบัญชีอัตราเงินเดือนตะโตะยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามที่ ก.ต. กำหนด และเมื่อปรับเข้าขั้นเงินเดือนแล้วให้ตะโตะยุติธรรมได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามบัญชีอัตราเงินเดือนตะโตะยุติธรรมและบัญชีอัตราเงินประจำตำแหน่งตะโตะยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙๕ ข้าราชการตุลาการผู้ใดโอนมาจากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการที่ใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ข้าราชการตุลาการผู้นั้นได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งเดิมที่ได้รับอยู่ โดยให้ปรับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการตุลาการผู้นั้นให้เข้ากับอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ตามที่ ก.ต. กำหนด ทั้งนี้ ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ข้าราชการตุลาการตามวรรคหนึ่งผู้ใดประสงค์จะโอนกลับมาเป็นข้าราชการตุลาการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้แจ้งเป็นหนังสือต่อเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมดำเนินการโอนให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

เมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ข้าราชการตุลาการตามวรรคหนึ่งซึ่งไม่ประสงค์จะโอนกลับมาเป็นข้าราชการตุลาการตามพระราชบัญญัตินี้ ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม โดยให้ปรับเข้ากับอัตราเงินเดือนเดียวกันกับของข้าราชการศาลยุติธรรม หากไม่มีอัตราเงินเดือนเดียวกัน ให้ปรับเข้ากับอัตราเงินเดือนที่สูงกว่าถัดขึ้นไป และหากเงินเดือนเดิมที่ได้รับอยู่สูงกว่าอัตราเงินเดือนสูงสุดของระดับที่ครองอยู่ ก็ให้ปรับเข้ากับอัตราเงินเดือนสูงสุดของระดับนั้น

มาตรา ๙๖ ข้าราชการตุลาการหรือตะโตะยุติธรรมผู้ใดมีกรณีกระทำความผิดวินัยหรือกรณีที่เหมาะสมให้ออกจากราชการอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และผู้บังคับบัญชาได้

ดำเนินการสอบสวนโดยถูกต้องตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้นไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้การสอบสวนนั้นเป็นอันใช้ได้ หรือในกรณีที่ยังสอบสวนไม่เสร็จก็ให้สอบสวนตามกฎหมายนั้นต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ แต่การพิจารณาและการดำเนินการเพื่อลงโทษหรือให้ออกจากราชการให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙๗ การใดที่เคยดำเนินการได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและมีได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ จะดำเนินการได้ประการใดให้เป็นไปตามที่ ก.ต. กำหนด ทั้งนี้ ก.ต. อาจมีมติให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ก็ได้

มาตรา ๙๘ ข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อได้รับการอบรมจากกระทรวงยุติธรรมและการศึกษาอบรมจากสำนักงานศาลยุติธรรมรวมกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีแล้ว ให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลชั้นต้นได้ โดยไม่นำมาตรา ๑๗ วรรคสอง มาใช้บังคับ

มาตรา ๙๘/๑^{๑๕} (ยกเลิก)

มาตรา ๙๙ ผู้ที่ได้ยื่นใบสมัครสอบคัดเลือกหรือทดสอบความรู้เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงถือคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้มีสิทธิสอบคัดเลือกหรือทดสอบความรู้เพื่อรับการบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษิตามพระราชบัญญัตินี้ได้

ผู้ที่สอบคัดเลือกหรือทดสอบความรู้ได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และบัญชีการสอบคัดเลือกยังมีได้ยกเลิกตามมาตรา ๓๐ วรรคสาม ให้คงมีสิทธิได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาต่อไป เว้นแต่ผู้นั้นเป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ผู้นั้นจะมีสิทธิได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากตำแหน่งดังกล่าวแล้ว

มาตรา ๑๐๐ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาบรรจุบุคคลซึ่งเคยรับราชการและออกจากราชการไปก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเข้ารับราชการ ให้ปรับเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับอยู่ก่อนออกจากราชการให้เข้าอัตราหรือขั้นตามบัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการตุลาการที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่กลับเข้ารับราชการ

มาตรา ๙๘/๑ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๑๕} มาตรา ๙๘/๑ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๐

ในกรณีที่ผู้เข้ารับราชการเป็นผู้ซึ่งออกจากราชการก่อนมีการปรับอัตราเงินเดือนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๓ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๑ หรือพระราชบัญญัติเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง พ.ศ. ๒๕๓๘ ให้ปรับเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับอยู่ก่อนออกจากราชการตามพระราชบัญญัตินั้น ๆ เสียก่อน แล้วจึงปรับเงินเดือนตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่ปรับเงินเดือนของผู้ที่กลับเข้ารับราชการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองให้เข้าอัตราหรือชั้นตามบัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการตุลาการที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่กลับเข้ารับราชการไม่ได้ ให้ ก.ต. เป็นผู้พิจารณาว่าผู้นั้นสมควรได้รับการบรรจุในอัตราหรือชั้นใด

มาตรา ๑๐๑ บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ข้อกำหนด ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ มติ และคำสั่งที่ได้ตราหรือออกตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีข้อกำหนด ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ มติ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแทน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

บัญชี ๑

บัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการ^๑

ชั้นศาล	ขั้นเงินเดือน	ตำแหน่ง	เงินเดือน	เงินประจำตำแหน่ง
ศาลฎีกา	๕	ประธานศาลฎีกา	๖๕,๙๒๐	๕๐,๐๐๐
	๔	รองประธานศาลฎีกา ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา ผู้พิพากษาศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค	๖๓,๘๖๐	๔๒,๕๐๐
ศาลอุทธรณ์	๓	รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค	๖๐,๘๗๐	๔๑,๕๐๐
		อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษาภาค รองผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น		
ศาลชั้นต้น			๕๘,๙๑๐	๓๐,๐๐๐

^๑ บัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการและคณะตุลาการ (บัญชี ๑)

แก้ไขเพิ่มเติมบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการและคณะตุลาการโดยพระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาล

ยุติธรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๘

บัญชี ๒

บัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการ^{๓๗}

ชั้นศาล	ขั้นเงินเดือน	ตำแหน่ง	เงินเดือน	เงินประจำตำแหน่ง
ศาลฎีกา	๕	ประธานศาลฎีกา	๗๕,๕๙๐	๕๐,๐๐๐
	๔	รองประธานศาลฎีกา ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา ผู้พิพากษาศาลฎีกา	๗๓,๒๔๐	๔๒,๕๐๐
ศาลอุทธรณ์		ประธานศาลอุทธรณ์		
		ประธานศาลอุทธรณ์ภาค		
		รองประธานศาลอุทธรณ์		
		รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค		
		ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์		
		ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค		
		ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค		
ศาลชั้นต้น	๓	รองประธานศาลอุทธรณ์	๖๙,๘๑๐	๔๑,๕๐๐
		รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค		
		ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์		
		ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค		
		ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค		
ศาลชั้นต้น		อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น	๖๗,๕๖๐	๓๐,๐๐๐
		อธิบดีผู้พิพากษาภาค		
		รองผู้พิพากษาศาลชั้นต้น		
		ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล		
		ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น		

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^{๓๗} บัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการและตะไตะยุดิธรรม (บัญชี ๒) แก้ไขเพิ่มเติมบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการและตะไตะยุดิธรรมทำพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยพระราชกฤษฎีกาการปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการตุลาการและตะไตะยุดิธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นต้นไป และต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติมอัตราเงินเดือนโดยพระราชกฤษฎีกาการปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการตุลาการและตะไตะยุดิธรรม พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชกฤษฎีกาการปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการตุลาการและตะไตะยุดิธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามลำดับ

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๒๕๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้มีการตรากฎหมายกำหนดเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้พิพากษาศาลยุติธรรม โดยจะนำระบบบัญชีเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับไม่ได้ ประกอบกับมาตรา ๒๗๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็บัญญัติให้การบริหารงานบุคคลไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้ง การให้พ้นจากตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน หรือการลงโทษผู้พิพากษาเป็นอำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม โดยให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นชั้นศาลละหนึ่งคณะเพื่อเสนอความเห็นในเรื่องดังกล่าวเพื่อประกอบการพิจารณา อีกทั้งมาตรา ๒๗๔ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ก็บัญญัติให้มีการตรากฎหมายกำหนดคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นบุคคลภายนอกซึ่งมิใช่หรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ นอกจากนี้ ได้มีการตรากฎหมายตามมาตรา ๒๗๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งบัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระทั้งในการบริหารงานบุคคล และการงบประมาณ โดยได้นำหลักการเรื่องข้าราชการธุรการหรือข้าราชการศาลยุติธรรมไปบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับดังกล่าวแล้ว สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายที่ตราขึ้นตามมาตรา ๒๗๕ ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖^๑

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๔ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้การนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษารบองค์คณะ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยใช้บังคับครบห้าปี ศาลยุติธรรมจึงต้องจัดให้มีผู้พิพากษานั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ แต่เนื่องจากในขณะนี้ตรากำลังผู้พิพากษาศาลชั้นต้นมีไม่เพียงพอที่จะดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ให้ภายในห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ มีผลใช้บังคับ ก.ต. อาจมีมติไม่ให้นำระยะเวลาที่ต้องดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาประจำศาลตามมาตรา ๑๗ วรรคสอง มาใช้บังคับแก่การพิจารณาแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลชั้นต้น แต่ในการแต่งตั้งต้องเสนอแต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาประจำศาลมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีและต้องผ่านการประเมินผลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ต. กำหนด ทั้งนี้ เพื่อรองรับการพิจารณาคดีของศาลครบองค์คณะและเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๐^{๑๔}

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดให้มีผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อนั่งพิจารณาพิพากษาคดีในศาลชั้นต้น แต่เนื่องจากปัจจุบันศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์มีปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ประกอบกับศาลฎีกามีภารกิจที่ต้องปฏิบัติหลายประการ โดยเฉพาะการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งต้องมืองค์คณะผู้พิพากษาพิจารณาพิพากษาในแต่ละคดีถึงเก้าคน ทำให้เกิดผลกระทบต่อการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน สมควรให้มีตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา นอกจากนี้ สมควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจสั่งให้ข้าราชการตุลาการไปช่วยทำงานชั่วคราวได้ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้นั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๐^{๒๐}

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๗ เงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวตามภาวะเศรษฐกิจตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายเงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวข้าราชการตุลาการและตะไตะยยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่ข้าราชการตุลาการและตะไตะยยุติธรรมได้รับไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นมา หรือที่ได้รับเงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวเพิ่มขึ้นในภายหลังก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของเงินเดือนที่ได้รับการปรับเพิ่มตามบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการและตะไตะยยุติธรรมในมาตรา ๖ และให้เงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวในกรณีนั้นสิ้นสุดลงในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

มาตรา ๘ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการและตะไตะยยุติธรรมเพื่อให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยปรับอัตราเงินเดือนเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละสาม ตั้งแต่วันที่ ๑

^{๑๔} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔/ตอนที่ ๓๙ ก/หน้า ๘/๓ สิงหาคม ๒๕๕๐
^{๒๐} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔/ตอนที่ ๔๖ ก/หน้า ๔/๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐

เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ และปรับอัตราเงินเดือนเพิ่มขึ้นอีกในอัตราร้อยละห้า ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการปรับอัตราเงินเดือนข้าราชการตุลาการและดะโต๊ะยุติธรรมเพิ่มเป็นร้อยละเท่ากันทุกอัตราและไม่เกินร้อยละสิบของอัตราที่ใช้บังคับอยู่ สมควรกำหนดให้กระทำ ได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และโดยที่ศาลยุติธรรมต้องดำเนินการจัดตั้งศาลจังหวัดเพิ่มขึ้นและ ต้องจัดให้มีผู้พิพากษานั่งพิจารณาพิพากษาคดีครบองค์คณะ แต่เนื่องจากอัตรากำลังผู้พิพากษามีไม่ เพียงพอ สมควรกำหนดให้ในกรณีมีเหตุผลจำเป็นในทางราชการสามารถแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลชั้นต้น จากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาประจำศาลมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และต้องผ่าน การประเมินผลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ต. กำหนดได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และยังเป็นการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนและรองรับการพิจารณา พิพากษาคดีครบองค์คณะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชกฤษฎีกาการปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการตุลาการและดะโต๊ะยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๑^{๒๑}

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้นไป

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้ในกรณีที่สมควรปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการตุลาการและดะโต๊ะยุติธรรมให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ถ้าการปรับอัตราเงินเดือนดังกล่าวเป็นการปรับเพิ่มเป็นร้อยละเท่ากันทุกอัตราและไม่เกินร้อยละสิบของอัตราที่ใช้บังคับอยู่ การปรับให้กระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ประกอบกับอัตราเงินเดือนข้าราชการตุลาการและดะโต๊ะยุติธรรมในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นสมควรปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการตุลาการและดะโต๊ะยุติธรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยปรับเพิ่มในอัตราร้อยละสี่เท่ากันทุกอัตรา จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑^{๒๒}

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๘ ให้ประธานศาลฎีกาดำเนินการให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ แล้วแต่กรณี และ

^{๒๑} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๑๒ ก/หน้า ๔/๑๖ มกราคม ๒๕๕๑
^{๒๒} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๓๒ ก/หน้า ๙/๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในการแต่งตั้ง การให้พ้นจากตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม และข้อยกเว้นในการโยกย้ายข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้น รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบและองค์ประชุมของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชกฤษฎีกาการปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการตุลาการและคະໄຕະຍຸຕິຮຮມ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕^{๒๓}

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นต้นไป

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากบัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการตุลาการและคະໄຕະຍຸຕິຮຮມในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น สมควรปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการตุลาการและคະໄຕະຍຸຕິຮຮມให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยปรับเพิ่มในอัตราร้อยละห้าเท่ากันทุกอัตรา และโดยที่มาตรา ๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติให้ในกรณีที่สมควรปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการตุลาการและคະໄຕະຍຸຕິຮຮມให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ถ้าการปรับอัตราเงินเดือนดังกล่าวเป็นการปรับเพิ่มเป็นร้อยละห้าเท่ากันทุกอัตราและไม่เกินร้อยละสิบของอัตราที่ใช้บังคับอยู่ การปรับให้กระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

ประกาศสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ^{๒๔}

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐^{๒๕}

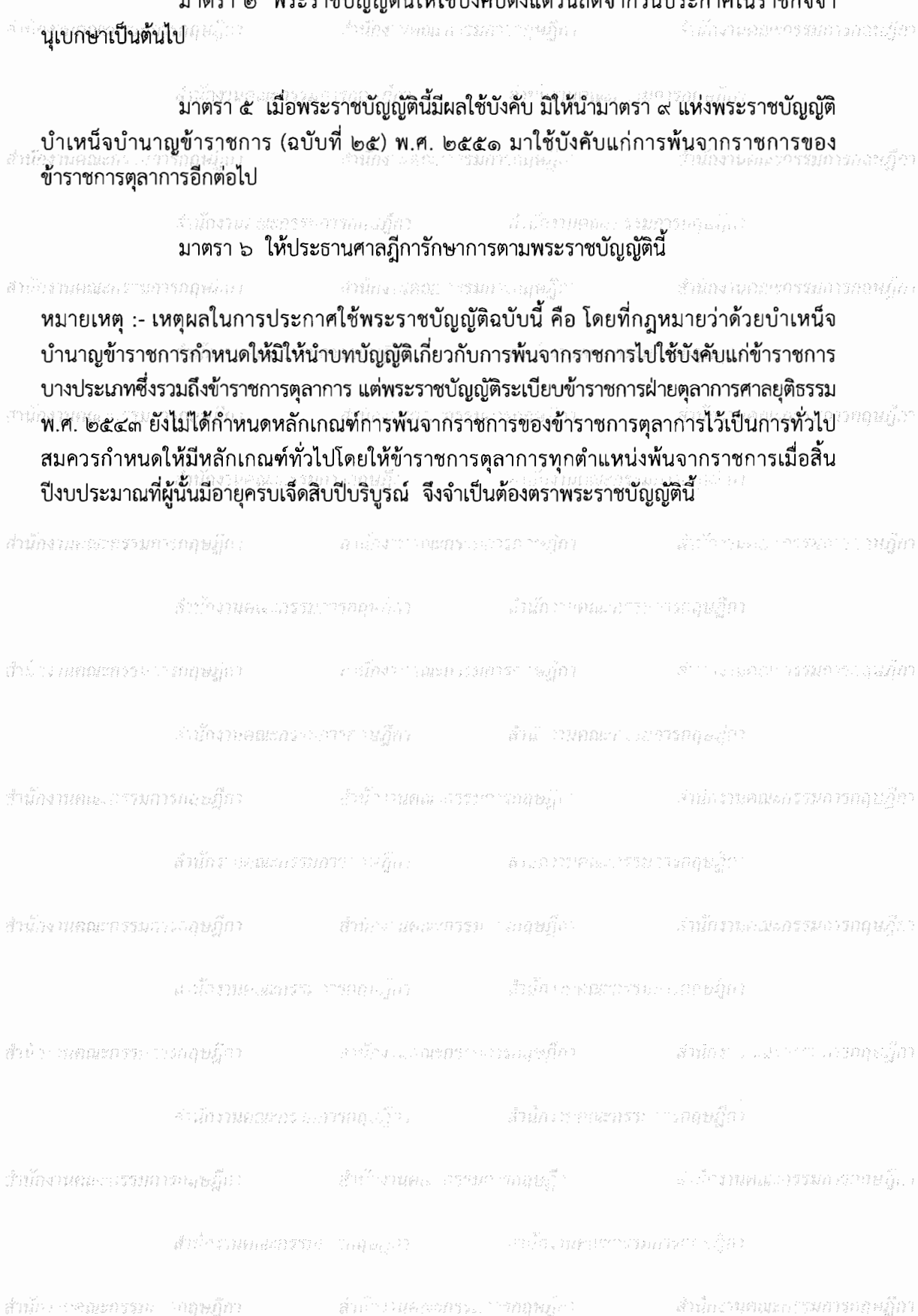
^{๒๓}ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๘/ตอนที่ ๒๒ ก/หน้า ๑๕/๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔
^{๒๔}ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๙/ตอนที่ ๕๕ ก/หน้า ๑๖/๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๕
^{๒๕}ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔/ตอนที่ ๘๓ ก/หน้า ๑/๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๐

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๕ เมื่อพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ มิให้นำมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาใช้บังคับแก่การพ้นจากราชการของข้าราชการตุลาการอีกต่อไป

มาตรา ๖ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการกำหนดให้มีให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการพ้นจากราชการไปใช้บังคับแก่ข้าราชการบางประเภทซึ่งรวมถึงข้าราชการตุลาการ แต่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพ้นจากราชการของข้าราชการตุลาการไว้เป็นการทั่วไปสมควรกำหนดให้มีหลักเกณฑ์ทั่วไปโดยให้ข้าราชการตุลาการทุกตำแหน่งพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ที่ นร ๐๕๐๓/๘๘๔๗

ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ

ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

(๕๓)

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ปฏิบัติหน้าที่
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เลขรับ 3204
วันที่ 27 มี.ค. 2561
เวลา 14.59 น.

ที่ นร ๐๕๐๓/๙๙๘๗

มีนาคม ๒๕๖๑

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติฯ และเอกสารประกอบในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเรื่องด่วน ดังที่ได้ส่งมาพร้อมนี้

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ และเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเป็นเรื่องด่วนต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

นายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ ๑๘๙ / ๒๑ วันที่ ๒๗ / ๓ / ๖๑
เวลา ๑๕.๒๕ น. ส่ง ญคค
สำนักงานการประชุม

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๓๒๒ (วณช)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๘๑๒๑ (0/วณช/09/หนังสือ/003)

www.cabinet.thaigov.go.th

กลุ่มงานยุติ
รับที่ ๕ (ญ) / ๒๕๖๑
วันที่ ๒๗ / ๓ / ๖๑
เวลา ๑๕.๓๒ น.
สำนักงานการประชุม

ร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
พ.ศ. ๒๕๔๓ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดความคุ้มครองข้าราชการตุลาการในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี
(เพิ่มมาตรา ๖/๑)

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำที่อ้างถึงกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ เป็น “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ” (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๓ วรรคสี่
มาตรา ๓๕ วรรคสอง (๔) และมาตรา ๓๙ (๕))

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมการได้มาซึ่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และมาตรา ๓๗ และยกเลิกมาตรา ๓๘)

เหตุผล

โดยที่มาตรา ๑๘๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้
ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี สมควรกำหนดความคุ้มครอง
ผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งได้กระทำโดยสุจริต ประกอบกับมาตรา ๑๙๖
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักการใหม่ในเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการ
ตุลาการศาลยุติธรรมและการได้มาซึ่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ
ของกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักการใหม่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ...)
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ
ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓

“มาตรา ๖/๑ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งข้าราชการตุลาการ
ได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสี่ของมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในกรณีที่ข้าราชการตุลาการผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการ
เพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง ตุลาการ
ศาลทหาร หรือเพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้ง
เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
ให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อประธานศาลฎีกาหรือ ก.ต. แล้วแต่กรณี และให้การลาออกมีผล
นับแต่วันที่ผู้นั้นขอลาออก”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความใน (๔) ของวรรคสอง ของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๔) เมื่อปรากฏว่าข้าราชการตุลาการนั้นขาดสัญชาติไทย ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๖ (๑๐) หรือไปดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง ตุลาการศาลทหาร หรือตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของวรรคหนึ่ง ของมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๓) กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคน ซึ่งข้าราชการตุลาการทุกชั้นศาลเว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา เป็นผู้เลือกจากบุคคลซึ่งไม่เป็น หรือเคยเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๙”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในวรรคสอง ของมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา (๒) สำหรับข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง หรือผู้ซึ่งได้รับคำสั่งให้ไปช่วยราชการในศาลอื่นตามมาตรา ๒๑ ให้มีสิทธิเลือกและได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในชั้นศาลซึ่งข้าราชการตุลาการผู้นั้นมีเงินเดือนอยู่ในชั้นศาลนั้น ในขณะที่จัดให้มีการเลือก ส่วนผู้พิพากษาอาวุโสให้มีสิทธิเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในชั้นศาลที่ตนปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่มีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๗ ให้ประธานศาลฎีกามีคำสั่งให้เลขาธิการ ก.ต. เป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือก ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

ข้อบังคับตามวรรคหนึ่งเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) หรือกระบวนการในการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของ ก.ต. เป็นผู้วินิจฉัยคำวินิจฉัยของ ก.ต. ให้เป็นที่สุด”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความใน (๕) ของมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๕) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง ตุลาการศาลทหาร ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือกรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองหรือศาลอื่นหรือคณะกรรมการอัยการ”

มาตรา ๑๑ ให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะครบวาระ

มาตรา ๑๒ ให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้จะเข้ารับหน้าที่

ให้ประธานศาลฎีกาดำเนินการให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๓ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่..)

พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่มาตรา ๑๘๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี สมควรกำหนดความคุ้มครองข้าราชการตุลาการในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งได้กระทำโดยสุจริต ประกอบกับมาตรา ๑๙๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้แก้ไขหลักเกณฑ์การคัดเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) เสียใหม่ โดยกำหนดให้ข้าราชการตุลาการเป็นผู้เลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการไม่เกินสองคน จึงจำเป็นต้องแก้ไขหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. .... มีหลักการเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดบทบัญญัติเพื่อให้ความคุ้มครองข้าราชการตุลาการจากการปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี (เพิ่มมาตรา ๖/๑)

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำที่อ้างถึงกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็น “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ” (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๓ วรรคสี่ มาตรา ๓๕ วรรคสอง (๔) และมาตรา ๓๙ (๕))

(๓) แก้ไขหลักเกณฑ์การคัดเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) เสียใหม่ โดยกำหนดให้ข้าราชการตุลาการเป็นผู้เลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมไม่เกินสองคน ตลอดจนแก้ไขเพิ่มเติมกระบวนการคัดเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และมาตรา ๓๗ และยกเลิกมาตรา ๓๘)

๓. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. .... มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดรับรองความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของข้าราชการตุลาการ ตลอดจนรับรองการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมว่าต้องมีอิสระและดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม จึงเป็นหลักประกันแก่ประชาชนว่าข้าราชการตุลาการมีความอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็ว เทียบธรรม ปราศจากอคติ และการแทรกแซงทั้งปวง

การวิเคราะห์ผลกระทบจากกฎหมาย
ร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการคุ้มครองกันตุลาการและปรับปรุง
องค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

การวิเคราะห์ผลกระทบจากกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

๑. ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้บังคับกฎหมาย

คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและข้าราชการตุลาการทั่วประเทศ

๒. ผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยรวม

๒.๑ ผลกระทบเชิงบวก

ทำให้ศาลยุติธรรมมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาที่มีความเป็นอิสระและมีกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติเหมาะสม สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อันจะส่งเสริมให้ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของประชาชนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายได้อย่างรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง

๒.๒ ผลกระทบเชิงลบ

ไม่มี เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้มีผลใช้บังคับแก่ประชาชนทั่วไปและไม่กระทบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น

๓. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

๓.๑ ผู้พิพากษามีหลักประกันความเป็นอิสระและความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มมากขึ้น อันส่งผลให้สามารถพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง

๓.๒ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีในศาลยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง อันจะทำให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนตามมา

๓.๓ ทำให้ศาลยุติธรรมมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาที่มีความเป็นอิสระและมีกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติเหมาะสม สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๔. การดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ก่อภาระงบประมาณ ไม่ก่อภาระแก่ประชาชน และไม่มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนแต่อย่างใด

สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
ร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการคุ้มครองกันตุลาการและปรับปรุง
องค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

๑. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

เพื่อให้การตรากฎหมายของสำนักงานศาลยุติธรรมสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗ วรรคสอง และตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ เรื่องแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ดังนี้

๑.๑ วิธีการในการรับฟังความคิดเห็น

สำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ดังนี้

๑. ผ่านทางเว็บไซต์ <http://lawsurvey.coj.go.th> เว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> หัวข้อ ร่างกฎหมายที่รับฟังการแสดงความคิดเห็น และเว็บไซต์สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม <http://www.jla.coj.go.th> หัวข้อ รับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมาย

๒. จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย สำนักงานกิจการยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสภานายความ ในวันพฤหัสบดีที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมศาลยุติธรรม (ห้องประชุมใหญ่) อาคารศาลอาญา ชั้น ๑๒ ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

๑.๒ จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น

สำนักงานศาลยุติธรรมได้รับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการค้ำกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) จำนวน ๓ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ผ่านทางเว็บไซต์ <http://lawsurvey.coj.go.th> เว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> หัวข้อ ร่างกฎหมายที่รับฟังการแสดงความคิดเห็น และเว็บไซต์สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม <http://www.jla.coj.go.th> หัวข้อ รับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมาย ระหว่างวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๐ รวมระยะเวลาการรับฟังความคิดเห็น ๓๐ วัน ในส่วนของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

ครั้งที่ ๒ ผ่านทางเว็บไซต์ <http://lawsurvey.coj.go.th> เว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> หัวข้อ ร่างกฎหมายที่รับฟังการแสดงความคิดเห็น และเว็บไซต์สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม <http://www.jla.coj.go.th> หัวข้อ รับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมาย ระหว่าง

วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ รวมระยะเวลาการรับฟังความคิดเห็น ๑๕ วัน
 ในส่วนของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนด
 หลักความคุ้มกันผู้พิพากษาจากการปฏิบัติหน้าที่)

ครั้งที่ ๓ จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
 ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการคุ้มกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบ
 คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) จากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย สำนักงาน
 ศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย สำนักงานกิจการยุติธรรม สำนักงาน
 คณะกรรมการกฤษฎีกา และสหภาพความในวันพฤหัสบดีที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา
 ห้องประชุมศาลยุติธรรม (ห้องประชุมใหญ่) อาคารศาลอาญา ชั้น ๑๒ ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร
 กรุงเทพมหานคร

๑.๓ กลุ่มเป้าหมายในการรับฟังความคิดเห็น

สำนักงานศาลยุติธรรมได้แจ้งการประกาศการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติ
 ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการคุ้มกันตุลาการ
 และปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ไปยังหน่วยงานในสังกัดสำนักงาน
 ศาลยุติธรรม เพื่อแจ้งให้ผู้พิพากษา ข้าราชการศาลยุติธรรม บุคลากรในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม
 และบุคคลทั่วไป เข้าร่วมแสดงความเห็นผ่านทางเว็บไซต์ตามวันเวลาดังกล่าวข้างต้น

๒. ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น ข้อคัดค้านหรือความเห็นของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติ
 ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการ
 ตุลาการศาลยุติธรรม) ผ่านทางเว็บไซต์ <http://lawsurvey.coj.go.th> เว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม
<http://www.coj.go.th> หัวข้อ ร่างกฎหมายที่รับฟังการแสดงความคิดเห็น และเว็บไซต์สำนักกฎหมาย
 และวิชาการศาลยุติธรรม <http://www.jla.coj.go.th> หัวข้อ รับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมาย ระหว่าง
 วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๐ รวมระยะเวลา ๓๐ วัน โดยมีผู้แสดงความ
 คิดเห็นจำนวน ๑๑๑ คน สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

(๑) เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..)
 พ.ศ. .... (ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) จำนวน ๒๑ คน จากจำนวนผู้แสดง
 ความเห็นทั้งหมด ๑๑๑ คน (คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๙๒)

(๒) ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..)
 พ.ศ. .... (ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) จำนวน ๙๐ คน จากจำนวนผู้แสดง
 ความเห็นทั้งหมด ๑๑๑ คน (คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๐๘)

๒.๑.๑ สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดประเด็นการรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

(๑) การกำหนดระยะเวลาดำเนินการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม
 ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ให้สอดคล้องกับระยะเวลาดำเนินการเลือกกรรมการตุลาการ
 ศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒)

- ไม่มีผู้แสดงความเห็นในประเด็นดังกล่าว

(๒) การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓)

- มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๑ คน จากจำนวนผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด ๑๑๑ คน (คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๐) ที่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการจับสลากในกรณีที่มีผู้มีสิทธิรับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) หลายคนได้คะแนนเท่ากันในการเลือกคราวใด จนเป็นเหตุให้ไม่สามารถเรียงลำดับผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิได้

(๓) การกำหนดองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ

- ไม่มีผู้แสดงความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าว

(๔) การกำหนดคุณสมบัติกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓)

- มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๑ คน จากจำนวนผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด ๑๑๑ คน (คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๐) ที่เห็นควรเพิ่มความว่า “อัยการศาลทหาร” ในมาตรา ๓๙ (๕) และตัดความว่า “ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท” ในมาตรา ๓๙ (๑๔) ออก

(๕) การกำหนดให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) ที่ได้รับเลือกใหม่ตามพระราชบัญญัตินี้จะเข้ารับหน้าที่ โดยจะต้องจัดให้มีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) และ (๓) ใหม่ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน

- ไม่มีผู้แสดงความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าว

๒.๒.๒ ผู้พิพากษาชั้นต้นจำนวน ๑,๕๗๔ คน เข้าชื่อแสดงความคิดเห็นเป็นหนังสือเสนอเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(๑) ที่มาของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๙๖ บัญญัติที่มาของกรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิให้มาจากรวมการตุลาการในแต่ละชั้นศาล แต่ตามร่างมาตรา ๓๖ (๒) กลับบัญญัติให้เลือกจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งในชั้นศาล โดยมีได้เป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ทำให้ที่มาของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมมิได้เป็นไปตามเจตนารมณ์เดิมของรัฐธรรมนูญ

(๒) สัดส่วนของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒)

การกำหนดสัดส่วนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒) ในสัดส่วนของศาลฎีกา ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลชั้นต้น ในสัดส่วน ๖ : ๔ : ๒ ตามลำดับ มีความลักลั่นและไม่เป็นไปตามหลักสัดส่วนที่เหมาะสม การกำหนดสัดส่วนให้เท่ากันในสัดส่วน ๔ : ๔ : ๔ จึงจะมีความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้พิพากษาในแต่ละชั้นศาล

(๓) การใช้สิทธิเลือกตั้งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๒)

ร่างมาตรา ๓๖ (๒) กำหนดให้ผู้พิพากษาในแต่ละชั้นศาลเป็นผู้เลือกตั้งกรรมการตุลาการนั้น เห็นว่า กรรมการตุลาการมีอำนาจให้คุณให้โทษแก่ผู้พิพากษาทุกชั้นศาล แต่ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นกลับไม่มีสิทธิเลือกกรรมการตุลาการในศาลชั้นอุทธรณ์และศาลฎีกาได้ อาจทำให้กรรมการตุลาการในศาลสูงที่มีสัดส่วน ก.ต. จำนวนมากที่ได้รับการเลือกตั้งไม่ให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของผู้พิพากษาศาลชั้นต้นซึ่งเป็นผู้พิพากษาส่วนใหญ่ของศาลยุติธรรมได้

(๔) การใช้สิทธิของข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นหรือผู้ซึ่งได้รับคำสั่งให้ไปช่วยราชการในศาลอื่น

ร่างมาตรา ๓๖ วรรคสอง เห็นควรตัดความว่า “ให้มีสิทธิเลือกและได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมซึ่งข้าราชการตุลาการผู้นั้นมีเงินเดือนอยู่ในชั้นศาลนั้นในขณะที่จัดให้มีการเลือก” ออก และใช้ความต่อไปนี้แทน “ให้มีสิทธิเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมจากข้าราชการตุลาการในทุกชั้นศาลและมีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในชั้นศาลของตนเอง” และเพิ่มความในวรรคท้ายว่า “ให้ ก.ต. ที่ได้รับการเลือกตั้งดำรงตำแหน่งไปจนครบวาระ เว้นแต่ขาดคุณสมบัติโดยประการอื่น” เพื่อแก้ไขปัญหาไม่ต้องเลือกตั้งซ่อมทุกปี เนื่องจากได้รับเลือกมาจากตัวแทนแต่ละชั้นศาลโดยแท้จริงแล้ว

๒.๒ สำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดความคุ้มกันผู้พิพากษาจากการปฏิบัติหน้าที่) ผ่านทางเว็บไซต์ <http://lawsurvey.coj.go.th> เว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> หัวข้อ ร่างกฎหมายที่รับฟังการแสดงความคิดเห็น และเว็บไซต์สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม <http://www.jla.coj.go.th> หัวข้อ รับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมาย ระหว่างวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ รวมระยะเวลา ๑๕ วัน โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๗ คน สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

(๑) เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดความคุ้มกันผู้พิพากษาจากการปฏิบัติหน้าที่) จำนวน ๖ คน จากจำนวนผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด ๗ คน (คิดเป็นร้อยละ ๘๖)

(๒) ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดความคุ้มกันผู้พิพากษาจากการปฏิบัติหน้าที่) จำนวน ๑ คน จากจำนวนผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด ๗ คน (คิดเป็นร้อยละ ๑๔)

สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดประเด็นการรับฟังความคิดเห็น ได้แก่ ผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติ การพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กล่าวมาย่อมได้รับความคุ้มกัน ซึ่งผู้ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้เนื่องจากไม่มีหลักเกณฑ์รายละเอียดถึงวิธีการป้องกัน เยียวยา รวมถึงการช่วยเหลือผู้พิพากษาที่ถูกร้องเรียน ถูกคุกคาม ถูกดำเนินคดี อันเนื่องมาจากการพิจารณาคดีตามหน้าที่

๒.๓ สำนักงานศาลยุติธรรมจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย สำนักงานกิจการยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสภาทนายความ ในวันพฤหัสบดีที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมศาลยุติธรรม (ห้องประชุมใหญ่) อาคารศาลอาญา ชั้น ๑๒ ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยที่ประชุมเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการคุ้มกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม)

๓. คำชี้แจงเหตุผลรายประเด็นและการนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

สำนักงานศาลยุติธรรมได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นที่ได้รับผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานศาลยุติธรรมและจากผู้พิพากษาชั้นต้นเข้าชื่อแสดงความคิดเห็นเป็นหนังสือเสนอเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมมาประกอบการพิจารณาแล้ว ขอชี้แจงเหตุผลเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการคุ้มครองกันตุลาการและปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม) ดังต่อไปนี้

๓.๑ การกำหนดให้ผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติ การพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กล่าวมาย่อมได้รับความคุ้มกัน

คำชี้แจง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๘ บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์โดยผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง ดังนั้น หลักความเป็นอิสระของตุลาการเป็นที่ได้รับการยอมรับในทุกระบบกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาที่กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองทั้งทางแพ่ง อาญาและวินัย การที่จะให้ผู้พิพากษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยอิสระได้นั้นต้องสร้างหลักประกันให้กับผู้พิพากษา ทั้งความเป็นอิสระจากการสั่งการของผู้บังคับบัญชาและอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีโดยที่ไม่ต้องกังวลว่าตนจะถูกฟ้องร้องดำเนินคดีจากการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวของตน แต่ในขณะเดียวกันไม่ได้หมายความว่าผู้พิพากษาจะสามารถตัดสินใจไปอย่างไรก็ได้โดยไม่มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว หากผู้พิพากษาปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริตยังคงต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ไม่ได้รับความคุ้มครองทั้งทางแพ่งทางอาญา และทางวินัย

๓.๒ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา ๓๖ (๓)

คำชี้แจง

สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) กำหนดระยะเวลาดำเนินการเลือก ตลอดจนองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการเลือกเป็นรายละเอียดปลีกย่อยซึ่งต้องกำหนดรายละเอียดอีกเป็นจำนวนมาก จึงเห็นสมควรให้กำหนดรายละเอียดดังกล่าวในระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม โดยให้ประกาศราชกิจจานุเบกษาด้วย

๓.๓ การกำหนดคุณสมบัติกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓)

คำชี้แจง

สำนักงานศาลยุติธรรมเห็นว่า คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) เป็นองค์กรบริหารงานบุคคลที่มีหน้าที่แต่งตั้งโยกย้ายและให้คุณโทษแก่ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมทุกระดับชั้น ตั้งแต่ตำแหน่งประธานศาลฎีกาลงมาจนถึงผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รวมทั้งเป็นองค์กรที่เป็นหลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี ดังนั้น บุคคลที่จะประสงค์จะสมัครรับเลือก

เป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ต้องมีความรู้ความสามารถ ไม่เป็นผู้ประพฤติเสื่อมเสียเช่นเดียวกับคณะกรรมการในองค์กรอิสระ สำนักงานศาลยุติธรรมจึงเพิ่มคุณสมบัติกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๖ (๓) ให้สอดคล้องกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๑ ราย จากจำนวนผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมดจำนวน ๑๑๑ ราย (คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๐) ที่เห็นควรเพิ่มความว่า “อัยการทหาร” ในมาตรา ๓๙ (๕) และตัดความว่า “ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท” ในมาตรา ๓๙ (๑๔) ออกนั้น สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นควรตัดความว่า “หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท” ในมาตรา ๓๙ (๑๔) ออก และไม่เพิ่มความว่า “อัยการทหาร” ในมาตรา ๓๙ (๕) เพื่อให้สอดคล้องกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

๓.๔ ประเด็นสัดส่วนของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ตามมาตรา ๓๖ (๒)

คำชี้แจง

คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) เป็นองค์กรบริหารงานบุคคลที่มีหน้าที่แต่งตั้งโยกย้ายและให้คุณโทษแก่ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมทุกระดับชั้น ตั้งแต่ตำแหน่งประธานศาลฎีกาลงมาจนถึงผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รวมทั้งเป็นองค์กรที่เป็นหลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี การที่กำหนดให้สัดส่วนของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิศาลฎีกาจำนวน ๖ คน ศาลอุทธรณ์จำนวน ๔ คน และศาลชั้นต้นจำนวน ๒ คน เป็นการเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการบริหารงานบุคคลในหน่วยงานของรัฐและเอกชนทั่วไปที่ให้ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งโยกย้าย ให้ความดีความชอบและลงโทษบุคลากร ทั้งนี้ การพิจารณาสัดส่วนที่มาของกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิต้องคำนึงถึงผลประโยชน์โดยรวมของประชาชนเป็นสำคัญ กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละชั้นศาลไม่ใช่ตัวแทนของผู้พิพากษาที่ใช้สิทธิลงคะแนนเลือก แต่ต้องดูแลให้ผู้พิพากษาประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัยและจริยธรรมอันดี เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน รวมทั้งแต่งตั้งโยกย้ายและพิจารณาโทษทางวินัยของผู้พิพากษาทุกระดับชั้นอย่างเป็นธรรม จึงไม่อาจนำแนวคิดเรื่องสัดส่วนผู้แทนกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งในระบบการเลือกตั้งทั่วไปเป็นเกณฑ์ในการกำหนดสัดส่วนกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิอย่างเคร่งครัดได้ นอกจากนี้ การที่กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มาจากผู้พิพากษาในศาลฎีกามีได้เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานบุคคลของศาลยุติธรรมแต่อย่างใด เนื่องจากในแต่ละชั้นศาลจะมีผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้บริหารศาลรับผิดชอบดูแลการปฏิบัติหน้าที่และรายงานความดีความชอบของผู้พิพากษาในแต่ละศาลเป็นไปตามลำดับชั้นอยู่แล้ว และยังมีอนุคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในทุกชั้นศาล ชั้นศาลละ ๗ คน เพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองข้อมูลและเสนอความเห็นอีกส่วนหนึ่งด้วย

๓.๕ ประเด็นวิธีการเลือกคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามมาตรา ๓๖ (๒) ในแต่ละชั้นศาล

คำชี้แจง

การกำหนดให้ผู้พิพากษาในแต่ละชั้นศาลเป็นผู้เลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิในชั้นศาลของตนเอง เนื่องจากผู้พิพากษาในชั้นศาลเดียวกันซึ่งมีอาวุโสใกล้เคียงกันย่อมทราบประวัติความเป็นมาของผู้พิพากษาในชั้นศาลเดียวกันได้ดีว่าผู้ใดมีความเหมาะสมที่จะเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้พิพากษา ดังนั้นการกำหนดให้ผู้พิพากษาในแต่ละชั้นศาลเลือกกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้พิพากษาที่ดำรงตำแหน่งในชั้นศาลของตนเองนั้นเหมาะสมแล้ว

"การตราพระราชบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ"

"พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชบัญญัติโดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติร่วมกันจำนวนไม่น้อยกว่า ยี่สิบห้าคน หรือคณะรัฐมนตรี หรือสภาปฏิรูปแห่งชาติตามมาตรา ๓๑ วรคสอง แต่ร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวด้วยการเงินจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินตามวรรคสอง หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการ ตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้จ่ายเงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ หรือเงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวกับการเงินหรือไม่ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้วินิจฉัย

ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือสภาปฏิรูปแห่งชาตินั้น คณะรัฐมนตรีอาจขอรับไปพิจารณา ก่อนสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะรับหลักการก็ได้

การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้กระทำโดยวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา นี้ แต่การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้กระทำโดยคณะรัฐมนตรีหรือผู้รักษาการตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น"

(บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗, มาตรา ๑๔)